

Omatunto - Saaristokertomus

Juhani Aho

The Project Gutenberg eBook of Omatunto, by Juhani Aho

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

****Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts****

****eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971****

*******These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*******

Title: Omatunto
Saaristokertomus

Author: Juhani Aho

Release Date: July, 2005 [EBook #8494]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on July 16, 2003]

Edition: 10

Language: Finnish

Character set encoding: ASCII

***** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK OMATUNTO *****

Produced by Robert Connal and the Online Distributed Proofreading Team.

JUHANI AHO

Livros Grátis

<http://www.livrosgratis.com.br>

Milhares de livros grátis para download.

OMATUNTO

SAARISTOKERTOMUS

I

Oli taas niinkuin aina, harva se paeivae, mutta varsinkin silloin, kun meri myrskysi ja taivas satoi eikae ollut menemistae ulapalle eikae viitsinyt muuhunkaan ryhtyae--oli turinaa ja tarinaa siitae samasta, satoja kertoja vatvotusta, vanhasta, mutta kuitenkin yhae uudesta--merestae ja sen saaliista. Niistae oli aina ehtymaetoen puheenaihe, entisistae hyvistae ja nykyisistae huonoista--mutta varsinkin silloin, kun oli joku vieras, niinkuin nyt saeetae pitaevae moottoriherra, joka viitsi kuunnella ja jolle siis oli hauska soittaa suutaan.

Moottoriherra, iso, mustapartainen mies, suupielessae paksu sikari ja kasvoilla salamyhkaeinen hymy, vaikenee ja taeyttaeae istuen selkaekenossa seinaeae vasten, jalat pitkaellae rojottaen. Aeijae puhuu ja maistaa, nousuviinassa viittiloiden. Haen on harvahampainen, pitkae ja luiseva, poskilla viinan ja ahavan ikuinen puna.

--Niin, naehkaeaees, mikaes olisi meidaen ollessa ja elaeessae, jos olisivat ajat, niinkuin olivat ennen. Mikaes olisi konsti rakentaa ja laittaa, jos laivat ajaisivat karille, niinkuin entisinae hyvinae aikoina. Mutta ajaakos ne enaeae! Pthyi!

--No mutta, pappa hyvae, et nyt sylkisi vieraan saappaille.

--Ole vaiti ... enhaen minae saappaille ... ylihaen se meni....

--Vieras antaa anteeksi ... isae on semmoinen porsas.

--Ei se mitaeen ... elaeakoeoen vapaus! nauroi vieras, vatsa hyllyen.

--Porsas? Sano: sika! niinkuin oikeastaan tarkoitat ja niinkuin sanot silloin, kun ei ole vieraita....

--Maljanne, vaari ... elkaeae unhottako lasianne.... Onko emaentae tyttaerenne?

--Onhan se, ja taemae Soederling taessae--minun nimeni on Saukko taemaen saaren mukaan, jossa meidaen suku on ikaensae elaanyt--taemae vaehaen nahjuksen naekoeinen mies, on haenen miehensae, ja tuo kivulloisen naekoeinen tyttoe tuossa on heidaen tyttaerensae, ja taemae pitkae poika on heidaen poikansa, ja se herraspiian naekoeinen tyttoe, joka toi kahvia, on olevinaan muka haenen morsiamensa ... vaan hiisi tiesi, milloin paeaeasevaet menemaeeen yhteen, kun ei ole minkae paeaele menna. Se oli merillae, taemae Kalle poika, ja sillae oli jo rahaakin, mutta meri vei kaikki.

--Ei nyt vieras viitsi kaikkea kuunnella.

--Paeinvastoin. Terve!

--Terve, terve! Taemae on hyvaeae, oikein hyvaeae.... Vai taemae se nyt on sitae viskiae ... olen usein kuullut, mutta en ole ennen itse maistanut. Niin, naehkaeae ... mitae minae ... niin, sitae minae, ettae jos olisivat ajat niinkuin olivat ennen, niin miikaes olisi konsti olla ja elaeae taeaellaekin, rakentaa ja laittaa.... Ennen saatiin pelastaa ja anastaa ja tallettaa, ei sitae vuotta, ettei joku laiva karahtanut karille. Mutta nyt ne eivaet enaeae koskaan kaey karille, olkoon myrsky millainen tahansa. Eikae niitae ole myrskyjaekaeaeen niinkuin ennen. Kyllaehaen siellae pihisee ja puhisee, ryskaeae ja raiskaa ja on olevinaan helkkarinmoinen herranilma niinkuin nytkin....

--Ukki! kuului kivulloisen tytoen lempeaen moittiva aeaeni tuvan peraeltae ikkunan alta, ja suuret ruskeat silmaet vaelaetivaet esiin kalpeista kasvoista. Mutta ukko jatkoi, niinkuin ei olisi kuullut:

--Vaan ei siitae nykyaikana enaeae mitaeaeen oikeata repeae. Ja vaikka joskus repeaeisikin ja puskisi niin, ettei kalliolla pystyssae pysy, niin aina ne saakelin hoerylaivat paeaeensae paerjaeaevaet meressae melkein millaisessa tahansa. Sillae mikae niillae on haetaenae monine masinoineen ja vedenpitaevine eri osastoinen ja kaksinkertaisine pohjineen. Ja kun on majakoita ja loistoja ja kummeleita ja senkin seitsemiae haerrykoeitae joka karilla niinkuin kaupungissa lyhtyjae.... Viime kesaestae se nyt on Hylekarillakin, ainoalla, jolle vielae joskus saattoi karahtaa.... Se ulvoo, hullu, niinkuin olisi maailman loppu tulossa, niin pian kuin vaehaenkaeaeen ajelehtii usvaa meressae, ja kuuluu siellae nyt olevan telehvoonikin. Ja mitae siitae on hyoetyae, jos joskus karahtaisivatkin kiinni--sekin engelsmanni, joka kolmanna kesaenae selvaellae paeivaellae ja melkein tyynessae saeaeessae laski puolitahallaan vanhan ruostuneen romukoppansa tuohon Revon nokkaan ... niin ennenkuin taeaeltae ehdittiin sinne, niin jo olivat ne saakelin raeaevelilaeiset siinae kuin lokit hylkeenraadon kimpussa. Niin se on, ja koeyhae saariston mies, jonka pitaeisi merestae elaeae, saa pyyhkiae naelaestae sylettyvaeae suutaan jollain oeljiysellae koneraeaeeyllae, jonka suurten ihmeiden edellae ehkae joskus sattuu loeytaemaeaeen ryssaen panssarilaivan vanavedestae.

--Onhan nyt sentaeaeen muutakin loeydetty ... onhan silloin taelloein, pappa, muutakin loeydetty, sanoi emaentae.

--En minae nyt viitsi ottaa lukuun muutamata tukkipuuta, joka milloin kulloin paeaeesee irti jostain kotkalaisen tukkilautasta. Eihaen ole viisiin vuosiin tullut sen vertaa, ettae olisi saanut edes tupansa laudoitetuksi.... Kohta ei saa puutavaraa rahallakaan, kun vaativat pystyssae metsaeessae kaksi markkaa syleltae. Pthyi!

--Kas, nyt se meni omille saappailleni. Saanko minae, Emma, sylkeae edes omille saappailleni?

Tupa vastasi nyt naurahduksella, ja kalpea, totinen tyttoekin tuvan peraeltae hymaehi.... Sillae oli totta, kaikkien tietaemaeae ja tunnustamaa totta, mitae ukkovaari nyt jutteli.

--Eikoe sitten kalastus mitaeaeen anna? kysyi herra.

--Kalastus ... niin herra luulee, mutta jos minae saan sanoa, mitae kalastus on taehaen maailman aikaan, niin se on yhtae paljon kuin ei mitaeaeen. Sitten kun sisaesaaristossa kevaeaellae otetaan isolla rysaellae kaikki kutukala, niin ei taeaellae ulkona saa suomuakaan. Ja jos joskus saakin, niin eihaen sillae ole hintaa. Ennen kelpasi mikae tahansa ja miten tahansa, kun haentae vain sulloi nelikoihin ... nyt on rivitettaevae ja sokeroitava ja ryyditettaevae ja reuteroitava. Ei me taeaellae semmoiseen joudeta eikae me taeaellae semmoista

osata. Ei taeaellae mikaeaeen kaey eikae taeaellae mikaeaeen enaeae kannata eikae menesty.

--Ja ennenkoe oli kaikki toisin? sanoi herra.

--Ei sitae vuotta, ettei joku purjelaiva tai kaljaasi tai jaala karahtanut jonnekin kiinni. Ei taemae meidaen saaristomme kyllae ollut parhaita haaveripaikkoja silloinkaan, mutta aina sitae tuli taeaellaekin toimeen. Tuli lautaa, tuli lankkua. Jokainen huone taellae saarella on kyhaetty meren tuomista puista. Taessaekaeaeen tuvassa ei ole yhtae ainoata ostettua hirttae. Tuli kerrankin kokonainen kajutta kelluen--tuo tuossa kalliolla, jossa nyt Helga asuu kesaeisin. Tuli syoetaevaeae, tuli juotavaa ... kerran tuli kokonainen konjakkitynnoeri, tuli jauhoja, leipiae ... kerran tuli laatikko rusinoita.

--Minae olin pikku tyttoe silloin, kertoi emaeentae, ja muistan, kuinka aeiti keitti vuoden pitkaen toisella padalla potattipuuroa, toisella rusinasoppaa.

--Tuo kahvipannu tuossa tuli kelluen vettae pitkin ja sumpi oli vielae sisaessae.

--Meri sai ja meri antoi ja merellae oli mitae antaa. Nyt sillae ei ole mitaeaeen antaa ja se ulvoo kuin naelkaeinen susi.... Yhden ainoan laivan rikistae saattoi ennen vanhaan saada huoneen, suuren kuin salin. Naapurilla tuolla--joka muuten ohimennen sanoen on maailman suurin roisto, haaskakorppi, ruumiinryoestaejae--sillae on kokonainen nuottikota masto- ja raakapuista rakettu. Entiseen aikaan eli koko saaristo hyvin, paremmin kuin manner ... isaentaein torpparit elivaet taeaellae ylpeaemmin kuin isaennaet itse; kun hyvin sattui, tulivat meiltae rahaa lainaamaan.

--Ei meiltae, pisti emaeentae. Papalla ei ole ollut milloinkaan rahaa lainata... meillae ryypaettiin, mikae muualla lainattiin.

--Siinae sanoit toden sanan.... Ja miksei olisi ryypaetty! Minae ryypaesin jo pikku poikana ... en muista sitae aikaa, milloin en olisi ryypaennyt ... siitae on jo siksi pitkae aika.

--Oletteko jo vanhakin?

--En tiedae niin tarkoin, mutta kahdeksatta kymmentae jo kaeyn ja kaeyn kunnialla, sillae minae en voi vielaekaeaeen tulla niin paeihini, etten pysyisi pystyssae, paitse talvella kaljamalla, sillae kaljamalla minae en enaeae pysy kohdallani kahdella jalalla--neljaellae kyllae ... ja sehaen on sama, kunhan ruuheen paeaeese.... Ruuhessa minae pysyn ja istun ja soudan, niin etteivaet koskaan tiedae, olenko paeissaeni vai enkoe. Meillae oli kerran kesy hanhi, minae syoetin sille viinaan kastettua leipaeae ... maissa se ei paeaesyt mihinkaeaeen, mutta meressae paerjaesi mainiosti. Maissa se pyoeri paikoillaan kuin hassu, mutta kun minae hiivasin sen mereen, niin lahti menemaeaeen kuin moottori, suoraan niinkuin olisi ollut koeli alla eikae maha litteae kuin ruuhen pohja, vaikka sitten menikin paeaeetaepahkaa kallioon ja siihen jaei. Mutta minae en jaeae. Minae ryypaesin ja kaikki ryypaesivaet ja voivat siitae hyvin ja elivaet vanhoiksi ja saivat paljon lapsia niinkuin Israelin patriarkat. Ne olivat aikoja ne! Terve taas, herra ... herra ... jaa, en tiedae ... taessae on juotu vieraan viskiviinoja enkae vielae tiedae, kuinka kunnioittaa, sillae paeaeltaepaein ei osaa koskaan niin tarkkaan arvata....

--Konsuli....

--Konsuli, kauppaneuvos ... jotain semmoista minae ajattelin vehkeistae

paeettaen. Mahdatte olla mahdottoman rikas, kun on semmoinen venhekin vain hovin vuoksi. Millae keinolla herra konsuli on rikastunut, jos saan luvan kysyae?

--Se on meri, joka on tehnyt minut rikkaaksi.... Toivotaan, ettae meri teistaekin vielae tekee rikkaan.

--Toivotaan--hahahah! ... toivotaan, ettae nousisi semmoinen myrsky, ettei ole vielae moista ennen naehy, toivotaan, ettae se sammuttaa kaikki majakat ja pyyhkaeisee teidaen laivanne taenne meidaen rannoille ... hahah!

--Malja sen paeaelle!

--Malja sen paeaelle, konsuli! Kaeykoeoen, niinkuin herra konsuli itse tahtoo ja toivoo! Hahah!

Kaikki nauroivat pilalle, mutta jokaisen silmaessae oli pohjimmaisena totisen toivon kiilto.

Emarentae katsoi kuitenkin asiakseen kursailla.

--Ei herra konsulin pidae uskoa, ettae ukko tarkoittaa kaikkea, mitae sanoo.

--Enkoe tarkoita! Varmasti! Miksen tarkoittaisi? Toivot itsekin, ettae meri antaisi. Ottaisit kuinka paljon vain saisit. Kyllae rusinasoppa yhae vielaekin sinulle maistuisi. Elae siinae viittiloei naamallasi. Herra kyllae ymmaertaeae meidaen tarpeemme ja suopi meille mielellaeaeen ... eikoe niin?

--Niinpae tietenkin.

--Siinae sen nyt kuulit! Herra ajattelee niinkuin minaekin.

--Ei saa kuitenkaan toivoa toisen vahinkoa eikae haluta itselleen toisen tavaraa, virkkoi Soederling, sovittavasti hymaehetaen.

--Ei se ole kenenkaeaeen toisen tavaraa, joka on kerran meren. Se on meren asia, mitae se antaa ja mitae se on antamatta. Se on meri, joka ottaa siltae, jolta tahtoo, ja antaa sille, jolle tahtoo ... ottaa niiltae, joilla on liikaa, ja antaa niille, joilla ei ole tarpeeksi. Ennen vanhaan rukoiltiin kirkoissakin, ettae jumala antaisi laivain ajautua maihin.

--Rukoiltiin?

--Niinkuin ainakin hyvaeae vuodentuloa. Nyt ne eivaet enaeae kirkoissa rukoile, mutta minae rukoilen vielaekin, kun sille paeaelle satun.

--Elae nyt, isae....

--Voi, voi, ukki....

--Rukoilen minae ... hiljaa, kirkossa, kun sinne joskus satun ... passaan paeaelle, kun pappi papattaa hyvaeen vuodentulon puolesta. Ja hyvae olisi, jos muutkin rukoilisivat. Kun ei haaksirikkoja jumalalta rukoilla, niin sentaehden haen ei niitae laehetaekaeaeen.

--Pappa....

--Ukki....

--Herran ei pidä kaataa sille enempää.

--... Elä ole olevinasi, Emma! Ota sinä esimerkkejä vanhasta isästäsi, ja kun ensi kerralla menet kirkkoon, niin mene ja tee samoin ... ja kuka tietää, etkö jo ole tehnytkin ... uhria olet varmaankin tehnyt, koska aietisikin teki, mutta et liene tehnyt sitä tarpeeksi asti kirkolle, koska ei ole ollut apua.

--Mitä uhria? kysyi herra uteliaasti.

--Ilman se vain.

--Lahjaa semmoista, taikaa ...jotta jumala antaisi meren antaa ... kalaa, lintua ja mitalia, sen semmoista ... ja hyvästä lehmän antia ... pikku taikaa semmoista, niinkuin naisilla on tapana.

--No, nyt en minä kehtaa kuunnella! sanoi äänestä punastuen.

--Ja mitä pahaa sinä olisit! Ennen minä etäksin sinä ... emmen me pyynnöilläämme haetaan mihinkään pakota. Saahan se silti tehdä, mitä tahdot. Minä ennen vain haenelle huomautan, ehdotan. Eihän haenen tarvitse tehdä, niinkuin minä pyydän. Mutta jos haen kuulee rukoukseni ja esimerkiksi antaa laivan joutua haaksirikkoon, niin silloin se kyllä on merkki siitä, että jumala tahdot tehdä, niinkuin minä tahdon.

Tämä meni jo ukinkin puheiksi niin pitkäälle, että näytti--jo vieraankin vuoksi--olevan aika saada haenet lopettamaan.

--Siellä kiihtyy yhä ja vesi nousee, sanoi äänestä. Saa nähdä, pitääkökö papin pieni ankkuri haenen venhettää. Jos annat Kallelle aittan avaimen, niin haen menee noutamaan sen isomman ankkurinne.

--Kyllä se pitää. Anna kiihtyä vain. Ehkä se onkin kohta semmoinen, että kykenee pyyhkimään kansilastia mereen, jos on mitä pyyhkiä. Ehkä siellä ainakin jokin Viron potattijahti pian aikaa heittää häikäisyllyä. Ja jos hyvä herra vielä antaa sumun, niin voi sieltä tulla se suuri kolmimastoinenkin, ja silloin meillä taas on herran päivät. Ei se kovinkaan kummaa tuulta tarvitseisi, kun se vain oikein tahtoi.

--Kuka se? kysyi konsuli.

--Se ... se, sanoi ukki, iskien silmää.

--Mitä vaari sitten oikein toivoisi sieltä tulevan?

--Mitäkö? Herra kysyy, niinkuin olisi herran vallassa antaa. Herra on niin pirullisen näköinen kuin itse paha. Minä olen nähnyt haenet ja minä tiedän, minkä näköinen haen on. Haen on hyvin paljon tuommoisen koukkunokkaisen ja mustasilmaisen kaupunkikonsulentin näköinen. Mutta haenelta me emme mitään tahdo. Jos mieli jonkun antaa, niin se on sen toisen annettava.

--Nyt se jo näkee näkyjä.

--Sanokaa nyt kuitenkin, mitä toivoisitte haenen antavan, kuka haen sitten liekin.

--En tahtoi kuin yhden ainoan asian. Jolla on se, haenella on kaikki. Lekkerin, joka heruisi läpi vuoden, kesät, talvet, ehtymättä ... litran viinaa viikossa.

--Tietysti! Ja sitae lekkeriae varten pitaeisi laivain tehdae haaksirikkoja!
nauroi emaeatae.

--Minae vastaan, kun herra kysyy.

--Mitaes te muut tahtoisitte, jos saisitte? kysyi konsuli, kaeaeentyen
yhtaekkiae toisten tuvassa olevien puoleen.

Ja oli niinkuin jokainen jo olisi tehnyt itselleen sen kysymyksen ja
siihen vastannut. Huumaus odottamattomasta onnesta oli taas saanut heidaet
valtaansa, nyt niinkuin joka kerta ennenkin, kun siitae tuli puhe ja kun
ukki sitae korvaan paeristi. Se kultti ainaisena sammumatonna hiilloksena
silmaenpohjassa ja lehahti helposti liekiksi ryppyisimmillekin poskille.

--Minae tahtoisin lehmaen, joka antaisi kymmenen litraa paeivaessae ja jolle ei
tarvitsisi koskaan heiniae ostaa! Joka elaeisi syoemaettae ja lypsaeisi laepi
vuoden poikimatta.

--Ottaisit kaksi yksin tein, kun kerran saat.

--Entae te?

--Minae tahtoisin, hymaehti Soederling ... hymaehti, niinkuin olisi ollut vain
leikki kysymyksessae, mutta lausui samalla, aeaeni hiukan vavahtaen,
hartaimman haaveensa.... Minae tahtoisin semmoiset verkot, jotka eivaet
koskaan repeisi, ja semmoisen venheen, joka ei koskaan lahoisi.

--Tietysti, ettei tarvitseisi talvella pannaksesi tikkua ristiin, ei
paikataksesi eikae korjataksesi! Kullakin omat ilonsa. Entae sinae, Kalle!

--Anna minae sanon, mitae sinun pitaeisi saada! huudahti Helga. Sinun ja
Hannan pitaeisi saada uusi tupa, uusi oma venhe, uusi oma ruuhi ja kaikki
kalavehkeet uudet.

--Antakaa meille moottori! sanoi Hanna.

--Paeaeestaeksesikoe joka tuulella kaupunkiin? pisti emaeatae.

--Niin, viemaeaeen niitae kaloja, joita te saatte uusilla verkoillanne, ja
sitae maitoa, jota uudet lehmaenne lypsaeae.

Kalle, totinen, hiljainen poika, hymaehti:

--Ei toki niin paljoa.

--Kyllae se siinae yhdessae menisi, sanoi ukki. Kun meri kerran rupee
antamaan, niin antakoon samalla taeyden syllyksen.

--Entae sinae, Helga?

--Minae en tarvitse mitaeaeen, sanoi tyttoe lyhyesti ja ikaeaeenkuin torjuen.

--Kyllae sinaekin ... ota, kun saat.

--Minulla on kaikki, mitae tarvitsen.

--Haenpae taessae juuri tarvitseisikin, sanoi haenen aeitinsae yhtaekkiae
totisesti, vieraan puoleen kaeaeentyen. Sairas keuhkotautinen raukka, jonka

pitäisi saada rohtoa ja hoitoa ja pöytästä talveksi maihin.

--Aeiti, minä en tahdo tulla mihinkään, vaikka pöytästäkin, minulla on tulla kaikin puolin hyvä.

--Kädet vielä menettelet, mutta talven pitkä rytin, että sydäntä särkee. Voi, voi, mitä me, aika-ihmiset, hauraimme, ei meri meille mitään tuo.

--Se tuo! Minä uskon, että se tuo! Tuokoon vain minullekin, jos te, äiti, välttämättä tahdotte!

Konsuli oli kaivanut taskustaan kynän ja kääntynyt pöytästä päin.

--Vai niin, vai sellaiset olisivat viimeiset vaatimukset suuresta odottamattomasta onnestanne, sanoihan. Eihän nuo aivan mahdottomiin mene. Lasketaanko pilanpäiden, mihin summaan unelmanne rahaksi muutettuna nousisi....

--Saisihan tuon laskea. Olisi hupaisa tietää.

--... että mitä meri teille teidän mielestänne on oikein velkaa?

Kaikki tulivat, heti pilaan antautuen, Uteliaina pöytästä luo, huulet hymyssä, mutta silmäen pohjassa toden kiilto, niinkuin lapsilla, jotka eivät ole varmat siitä, onko joulukukka totta vai leikkää.

--Vanhan herran viina, litra viikossa a 2 markkaa litra, siis 2 x 52, yhtä paljon kuin 104 markkaa vuodessa. Elinkautinen viinälake tekisi ehkä noin ... kuinka kauvan aiotte vielä elää?

--Jos saan vakituiset viinat, elän minä vähintään kymmenen vuotta.

--Elätte enemminkin, jos pidätte säästäen.

--Kyllä minä juon kerrallaan kaikki, mitä on, mutta kyllä litra viikossa kymmeneksi vuodeksi sentään riittää.

--Se oli se ... noin 1000 markkaa. Sitten tulee emännän laepi vuoden lypsävää lehmää ... mistä semmoinen saadaan ja millä hinnalla?

--Laepi vuoden lypsävää lehmää on kaksi lehmää ... kun toinen on ummessa, niin toinen lypsää.

--Yhteensä ehkä 400?...

--Kyllä ne sillä saa.

--Sitten tulee teidän aina uudet verkonne, Soederling? Paljoko niihin tarvitaan?

--Jos saan 100 markkaa vuodessa rihmisiin, niin tulen hyvin toimeen, kun itse kudomme.

--Se olisi noin 2000:n korko.

--Ai ai!

--No, ei se nyt niin paljo.

--Paljonkos sitten tarvittaisiin nuorten kodin perustamiskustannuksiin?

Kalle arveli saavansa kaikki, mitae tarvitsi, 1000 markalla.

--Pannaan varmuuden vuoksi 2000.--Kaiken kaikkiaan siis noin 4000 markkaa.

--Kas kuinka pian se sai sen lasketuksi.

--Mutta Helgahan jaei ilman.

Emaentae tuli poeydaen luo, aivan niinkuin olisi totinen tosi ollut kysymyksessae.

--Jos Helga saisi kaksikaan sataa markkaa, niin haen paeaesisi laeaeakaeriin ja saisi rohtoja niin paljon, ettae kyllae riittaesisi, ja minae veisin haenet talveksi pois taeaeltae kuivempaan paikkaan, koska semmoiset taudit kuin haenen kuuluvat paranevan maissa.

--Siis vielae taemaen tytoen osa eli, kun summa pyoeristetaeen, 4500 markkaa....

--Ollappa tuossa poeydaellae se raha!

--Tehdaepae joku laiva haaksirikon! nauroi herra, pistaeen kynaeensae liivin taskuun.

--Kuulkaa, herra konsuli--saanko sanoa? sanoi Soederling. Pitaeisi saada vielae toiset puolet lisaeae! Jos kerran antaa, niin antakoon semmoisen summan, ettae voitaisiin ostaa koko taemae saari, sekae meidaen oma puolemmee ettae Korsun puoli.

--Luuletko, ettae isaentae moeisi? sanoi Soederlingska.

--Moeisi se! kyllae se moeisi! innostui Soederling. Joka kerta kun haentae kirkolla tai kaupungissa tapaan, hokee haen: "Osta sinae minulta se saari, niin sillaehaen haenestae paeaeset. Minae en tahdo haentae haeaeetaeae, kun arentinsa kerran maksaa, mutta kun saari on sinun, niin annat Korsulle semmoisen potkun, ettae haenestae paeaeset!"

--Kuka on Korsu?

--Naapuri ... tuossa toisessa paeaessae saaren, sanoi Soederling.

--Maailman suurin roisto! Verkkovaras! Salakalastaja! Sala-ampuja! Merirosvo! Ruumiinryoestaejae! puhkesi ukki.

Mutta emaentae otti haeneltae sanan suusta:

--Sitae ei voi sanoa, mimmoinen mies se on, sillae semmoinen se on. Sittenkuin ne tulivat taenne, ei ole muilla ihmisillae ollut rauhan paeivaeae naeillae vesillae. Anastaa kaikki kalapaikat, valtaa kaikki lintukarit, pelaettaeae pois hylkeet, kun niitae muut vaanii. Vaakkuu kuin haaskalokki kaikilla vesillae, vie saaliin nenaen edestae ... eikoe lie siellae nytkin.

--Ei tuo toki taessae ilmassa, arveli Soederling.

--Saat naehdae, ettae on, sanoi ukki ... jos ehkae loeytaesisi jonkun hukkuneen, jolta saisi saappaat jalkaansa.

--Elkää nyt toki....

--Niitä kenkiä, jotka sillat oli jalassa kolme vuotta sitten, se ei ollut voinut saada mistään muualta kuin merestä, mutta meri ei tuo kenkiä muuten kuin ruumiin mukana.... Vedaappaes ruumiin jalasta kengät ... otappas kuolleelta haenen omansa ja jätät haenet vesien vieteiksi!

--Onkohan nyt niin suuri ero, mistä ottaa, kun kerran merestä ottaa! puhkesi yhtäkkiä Hanna.

--Ei puhu niin, hyvä lapsi, et sinä nyt kuitenkaan sitä tarkoita, torui Soederlingska.

--Onhan se melkein aina jonkun kuolleen omaa, joka meressä ajeltii ... pitävät haen siitä kiinni tai olipa haen sen päästänyt ... eihän sinä oikeastaan ole suurtakaan eroa.

--Kyllä sinä on ero ... sinä, kaupunkiläistyttö, et näitä ymmärrä, mutta kyllä sinä on ero. Ei nyt koetakaan puolustaa Korsun tekoja.

--Eihän se nyt tekeäen sitä tosissaan, sanoi Soederling.

Hanna nakkasi niskaa ja nousi ja meni ulos. Haen näkyi menevän rantaan, herran moottorivenheen luo. Kulettaja kutsui haenet sisäen kaudesta auttaen. He istuivat ensin perässä, sitten Hanna pujahti kajuttaan, tuli sitten sieltä taas ulos ja istahti vastapäätä nuorta, kiiltonappista miestä, sen hakkailtavaksi--minkä kaiken Kalle voi nähdä ikkunasta, toisten jatkaessa tarinataan.

--Olisi se juttu, puhui taas ukki.... Olisi se koko potku! Minä en näkisi selviä päiviä enää elämässäni, jos auttaisi onni niin, että se mies joutuisi pois taalta saarelta!--Herra, kuulkaa! Mikä sinä on, ettei tässä maailmassa milloinkaan tapahdu se, minkä oikein pitäisi tapahtua? Osaako herra sen sanoa?

--Enhän tiedä ... mutta kyllä haen aina väliin tapahtuukin. Ja voihan nytkin tapahtua. Terve! Toivokaamme, että merellä on ja että meri antaa ... että joku suuri laiva--niin pian kuin suinkin--tekee haaksirikon ja ajautuu tänne teidän rannoille.

--Ei nyt sentään aivan haaksirikkoa, sanoi Soederling, koettaen sanoa sen pilalla ... ei toki haaksirikkoa. Kunhan edes niinkään, että esimerkiksi olisi eksynyt usvassa väyläältä ja saisi opastaa sen oikeaan ja kapteeni antaisi siitä palkkioksi hyvän sikarin--olisihan sitä siinäkin.

--Taikka sitten sillat tavalla ... mikä teitä itseänne eniten miellyttää.

Herra hymähti ja nousi, jokaisen tuvassaolijan seurattessa häntä kasvoilla kysyvä ilme, huulilla epämaailmaisen hymy. Laskiko haen leikkiä vai tarkoittiko totta? Sillat oli suupielessä syvä juova, silmäin ympäritys oli musta ja silmät olivat tuuhein kulmakarvain varjossa. Oliko se ehkä pitänyt heittää pilkkanaan?

--Joko vieras lahtee? Ei suinkaan tähtään ilmaan?

--Eikö haen ole jo aika lahtee. Ei se taida siitä talttua.

--Kyllä se vain yhä on niinkuin yltyäen päin.

--Sisaesaaristossa me kuljemme missäe ilmassa tahansa, kun vain naeemme merkit, ja nehaen me nyt naeemme.

--Se on hieno kulkuneuvo, jonka ei tarvitse ilmoista vaelittaeae....

--Laskee laineilla kuin linnun poika, kokka ilmassa kuin kaula, perae vedessae kuin raepylaet ... sitae oli hauska naehdae aesken, kun tulitte....

--Mahtanee maksaa semmoinen?

--Kyllaehaen se jotain maksaneekin.

--Useita tuhansia?

--Toista kymmentae kappaleen.

--Se on rahasumma se.

--Onhan se.

Herra heitti hyvaestinsae ja lahti, mahtavana, pitkaenae, leveaenae, uusi oeljytakki hartioilla--niinkuin joku kummitus, niinkuin toisen maailman ilmestys pienten kalastajain rinnalla.

Soederling kaeydae kaeaekkyroei haenen jaelessaeaeen rantaan.

--Herra konsulin ei pidae ajatella, ettae on totta ja tarkoitettua kaikki, mitae taessae on puhuttu, ukko ja muut. Ukko puhuu aina poetyae, kun on juonut.

Herra ei sanonut muuta kuin:--Jaa, jaa, hyvaesti sitten vaan, Soederling.--
Haen istui moottoriin, jonka kokka oli ankkurissa, perae maissa, ja melkein samassa puhalsi pursi liikkeelle kuin raepylaelintu laineilla, kuin myrskylintu, aave, savuton, purjeeton ja airoton, paiskautuen satamasta ulapan aallokkoon yhtae aekkiae kuin oli sieltae aesken ilmaantunutkin, kenenkaeaeen osaamatta odottaa vierasta taemmoeisellae ilmalla, kenenkaeaeen tietaemaettae, mitae asiaa sillae oikeastaan oli ollut, mutta joka oli kuin huumannut heidaet, pannut heidaet puhumaan sisimpaensae ventovieraalle, tunte mattomalle.

Soederlingin oli yhtaeekkiae melkein ilkeae olla. Luulikohan tuo nyt ... mutta ymmaertaeneehaen herrakin pilan.

Kalle ja ukkikin olivat tulleet tuvasta moottorin laehtoeae katsomaan, ennaettaemaettae kuin puolitiehen rantaan, kun se jo porhalsi satamasta.

Hanna oli juossut kiikarin tuvan porstuasta ja kirmaissut kiikarikalliolle.

--Se tervehtii lipullaan! Hyvaesti, hyvaesti! Kalle, joudu pian, muuten et kohta naee mitaeaeen!... Nyt meni herra kajuttaan....

* * * * *

Emaentae ja Helga olivat jaeeneet tupaan. Emaentae istui kaedet helmassa, hetken aikaa, sitten haen sanoi kuin heraeten:

--Niin! Siinae se nyt meni.

--Ajattele, aeiti, jos se olisi mahdollista ... jos meri auttaisi ... jos

meri antaisi sen, mitae me olomme vailla!

--Ei se anna ... sanoi haen kuin torjuen, elae kuvittelekaan, ei pidae semmoista uskoa....

--Jos oikein uskoisi?

--Ei sitae osaa semmoista uskoa, huohti emaentae.

--Minae osaan ... minae koettelen.

--Joko ne nyt taas, humalaiset, nostivat veret sinunkin paeaehaesi. Olet ihan punainen....

--Olette tekin.

--Mene jaeahdytteleimaeaeen, lapsi raukka.... Hanna, mitae se siellae huitoo ihan naapurin nenaen edessae!

Soederling ja ukki tulivat takaisin.

--Se sanoi sen moottorinsa maksavan toista kymmentae tuhatta markkaa, sanoi Soederling. Mutta kyllae se maksaa kaksikymmentaekin tuhatta.

--Mitae lienee sillaekin tuloja vuodessa, joka voi pitaeae semmoisen.

--Niitae on kaupungeissa semmoisiakin, joilla on viisikymmentaekin tuhatta.

--On semmoisiakin, joilla on sata tuhattakin.

--Kuinka voi olla niin rikkaita ihmisia? Mitenkae voidaan tulla niin rikkaiksi?

--Ne perivaet monissa polvissa, kaupunkien porvarit.

--Ei ne aina peri. Toisia auttaa onnensa.

--Ehkae ne--loeytaevaet.

--Mitae ne loeytaeisivaet ... ryoestaevaet, rosvoavat, raastavat koeyhiltae ... sosialistit puhuvat kuin puhuvatkin totta, aerisi ukki, yhtaeakkiae aeissaeaeen jostain, poeydaelle jaeenyttae pulloa tarkastaen.--Jos saisi pelastaa tuommoisen herran moottorinkaan, niin olisi siinae kaikki, mitae meikaelaeisiet tarvitsisivat. Jos sen kone taellae saeaellae joutuu epaekuntoon, niin siinae se onkin, airoton ja purjeeton.

--Olkaa nyt vaiti, pappa.

--Sellainen kitupiikki. Ilkesi jaettaeae jaelkeensae tuon tyhjaen pullon, vaikka oli ruuma toisia taeynnae.

--Oli joutavaa, pappa, ettae puhuitte haenelle sitae kaikkea, mitae puhuitte. Luulee vielae, mitae luulee.

--Luulkoon.

--Ei sieltae mitaeaeen tule ... ei ole tullut eikae tule.

--Vaikkei tulisikaan, hauska sitae on sentaeaeen aina kuvitella, sanoi Kalle,

joka oli tullut Hannan kanssa tupaan.

--Kuvitella! puuskahti Hanna. Kuvittelemista, sitae sinae osaat.

Syntyi jurottava hiljaisuus. Innostuksen ja huumauksen sijaan oli yhtäekkie tullut kuin ujostus ja pettymys jostakin.

--Pthyi! sylkaeisi ukki. Taisin minae sille poetyae puhua, mitae lienen puhunutkin. Olisi vielae edes viinaa.... Hohhojaa! Menen maata.

Haen meni kompuroiden ulos ja kuului potkiskelevan jotakin kammarissaan porstuan takana.

--Mitae se nyt taas siellae?

--Tyhjaeae lekkeriaeaeen.

* * * * *

Emaentae oli korjannut kupit ja kahvipannun poeydaeltae ja pyyhkinyt sen. Ilta oli alkanut pimitae. Pienessae tuvassa oli jo melkein haemaerae. Ei naehnyt ommella eikae paikata verkkoa. Helga jaetti tyoensae ja hiipi ulos, saaden yskaekohtauksen mennessaeaeen. Haenellae oli oma kesaemajansa kalliolla vaehaen matkaa tuvasta, se vanha, maihin nostettu, meren tuoma kajutta. Istahtaen sen seinamaelle, penkille, jonka edessae haenellae oli pienoinen kukkasmaa, haen naeki Hannan tulevan ja pysaehytyvaen vaehaen matkan paeaehaen, haentae huomaamatta. Kalle tuli ja jaei seisomaan haenen taakseen. Hanna ei tuulelta kuullut haenen tuloaan. Helga naeki, ettae Kallella on aikomus salaa tarttua haentae hartioihin. Silloin Hanna kaeaennaehi, loei alas haenen kaetensae ja laehti menemaeaeen, pysaehytyen kuitenkin kohta, jolloin Kalle taas saavutti haenet.

--Miksi sinae nyt noin, Hanna? Miksi sinae nyt taas olet noin tyly?

--Siksi, ettei taestae nyt kuitenkaan tule mitaeaeen! kivahti Hanna. Minae en tule koskaan tuohon teidaen vanhaan tupaanne, yhteen kaikkien muiden kanssa. Sen olen sanonut ja siinae minae pysyn ja sen sinae tiedaet. Sinun uusi tupasi, josta aina puhut, ei ole vielae alullakaan. Ethaen vielae ole saanut edes tuota ruuhtasikaan valmiiksi, vaikka olet sitae koko kesaen tuhrinut.

--Kun loppui laudat.

--Mikae loppuu, sen oikea mies hankkii.

Kalle koetti lyoedae leikiksi.

--Elae nyt aina toru. Suusi moekoettaeae niin rumasti. Uskotaan, ettae meri antaa.

--Meri ei anna teille milloinkaan mitaeaeen. Ei sinulle eikae teille kenellekaeaeen. Meri ei anna mitaeaeen nahjuksille. Antaapas se Korsulle ja haenen penikoilleen. Sillae ne ovat semmoisia lokkeja, jotka lentaevaet ja liikkuvat. Ne ovat liikkeellae missae ilmassa hyvaensae. Mutta te juoksette rantoja kuin rantasipit, odottaen, ettae laine siihen jonkun raakun heittaetae. Et sinae taeaellae saa milloinkaan mitaeaeen aikaan. Minae menen pian takaisin kaupunkiin.

--Ethaen, Hanna.

--Menen, ja jos tahdot minut, niin tule mukaan ... siellae on sinullekin tyoetae.

--Mitae tyoetae siellae olisi?

--Raitiokonduktoeerin tai sahvoeerin tai moottorimasinistin tai mitae hyvaensae ... niillae on hyvaet palkat. Konsulin masinistikin, joka on samalla sahvoeeri, saa kaksisataa kuussa ... kyllae minae toimitan.

--Ennen sitten menen taas vaikka merille ja koetan siellae.

--Ja tulet yhtae tyhjaenae takaisin kuin viime kerrallakin.

--Eihaen ollut minun syyni, ettae laiva ajoi karille ja minulta meni kaikki.

--Ajaapas ne siellae karille!

Hanna pyoeraehti ja meni. Kalle jaei alakuloisena seisomaan. Sitten haen astui muutamia askelia ylemmae kiikarikalliolle, josta voi naehdae meren, ja jaei siihen seisomaan. Haenen housunsa olivat repeytyneet takaa, haenen kyynaerpaeaensae olivat rikki.

Helgan tuli haentae niin saeaeli, ettae itku tyrskaehti kurkkuun.... Hanna jaettaeae haenet, haen jaettaeae haenet varmaan. Kun vielae odottaisi jonkun aikaa. Kun Hanna vain uskoi.... Sillae totta kai meren taeytyy antaa Kallelle takaisin se, minkae se on siltae kerran ottanut. Meri on sen haenelle velkaa. Kallella olisi jo oma tupansa, jos vain meri ei olisi vienyt haenen ansioitaan.

Helgan tuli yhtaeakkiae niinkuin kaikkien, niinkuin koko maailman onnettomuus olisi ollut haenen hartioillaan ja niinkuin haenen olisi pitaenyt se poistaa, saada se poistetuksi millae tavalla tahansa. Haen nousi ja meni majaan.... Meren taeytyy antaa Kallelle se, minkae se haeneltae otti. Jonkun laivan taeytyy ajaa maihin, ettae me saamme sen pelastaa, vaikka olkoon vain vaikka tuommoinen ryssaen moottori tai miinavenhe. Tai vaikka joutuisi edes joku pieni kansilastikaan mereen, tai vaikka vain hajoaisi joku lautta, ettae siitae saisi tuvan hirret. Ei niin paljoa kuin toivottiin ... ei niin, ettae kaikille osansa. Vaan jotain, jonka Kalle saisi pelastaa ja josta saisi hyvaen ja kunniallisen palkinnon. Eihaen ukki tarvitsisi viinojaan ... ei isae verkkoihinsa ... ei aeiti lehmaeensa ... enkae minae ... aina me jollain lailla niinkuin taehaenkin asti. Ei muuta kuin ettae Kalle saisi ... ettei Hanna haentae jaettaeisi.... Voi, voi, ettae minaekin olen taeaeliae heidaen rasituksenaan, kun en kuitenkaan voi tehdae parempaa tyoetae ... en jaksa soutaa, en kulkea kalassa! Meren taeytyy antaa Kallelle....

Ja Helga lankesi polvilleen vuoteensa viereen ja rukoili:

"Jos, hyvae Jumala, tahtosi on, ettae joku laiva ajaa karille, niin anna sen ajaa karille niin, ettae me voimme sen pelastaa. Minae uskon, ettae annat. Anna sen tapahtua iankaikkisen armosi ja rakkautesi taehden. Mutta elae kuitenkaan anna meidaen taehemme ihmishenkie mennae hukkaan."

II

Kun miehet aamulla nousivat kahville, naeki Soederlingska heti, ettae ne

olivat nukkuneet yoensae yhtae huonosti kuin haenkin. Olivat happamia ja velttoja ja haukottelivat aerjaehdellen.

Jotain sanoakseen haen virkkoi:

--Tuuli on hiukan tyyntynyt, ja naeyttaeae siltae, kuin vesikin rupeisi laskemaan.

Kukaan ei vastannut. Haerpittyaeaen kahvinsa poistui ukki ensin ja laehti kiikari kainalossaan toikkaroimaan vastatuuleen kiikarikalliolle, josta haen, vaehaen aikaa taehysteltyaeaen, palasi takaisin, mennen yhae haukotellen ja syleskellen omaan huoneeseensa toiselle puolen porstuan. Kalle odotti siksi, kunnes kuuli, ettae ukki oli laskenut kiikarin sen telineelle porstuan oven pieleen, otti sen siitae ja meni sitten haenkin kiikarikalliolle. Soederling oli pannut piippunsa ikkunalaudalle ja kun naeki Kallen palaavan, laehti haen ja meni haentae vastaan, ottaen taas vuorostaan haen kaukoputken. Kalle tuli sisaeaen ja istahti penkille, tylsaena lattiaan tuijottaen, kaedet riippuen polvien vaelissae.

--Ottakaa, tytoet, kahvia ja menkaeae tekin katsomaan, mitae meri antaa, sanoi emaeentae, iva aeaenessaeaeen. Ehkae tuo teidaen silmaenne onnella antaisi, koska ei naey antavan miesten.

Hanna seisoi porstuassa ja sukki tukkaansa, tyly ilme paksuilla huulillaan ja tummilla kasvoillaan. Helga istui jo verkkotelineensa aeaeressae, rinta onttona, selkae suurena, ja kutoi, posket kalpeina, mutta silmaet hehkuen tavallista enemmaen. Tuontuostakin haen loi pikaisen silmaeyksen ulos ikkunasta, mutta vetaeisi yhtae aekkieae paeaensae pois, ikaeaenkuin torjuen sitae uteliaisuuttaan, ettae sinne katsoi.

--Ei siellae mitaeaen naey. Se on sitten nyt niin itara, ettei ole heittaenyt laudan paetkaeae maihin. Olisi ne muuten naapuri kai jo aikoja sitten vienyt. Siellae oli akka taas mahallaan kalliolla. On varmaan valvottu koko yoe, vuorotellen vahtia pidetty.

--Oletteko tekin ollut jo taehystaemaessae? kysyi Helga.

--Olin jo, kahvin kiehuessa.--Missae lie itse Korsu poikineen, koska heitae ei ole naekynyt pariin paeivaeaen. Luultavasti makaavat Ulkokarilla vaeijymaessae. Turhaan silloin taeaeltae kiikaroidaan. Luulisi siellae olevan yhtae hyvaen meidaenkin miesten olla.... Kuulitteko, tytoet, mitaeaen viime yoena?

--En minae ainakaan, sanoi Hanna.

--Minusta oli niinkuin olisin kuullut huutoja ja haetaelaukauksia ja miesten aeaeniae, vaan ainahan niitae on kuulevinaan. Ukko se luultavasti uneksi ja paukutti kantapaeillaen saenkynsae selkaeaeen, kun tuo ei yoeksikaeen riisu saappaitaan. Se oli ainakin varma, ettae joku hiipi ladon ohi Kaeaermesaareen paein. Paeivaellae ne ei toki ilkeae meidaen puolelle, mutta yoellae hiiviteaen ja otetaan mitae saadaan. Oli myoeskin niinkuin olisi pyoeritetty tyhjiae tynnoereitae kalliota pitkin, tai niinkuin niitae olisi heitetty yloes merestae ja sitten taas vierineet sinne takaisin. Vaikka minae kuinka olisin vetaenyt peitettae paeaeni yli, niin yhae kuulin samaa. Ettae pitaeaekin semmoista uskoa ja ajatella ... ettei pidae saada yoellaekaeaeen rauhaa. Vakuuttipa itselleen kuinka tahansa, niin aina sitae sittenkin odottaa.

--Aeiti ... sanoi Helga yhtaeakkieae.

--Mitae niin?

--Ei mitaeen.

--Ehkae sinaekin kuulit?

--En.

--Minae olisin oikein iloinen, jos kerrankin voisin lakata siitae meren annin ainaisesta odottamisesta.... Hohoo, kuinka kahvi sentaeen on hyvaeae aamutuimaan. Mitaes olisi elaemae, jos ei olisi sitae ... jos pitaeisi alkaa paeivaensae ilman. Taitaa niitae olla niinkin onnettomia.... Olkoon se viimeinen kerta, kun siitae rikastumisesta taessae tuvassa haaveillaan ja haastetaan ja huumautaan. Huomenna laehdetaeaeen kalaan, sanoipa meri mitae tahansa. Tottahan monen viikon sama tuuli vihdoinkin ajaa ainakin silakan maihin. Siitae se kuitenkin on lopulta elaeminen. Jos olisivat meidaen miehet toisellaisia eivaetkae semmoisia iankaikkisia nahjuksia kuin mitae ovat!

Hanna, joka vihdoinkin oli tullut juomaan kahviaan, turskahti hyvaeksyvaesti.

--Saa nyt naehdae, mihin taenaeenkaeaeen ryhdytaeaeen. Ei mihinkaeaeen.

--Aeiti hyvae, elae nyt tora isaeae, kun haen tulee.

--Tuleeko se jo? Ei sinun tarvitse antaa aeidillesi neuvoja.

Soederlingska oli vaehaen aikaa vaiti. Kalle nousi, otti takkinsa ja naekyi menevaen rantaan. Soederlingskakin teki laehtoeae, mutta pysaehtyi vielae puheihinsa, pusertaen pannuaan.

--Mokomakin moottoriherra, senkin konsulentti. Uskotellaan ja luulotellaan ja sitten varmaankin takanapaein nauretaan. Haevytoen laski tuohon pennin paealle puhtaaksi rahaksi, minkae meri muka voisi tuoda, niinkuin olisi rahat omasta lompakostaan poeytaeaeen paiskannut. Lennettiin siihen kuin kaerpaeset sokerisylkeen ... mahtoi nauraa partaansa. Herrat aina nauravat meille takanapaein. Saattaa parhaallaan kertoa kaupungissa, ettae siellae Saukkosaarella nyt odotetaan tuhansia maihin tulevaksi ja ostetaan saaret ja muut. Se vain puuttuisi, ettae naapuri saisi tietaeae, mitae taeaeellae puhuttiin.

--Mistae se sen saisi tietaeae.

--Ole varma, ettae se ensi kerran kaeydessaeaeen hakee kaesiinsa konsulin rengin ja urkkii siitae kaikki. Sinae haastelit, Hanna, sen kanssa ... minkaelainen mies se oli?

--Semmoinen hauska nuori mies.

--Raekaettelitte minusta liikaa ... ei minusta sovi toisen morsiamen raekaetellae jokaisen nuoren miehen kanssa. Minusta tuntui, ettae Kalle kaevi siitae surulliseksi.

--Milloinka se Kalle sitten on muuta kuin surullinen?

--Ei minua vaehaeaeekaeaeen ihmetyttaeisi, jos Korsun akka pianaikaa tulisi ja kysyisi: "No, joko on tullut ne kymmenen tuhatta?" Ei olisi ihme, jos se tulisi siitae asian alkaen pistelemaeaeen. Vaan tulkoon, saa sanan sanasta. No, siinae tulee pappa laahustaen vuorta alas. Saa haenkin odottaa

verkkorihmojaan minkäe minäekin laepi vuoden lypsaevaeae lehmaeäeni.

--Aeiti, lupaa, ettet sano isäelle mitäeäen ... minun on niin paha olla, kun sinäe sille riitelet.

--En sano, en sano, otan rannan ja menen lypsaemäeäen.

Ei haen kuitenkaan malttanut, kun Soederling samassa tuli.

--Minkäetaehden sinäe jo nyt tulit pois? Olisit vieläe väehäen tuijottanut, niin ehkäe olisi tullut, mitäe odotat.

--En minäe mitäeäen odottanut ... muuten vain katselin.

--Ettäen sinäe ... muuten vain merta ihailit ... menisit vieläe väehäeksi aikaa. Oliko Korsun akka vieläe sielläe kalliolla mahallaan?

--En katsonut.

Emäentäe meni, mutta kääeäntyi vieläe ovessa:

--Mihin ne on meidän reippaat täenäe päeiväenäe aikoneet kouransa iskeäe?

--Onko sinulla siinäe vieläe tippa kahvia pannussa?

--Liehän tuota, ja jos ei ole, niin keitetäeäen uusi pannu, keitetäeäen uusi-- sittenpäehän jaksetaan raataa ... kahvi se on poikaa antamaan voimaa.

--Anna minäe kaadan, ehaetti Helga väeliin.

--Multaistitte nyt viimeinkin edes sen perunamaan Kallen kanssa.

Silloin Helga huudahti:

--Kalle soutaa ulos merelle!

--Onko se nyt silläe päeäelläe taas? Enhän minäe silläe mitäeäen tarkoittanut. Luulikohan se nyt todella, ettäe minäe tähdoin sitäe läehäemäeäen Ulkokarille täessäe ilmassa? Mitäe se nyt enäeäe hyöedyttäeäe! On sielläe otettu, jos on mitäe tullut. Aina täeäelläe tehdäeäen asiat jotenkuten nurin.... Vie sahrat pellolle, niin minäe sitten tulen kanssasi niiden kurkeen--jos ne on kunnossa.

--Kunnossa niiden pitäeäisi olla.

Mutta kai Soederling ei kuitenkaan ollut siitäe aivan varma, koska kurkotti naulalaatikon hyllytäe, ennenkuin meni.

--Ota narua samalla! huusi emäentäe jäelkeen--ei se naulaamalla pysy--jo se oli keväeäelläe poikki.

--Onko sinulla narua jossain?

--Tuossahan tuota riippuu naulassa nokkasi alla.

Soederling otti narun ja meni. Hänen mentyäeäen kysyi emäentäe Hannalta:

--Oliko teidän väelillaenne mitäeäen, koska se meni niin sanan puhumatta?

--Ei minun tietäekseni, sanoi Hanna.

--Minusta vaehaen siltae naeytti.

--Tarvitsetteko muuripataa?

--Mitae sinae sillae?

--Pesisin vaatteeni.

--Onko totta, mitae olit sanonut, ettae aiot laehteae?

--Kenelle minae sen olen sanonut?

--Helga sanoi kuulleensa, ettae olit uhannut.

--Vaikka laehtisinkin--vaan saatan kai minae pestae vaatteeni, vaikken laehtisikaeaeen. Vai onko teillae minulle jotain muuta?

--Eihaen toki, pese vaan pestaevaeasi.

--Minulla on kyllae omat kokoamani puut.

--Hyvae on.

Hanna meni.

--Siitae tulee tuosta aeksy miniae, jos tullakseen, tuhkasi Soederlingska haenen jaelkeensae.--Senkin letukka. Ei olisi isoa vahinkoa, vaikka menisikin. Ei siitae kuitenkaan olisi pitkaen paeaele kalamiehen akaksi, herraspiiasta.

* * * * *

Niin ne taas menivaet--Helgan suruksi--kukin taholleen, aertyisinae ja pahatuulisina heti aamusta alkaen, mitkae murjottaakseen omissaan niinkuin Kalle ja Hanna, mitkae aeykkaeaeekseen ja riidellaekseen niinkuin aeiti ja isae pianaikaa perunamaallaan, heille kaikista ikaevimmaessae tyoessaeaeen. Kun se taas alkaa taellae tavalla, niin sitae kestaee yhden itaetuulen ajan.

Helga yksin jaei tupaan pistaemaeaeen verkkoaan, poskessa hehkuva taeploe ja kuumeinen silmae kyyneltae keittaaen. Kaepy keikkui laihoissa, hermostuneissa sormissa, kurahtaen silmukan laepi ja vetaeisten siihen rasahtavan solmun. Rinnasta tuli tuontuostakin, yhtae saeaeennoellisesti kuin hengitys, kuivahko, kiireinen yskaeisy, ikaeaeenkuin paeten jotain ja jotain edellaeaeen ajaen.

Haenelle oli yhtaeekkiae selvinnyt: tein vaeaeerin, kun rukoilin jumalalta sitae, mitae rukoilin. Juuri sentaehden taemae myrsky ei antanut mitaeaeen, ettae rukoilin. Jumalalta ei saa semmoista rukoilla. Jumala ei anna mitaeaeen niille, jotka kadehtivat toisiaan ja toivovat toisten vahinkoa. Semmoiseen tarkoitukseen jumala ei anna. On suuri synti haeneltae sitae pyytaaee. Jumalalta taeytyy ensin rukoilla sitae, ettae haen antaisi meille toisen ja paremman sydaemen. Ehkae ei auta, rukoilipa miten hyvaeensae, kun on semmoinen viha naapurien vaelillae kuin meidaen. Pitaeisikoe rukoilla vihamiestensaeekin puolesta? Niinkoe, ettae antaisit, hyvae Jumala, meren tuoda Korsullekin samalla kuin meillekin? Kun paeaesisi pian kirkkoon ja saisi puhua opettajattarelle....

* * * * *

Aeiti tuli lypsyltae, rainta maitoa taeynnae, vaahto kuohuen yli reunojen, yhtaeckiae ihan toisella tuulella kuin aesken. Haen liikahteli viae kulmikkaasti ja aeaeni pysyttelihe karuna, mutta silmaen pohja hymahteli ja kasvojen rypyt olivat laukeamaisillaan kiristyksestaeen.

--On se siunattu asia, ettae tuo lehmae edes jotain antaa. Ne ovat ne ruohot ja kaislat, jotka raemmin Kaeaermesaaren suosta. Kun saisi siihen laskuojan poratuksi, niin elaeisi taellae saarella kaksi lehmaeae ilman konsulin rehurahojakin. Sadalla markalla sen saisi. Sen minae saeaestaen viae vaikka kahvirahoista.... Se on sitten vasta lystikaes lehmae, tuo Tepla. Katsoo maurottaa, niinkuin olisi hyvillaeen, ettae saa antaa ja ettae on mitae antaa. Ollappa meri semmoinen kuin meidaen Tepla....

Ja puuhatessaan siinae maitonsa kanssa, ensin sitae pyttyyn siiviloeidessaeen ja sitten pyttyae hyllylle asettaessaan ja peitellessaeen, puheli emantae yhae:

--Taeae on paksua kuin kerma.... Elaekae sinae, Helga, sitae sure, ettae minae vaelistae riitelen. Taeytyhaen minun, eihaen taessae paeaestaeksi mihinkaeen, jos en minae hiukan kiinnittaeksi purjenuoria. Heidaen kokkapurjeensa aina lepattaa. Olisi varmaan nytkin jaeenyt sahrain aisa korjaamatta ja peruna multaamatta.... Ei se Hanna sitae heitae, sillae mistaepaehaen saisi paremmankaan. Antaa vain peitota vaatteitaan paeivaen, siitaepaehaen itsekin pehmiaeae.... Eikoes ala ilma jo hiljetae. Ennen puoltapaeivaee on ehkae siivo saeae ja yoeksi paeaestaeen kalaan. Huomenna on ehkae tynnoeri silakoita suolassa. Paeaeasia on, ettae ollaan tyytyvaeisiae.

--Kunpa voitaisiin....

--On yksi asia, jota kun muistan, kohta tulen hyvaelle paeaele, olipa maailma kuinka musta tahansa, niinkuin se vaelistae on. Meillae ei ole koko taessae talossa ei niin mitaeen vaeaeraellae tavalla hankittua tavaraa eikae ainoatakaan luvattomasti pidaetettyae esinettae eikae kalua. Kaikki, mikae on merestae joskus milloin saatu, on aina rehellisesti ilmoitettu tulliin, niinkuin laki vaatii. Tullipaeaellysmies sanoo aina: "Ei nyt toki tuonvertaisen taehden tarvitse tulla." Niinkuin silloinkin, kun tuli se tyhjae viinitynnoeri, jos muistat, joka nyt on laehteen puitteena. "Vaehaen tai paljon", sanoin minae tulliherralle, "mutta se on meille omantunnon asia". Mikae on oikein, se on oikein.... En kertaakaan ole punninnut vaeerin kalarannassa, vaikka rouvat olisivat olleet kuinka kauvan tahansa katsomatta. Ei koko taellae rannalla ole kuin yksi ainoa akka, joka ei pane huonompaa tavaraa astian pohjaan ja parempaa paeaele: Minae panen aina huonommat eri astioihin ja paremmat niinikaeen eri astioihin.. Kerran sanoi asessorska minulle markkinarannassa: "Jos vaan kaikki lienee sitae, miltae naeyttaeae."--"Tahtooko asessorska, ettae kumoan nelikon tuohon?" minae sanoin.--"Sitae ei Soederlingskan tarvitse tehdae, minaehaen vain laskin leikkiae. Kyllaehaen kaikki tietaevaet, ettae Soederlingska ei koskaan petae." Siinae istui Korsun akka viereisessa venheessa ja kuuli kaikki, vaikkei ollut kuulevinaan. Sillae kyllae se on niin, ettei maailmassa sittenkaeae ole sen suurempaa onnea kuin ettae tietaeae olevansa rehellinen. Mitae olisi raha, rikkaus, valta ja kunnia, jos ei olisi rehellisyttae! En ymmaerrae, kuinka voisi elaeae sellaisessa ainaisessa ilmitulemisen pelossa kuin missae Korsujenkin varmaan taeytyy alinoma aeae.

--Osannevatko nuo raukat edes pelaetae.

--Olenko minae milloinkaan kertonut sinulle, mitae pastori sanoi meistaae kerran?

Helga tiesi, mitae oli tulossa, mutta antoi mielellaaen haenen kertoa.

--"Ne ovat taemaen saariston aatelia naemae Soederlingit. Ne ovat sitae vanhaa pohjaa. Soederlingit ovat melkein ainoat rehelliset ihmiset koko saaristossa. Heistae ei ole koskaan kuultu, ettae olisivat varastaneet, anastaneet tai edes puhuneet valetta. Ja eikoe ole omituinen kohtalon iva, ettae juuri heillae pitaaee olla naapurinaan saariston suurin ryoevaeri?" Kenellekaes se olikaan sen sanonut?

--Opettajattarelle....

--Jaa, niin ... sinaehaen sen kerroitkin....

Soederling pisti paeaensae ovesta:

--Nyt on aura perunamaalla!

--Hyvae on, minae tulen!--Helga, elae nyt jaaee koko paeivaeksi siihen yksille sijoillesi. Vaikka menisit Kaeaermesaaren lahteen katsomaan, onko sinne nousut tuulella saeyneitae tai lahnoja.

Soederlingska laehti reippaasti ulos ja huilahutti mennessaaen tyytyvaeisen virrenvaerssyn.

Hetken kuluttua, kun oli paeaessyt silmukkarivin paeaehaen, tyoensi Helga telineensae syrjaaen ja laehti haenkin ulos.

III

Tuuli oli ilmeisesti tyyntymaessae ja taivas ohenemassa. Ennenkuin Helga oli ehtinyt verkko- ja kala-aittain kohdalle, vaelahti paeivae pilven raosta. Haenelle tuli tarve tuntea sen laemmintae ja samalla saada tuulensuojaa. Haen tiesi, mistae sen loeytaeisi. Ulko- ja sisaesataman vaelisen kannaksen poikki, jossa oli vain ruuhien paeaestaevae kapea vaeylae satamasta toiseen, haen meni, kiveltae kivelle astuen, kotisaaresta toiseen saareen.

Se oli suurehko, korkea maa, ulkomeren puolelta jyrkkae ja mantereen puolelta loiva ja sileaekalliainen. Keskusta oli kuin kumottu jaettilaeiskuppi, jonka reunat sitae siihen pilvistae paiskattaessa olivat murskautuneet sen ympaerille sokkeloiseksi raunioksi. Saari oli siltae kohdalta taeynnae kuiluja ja rotkoja. Haljenneiden paasien vaelissae kasvoi toisin paikoin metsaaee, toisin paikoin kanervan- ja marjanvarsikkaa; siellae ei, kuilukaeytaevissae, tuntunut mikaaen tuuli eikae sinne kuulunut meren kohina kovimmallakaan myrskyllae.

Se oli ollut taemae Helgalle haenen laesnae ollessaan yllaetysten ja kaikkien kummien maa. Aina haen sinne marjoja etsiessaaen hetkeksi eksyi, ennenkuin sitten taas loeysi tien, joka halkeama halkeamalta, paasi paadelta pujottelihe ja kohosi saaren ylimmaelle laelle, sen tasaiselle kupukannelle, joka paikoin kasvoi kanervaa ja maan tasalla matelevaa kuusikkaa, toisin paikoin oli sileaeeae kuin hiottu kivi. Ylinnae oli sammalta paisuva suopyoerylae, jonka keskessae kasvoi yksi ainoa leppae, latva pyoereae kuin petaejaen, rungossa telkaen pesae.

Tuuli vielä ja leppä ravisteli paeaetaeäen tyytymättömyyden ja kuin torjuvasti. Oli taivasta paiste, ja meri liekehti vaahtopäinaa vedenalaisten karien ylitse ja vedenpääellisten ympärillä. Hattara tuli auringon eteen ja pyyhkäisi varjonsa ensin omaan pihaan, jossa isä ja äiti astelivat vakoan seläet koeiryssä ja Hannan pesupadan alta tuprusi vihaisten vihuripäiden tempoma savu--ja siinä Korsun puolelle, jossa ei näkynyt muuta kuin heidän tupansa harja ja ullakon ikkuna kallion takaa, kuin lakkaamatta vaalien, mitä Soederlingin puolella tapahtui.

Helga haki tuulensuojaa ja löysi sen tietystä paikasta. Väheän alempana kallioseinäin kulmauksessa oli tasainen permanto kuin pieni linnan piha, kolmelta puolen suljettu, yhdeltä avoin idään aurinkoon, laemminkin ja tyven. Aivan sen alla oli lahti kuin umpilampi, jonka vain kaitainen, kohtisuorana kohoavien kallioiden väelä kulkeva salmi yhdisti mereen.

Siinä aukeni yhtäaerlä eteen koko itäinen ulappa ja hääämöitti kaukaa Hylekarin majakka, toisaalta säsäsaaristo ja mantereen metsäinen piikkiharja.

Siinä oli ollut yksinäisen, toverittoman tyttöelapsen monivuotinen leikkipaikka. Yhä vieläkin näkyi siinä kivistä rakennettuja tarhoja, tarhojen säsässä taloja ja kirkkoja ja niiden ulkopuolella laiumelle pantuja lehmäe ja lampaita, kaikkein hienoimpia kiviae, erimuotoisia, erivärisiäe, punaisia, sinisiäe, valkeita, ruskeita, rannoilta poimituita ja hämeen helmassa täenne kannetuita.

Siinä hääeriväelle ja hyrähteleväelle oli kesäe tynniä päivinäeäen antanut kaikki ilonsa, kun kotona tuli ikäeväe; siinä seisoskelevalle ja avosilmin uneksivalle oli meri näyttäenyt kaikki ihmeensäe: kaukana päistävät purjeet, karien ympärilläe häastelevat häähkaparvet, ulapoilla itkeväet hylkeet ja ilmassa nauravat lokit, totensa ja valheensa--laivan, joka, milloin häen vain sitäe oikein hartaasti hälusi, ilmaantui auringon tietäe, täysin purjein, tynnelläekin kokka väähdoten, sitäe suurempana kuta kauvempana, sitäe pienempänäe kuta läehempänäe ... milloin häihtuen ilmaan kuin usvapallo, milloin pienen kalavenheen kokoisena, mutta katettuna ja kannellisena kuin suuri laiva kolmine mastoineen ja raakapuineen saapuen aivan saaren alle, salmen suuhun, mutta siihen aina kadoten. Sinne sitäe vastaan juosten ei tyttöe sielläe siinäe koskaan nähnyt jaelkeäekäeäen, ei vedenviriaekäeäen. Mutta se oli ollut siinäe, "enkeliä laiva", jolla he tulivat maihin kahvia keittäemäeäen. Häen oli kuullut soittoa ja niinkuin toisten lasten häleitäe äeäenäe. Monet kerrat, melkein milloin tahansa häen itse niin tähtoi, sai häen sen tulemaan. Ja toisin kerroin täehäen tullessaan oli häen taas nähnyt sen meneväen, pakenevan salmen suusta ulapalle, kallellaan kuin myrskysssäe, purjeet melkein vettäe viistäeäen, niinkuin pelästynyt lintu, suureten kuta kauvemmaksiksi tuli auringon alle. Sentaehden häen täeäelläe liikkui hiljaa, koetti ylläettäeäe sen hiipimäelläe, päeäestäe kiven suojasta sitäe läeheltäe katsomaan. Mutta aina se oli lähden suusta menossa ulapalle.

Oli jo kauan sitäe kuin se oli lakannut tulemasta ja menemäestäe, mutta aina sittenkin, yhä vieläekin, tuli Helga siihen varpaillaan hiipien. Silläe lähdessä oli melkein aina vesilintupoikue tai nousi siihen säeyne ja lähna suurissa parvissa, jotka oli helppo pyydystäeäe sulkemalla salmen suu.

Luultavasti oli siinäe lähnaparvi nytkin, koska vesi oli sekaisin. Mutta ennenkuin lähti ottamaan sitäe tarkempaa selkoa, istahti häen auringon läemmittäemäelle kalliolle, nojasi selkäensäe kiviseinäeäen, joka oli sekin laemminkin kuin tuvan uunin kylki, ja antoi auringon hivelläe ja hyväeilläe jäeseniäeäen, joilla muuten melkein aina oli kylmäe.

Oli niin suloista samalla ajatella, ettae aeiti taas oli hyvaellae tuulella.

IV

Soederling ja Soederlingska astuivat yhae vakoaan, toinen vetaeen, toinen tyoentaeen. Molempia heitae jo uuvutti ja olisi tehnyt mieli huoata, mutta kun toinen ei sitae esittaenyt, niin ei toinenkaan.

Aeijae oli kompuroinut huoneestaan tuvan nurkalle eikae naeyttaenyt tietaevaen, mihin ryhtyisi. Haen seisoj kaedet taskussa, polvet koukussa, selkae koeiryssae ja naama happamena, ja oli juuri tirskahtanut kaikkein halveksivimman sylkaeisynsae kaikkein halveksivimmilta huuilta, kun naeki Helgan viittovan leppaekalliolta.

--Mitae se tyttoe siellae huitoo?

Samassa naeki sen Soederlingskakin ja painalti auran kaeren multaan, niin ettae vetaejae oli lentaeae selaelleen.

--Mitae Helga siellae huitoo? Onko se naehnyt meressae jotain?--Jo naehdaeaen!-- Tullaan! Tullaan!--Lakkaahan jo!

Haen teki kaedellaeen kieltaevaen liikkeen, viitaten kiukkuisesti Korsuun paein. Helga naeytti ymmaertaevaen, koska samassa katosi.

--Se on varmaan naehnyt meressae jotain. Miksei se tule itse sanomaan? Tarvitseeko koko maailman saada tietaeae, jos siellae nyt onkin joku laudanpaetkae. Aina se on niin malttamaton.

--Luultavasti siellae on lahnoja Kalliolahdessa, sanoi Soederling.

--Mene ja ota riimuverkot aitasta.--Hanna, mitae sinae juokset?--Onko se hullu?

Mutta Hanna, joka haenkin oli naehnyt Helgan, meni jo taeyttae karkua kannaksella, hameet polvissa hulmuten.

Muut olivat, verkot selaessaeen, ehtineet juuri Kaeaermesaaren kannaksen yli, kun Hanna jo juoksi heitae vastaan Kalliolahdesta paein, posket hehkuen, silmaet palaen.

--Siellae on meren saalista ... meren saalista!

--Mitae saalista ... missae?

--Kalliolahdessa ... Helga naeki ... minae naein....

--Mitae te naeitte ... missae Helga on?

Ne koettivat olla tyyniae ja vaelinpitaemaettoemiae, isae, aeiti ja ukki, mutta vapisivat jokainen, niin etteivaet polvet tahtoneet pitaeae.

--Helga on tuossa....

Helga kyyhoetti kiven kupeella, raskaasti hengittaen ja sylkien verta,

mutta samalla hymyillen, saamatta sanaa suustaan, viitaten kiihkeästi lahteen päin.

--Mutta sanokaahan toki, mitä siellä on?

--En minä tiedä, huohotti Hanna.

--Vaan tottahan näit?

--Joitain mustia ... maettaeita ... suuria kuin pakkilaatikoita ... koko lahti on niitä täynnä.

Hanna pyöri ja karkasi takaisin sinne, mistä oli tullut. Verkot romahtivat kallioon, ja vanhat riensivät rantaa pitkin, eukko eilimäisenä. Siinä oli ensin sileä kalliota, sitten piti kiertää määreä paikka, sitten taas juosta tasaista rantaa, kiivetä kallion kielekkeen yli, ja siinä oli sitten Kalliolahti, yhdeltä puolelta jyrkäerantainen, muilta loivempi. Ukki suurine saappaineen jäi jälkeen, lipesi pari kertaa, kaatui ja saapui viimein kiroillen ja ronkkoaan pidellen lahden pohjaan, jossa muut seisovat sanattomina, huohottaen hekin juoksustaan.

Heidän edessänsä oli lahden pohjaan ajautuneita neliskulmaisia esineitä, vierä vieressänsä kiinni, joitain, joista he ensin näkemaellään eivät voineet sanoa, mitä ne olivat. Niiden ympärillä oli karkeaa saekkikangasta ja ne olivat kiedotut rautavanteihin.

--Mitä ihmettä ne ovat nuo? Turvepehkupaaleja ne eivät ole, mutta joitain paaleja ne ovat.

--Kiskaistaan maihin muuan ja katsotaan.

--Näen minä katsomattakin, sanoi ukki, jo nuorestakin minä näen, että ne ovat pumpulipaaleja....

Kiskaistiin kuitenkin yksi miehisä maihin. Soederling ratkoi veitsellä kangasta ja sai sieltä pian esiin kuivaa, pilaantumaton pumpulia.

--Kauvan ne eivät ole vedessä uineet.

--Ovat luultavasti jotain kansilastia.

--Mitä luulet tuon painavan?

Paalia kohotettiin ja sen paino arvioitiin noin sadaksi kiloksi.

--Paljonko edestä luulette olevan tavaraa tuommoisessa?

--Mitä maksanee kilo pumpulia?

--Koivistolainen kertoi kerran löytyneensä pumpulipaalin ja saaneensa löytyneistä viisikymmentä markkaa, kolmanneksen sen hinnasta.

--Tuommoinen olisi siis sadanviidenkymmenen arvoinen?

--Kuinka monta niitä siinä on?

Kaikki laskivat, osoitellen sormillaan kutakin paalia erikseen, ja saivat kahdeksantoista.

--Tuolla on vielä kaksi ja salmen suussa tulee kolmas.

--Niitä on siis jo nyt ainakin kaksikymmentäyksi.

--Se tekee siis noin kolmetuhatta markkaa! huudahti Hanna.

--Ja meressä voi olla vielä kuinka paljon tahansa.

--Se on tietysti vain pieni osa, joka on osunut salmen suusta sisäen.

--Vaan kuinka ne ollenkaan ovat siinä osuneet?

--Se on ikuinen ihme!

--Se on niinkuin isä Jumala itse olisi ne taenne ohjannut ... ajanut kuin lampaat karsinaan.

--Niin onkin ... minä tiedän, että niin onkin! kuiskasi Helga, joka oli tullut jaelesta, kaettaen heikosti huiskuttaen, saaden tuskin ääntä.

--Tulivathan ne halotkin silloin ... viisi siltä yhtenä yonä.

--Silloin oli sama tuuli kuin nykyin.

Oli pian valmiina selitys siihen, miten ihme oli tapahtunut. Tavara oli nähtävästi joutunut mereen niin, että aalto yhdellä pyyhkäisyllä oli heittänyt kansilastin laidan yli ja meri sitten ajanut niitä edellä kuin lampaita karsinaan. Koska ne eivät olleet tarttuneet Ulkokareille, mihin tavallisesti kaikki meren tuoma tarttuu, niin ne olivat kulkeneet sen kaaren ohi itäpuolitse. Sieltä taenne ajautuessaan oli niiden täytynyt hajaantua, mutta kun ne kohtasivat taamaen Käärmesaaren, oli tuuli, joka puhalsi viistoon rantaa vastaan, hiljalleen sujuttanut niitä salmen suuhun, josta eivät päässeet ohi, koska siinä piti pieni niemen sarvi mereen. Se oli kuin otsaverkko, joka käänsi ne salmeen kuin rysän nieluun.

Taama oli ukin arvelu.

Helga hymähti itsekseen. Hän tiesi, kuinka ne olivat tulleet--omia teitäen ... suoraan siihen, missä olivat ... kolme tuhatta ... kolme tuhatta markkaa ... kuin taivaan tietä!

--Tulivatpahan miten tahansa ... ne ovat nyt nostettavat heti maihin, sanoi ääntä melkein haetaillen.

--Olisi se Kallekin saanut olla apuna, sanoi Soederling.

--Saadaan nämeä ilman häntäkin. Ei vitkastella nyt. Antaa Kallen olla siellä, missä on... niitä voi olla meressä vielä kuinka paljon tahansa.

Helga hymähti taas. Hän tiesi, ettei meressä ollut taamaen enempää.

--Ei vitkastella nyt!

--Eihän ne nyt siinä mihin mene.

--Vaikkeivät ... mutta ei vitkastella nyt. Soederlingska oli melkein hengaistynyt jo ennen kuin ryhtyi työhoon.

--Käytäisiin ensin aamiaisella.

--Kaeykaeae ... kaeykaeae ... minae jaeaeen ... kaeykaeae ja pankaa tupakka ja maatkaa ruokalepo... saan minae naemae Hannan kanssa yksinkin maihin! Hanna, juokse puoshaka pihasta. Elaekae vie verkkoja mennessaesi sieltae ... anna naapurin jaeaedae siihen luuloon, ettae taeaeellae ollaan kalassa.

Haen ryhtyi heti kiskomaan saalista maihin, ja muiden taeytyi seurata mukana. Paalit vedettiin ensin kaikki luisulle rannalle ja kiskottiin ja kannettiin siitae ylemmae kahden kallion vaeliin, jossa niitae ei voinut naehdae maalta eikae mereltae.... Sitten ne katettiin sammalella ja kanervan varsilla.

--Taeytyy siinae olla tarkka vainu sillae, joka ne siitae loeytaeae.

--Miksi ne ovat noin piilotettavat? kysyi Hanna.

--Siksi vaan, vastasi emarentae.

* * * * *

Oli tuskin joudettu sanaa vaihtamaan puskiessa ja puuhatessa. Syoemaettae ja juomatta oli paeivae mennyt. Oli jo melkein pimeae, ennenkuin paeaestiin pois. Oli tyyntynyt ja sataa tuhutti. Helga oli mennyt ennen muita keittaemaeaeen kahvia ja laittamaan ruokaa.

--Taeaeellae on jo Kallekin! huusi haen tulijoille oveen.

Kalle istui aeaeeneti poeydaen paeaessae ikkunan alla, maerkaenae ja vaesyneen naekoeisenae.

Nyt Soederlingska ei enaeae saanut riemuaan pidaetetyksi.

--Meillae on kolme tuhatta! Mitaes sinulla on, poika?

--Mitae lie tuossa, sanoi Kalle nostaen maeraen esineen vierestaeaeen penkiltae poeydaelle.

--Mikae se on? Mitae siinae on?

--Katsokaa.

Sen sanottuaan haen nousi ja meni ulos.

--Mitae siinae on? Mikae kaeaeeroe se on? Tehkaeae tulta, ettae naekkee!

Kaeaeeroe, jonka Kalle oli jaettaenyt poeydaelle, oli nahkainen torvikotelo. Sen sisaessae oli toinen kotelo vahakankaasta, josta ilmaantui tukku papereita, niinkuin laivan papereita. Niitae avattaessa patosi poeydaelle setelitukku.

--Taessae ... taessaehaen on rahaa.... Se on ... se on loeytaenyt rahaa.

Hanna syoeksyi ulos Kallen jaelkeen. Kalle seisoi kalliolla, paein sateeseen.

--Kalle, sinae olet loeytaenyt rahaa! Tiedaetkoe sinae, ettae sinae olet loeytaenyt rahaa?

--Tiedaen.

--Kalle!

Hanna tahtoi kaeydae haentae kaulaan, mutta Kalle tyoensi haenet pois ja laehti menemaeen.

--Mikae sinun on?

--Ei mikaeen.

--Tule tupaan!--mutta Kalle vetaeytyi vaeltellen yhae edemmae. Hanna riensi takaisin sisaeen.

--Taessaehaen on tuhansia! huusi emaeentae--kuinka monta tuhatta lieneekaeen!-- Haen koetti turhaan laskea rahoja.--Lue sinae, Hanna! Minkae maan rahaa se on?

--Tien gulden, luki Hanna setelistae. Naeissae on sama kymmenen numero ... ei, toisissa on viiden.

--Paljonko se on meidaen rahassa?

--Elaehaen, montako niitae on?

--On naeitae ainakin sata.

--Paljoko se on meidaen rahassa?--Kalle sen kyllae tietaeae. Minne se meni? Saahan nyt sisaeen se poika. Miksi se ei tule?

--En tiedae, mitae oikkuillee.

Mutta samassa Kalle tuli, istahtaen ynseaesti saenkyynsae oven suuhun.

--Minkae maan rahoja ne ovat naemae?

--Hollannin guldeneja, jurahti Kalle.

--Paljonko on taemmoeinen kymmenen guldenia meidaen rahassa?

--Lienee se ainakin kaksikymmentae.

--Kaksikymmentae ja sata! Silloin meillae on, Kalle, kaksituhatta markkaa.

--Ei meillae ole vielae mitaeen, sanoi Kalle.

--Loeytoekalu on sen, joka on sen loeytaenyt.

--Tottahan!

--Vasta sitten, kun omistajaa ei ole ilmaantunut.

--Ne makaavat meren pohjassa! remahti Hanna.

--Hiljaa, tyttoe, elae huuda! Pankaa ovi kiinni! Vedae, Helga, uutimet ikkunan eteen.

Katseita kulki ristiin, toisesta toiseen. Ei kukaan oikein tiennyt, mitae toinen ajatteli. Helga veti uutimet ikkunan eteen. Soederlingska koetti sitoa seteleitae yhteen pinkkaan, mutta haenen kaetensae vapisivat niin, ettae haen tuskin sai sen tehdyksi. Soederling pyoeraehteli ja tepasteli niinkuin haetaeissaeen jostain. Ukko istui poeydaen kulmalla kasvot kiinteinae niinkuin

hammasta purren, huulet samalla aukeillen, silmät aelyttöemänsä ja tuijotti rahoihin, saamatta sanaa suustaan. Hanna väijyi Kallea, Helga keitti kahvia, kasvoilla voitonriemuinen, melkein hurmaantunut ilme.

--Ulkokariltako sinä ne loeysit? kysyi Soederling.

--Sieltä.

--Oliko se ajautunut maihin?

Kalle ei vastannut.

--Oliko naapuri siellä? kysyi Soederlingska, osaamatta muuta.

--Ei.

--Et nähnyt siellä pumpulipaaleja?

--En.

--Voi, hyvä Jumala, onko nyt milloinkaan kuultu, että meri antaa puhdasta rahaakin! Minne minä näen nyt panen?

--Anna Kallelle, nehaen ovat Kallen.

--Aeiti panee vain ne omaan talteensa.

--Samahan se on ... yhteistähaen meille on kaikki, näen ja paalit myöes....

Haenen kasvonsa repeiliväet, haen tempasi esiliinansa silmilleen ja pillähti itkuun.

--Mitä siinä on itkemistä! äerähti ukki. Mutta haenenkin kasvojaan repi ja leuka jäerisi.

--Semmoinen summa rahaa, jolla saattaa saada mitä tahansa ... kuolinpäiväpäensä saakka....

Soederlingska samassa tointui, kahmasi rahat ja lennaetti ne suinpäin kaappiin ja pauskasi oven kiinni.

--Ei pane niitä sinne ... pistä ne takaisin koteloon ... pane ne kirstuun!...

--Niinpä niin ... kirstuun ... Kuinka paljon pitää antaa pois, jos omistaja ilmaantuu?

--Loeytäjäe saa silloin vain kolmanneksen, jos sitäkeäen.

--Vaan jos omistajaa ei ilmaannu?

--Silloin saa kruunu haenen osansa.

--Pitäkeäe suunnella siinä! karjaisi ukki. Ei penniäkeäen pois! Mikä on loeydetty, se pidetäen! Sekä rahat että paalit. Lyhentaemaetta!

--Niin minustakin! sanoi Soederlingska.

--Vaan pitäenehaen toki ilmoittaa tulliin! Eikö? sanoi Soederling.

--Ei!

--Semmoinen on kuitenkin laki.

--Laki! Mikä laki? tiuskaisi ukki, melkein kuin vimmastuen.

--Isä, rauhoittukaa ... ei nyt rakenneta riitää ... ollaan tyytyväisiä ...
hyvä kaikki, miten hyvänsä.

--Eikö kuitenkin pitäisi tehdä niin kuin on oikein, koetti vielä
Soederling.

--Niinhan tehdäänkin ... niinhan tehdäänkin. Mutta nyt minun täytyy saada
ruokaa ja kahvia.... Kas niin, älä seisoi siinä, Soederling, niinkuin puulla
päädään lyötynä ... oletan sinä sen näköinen kuin olisi tapahtunut joku
kauhean suuri onnettomuus. Kas niin, onko sinulla kahvia, Helga? Kun en
ole sitten aamun saanut tilkkaakaan ... tahtooko joku muukin ensin kahvia?

--Minä soisin ensiksi, sanoi Soederling.

--Ka, syö, mikset syö ... onhan siinä ruoka edessäsi.

Ruoka rauhoitti. Oli yhtäkkiä, niinkuin kaikki olisi ollut entisellään,
niinkuin ei olisi mitään erikoista tapahtunut. Ei puhuttu sanaakaan.
Leuvat vain ehkä toimivat tavallista nopeammin, lusikat ehkä vain
viihtelivät kupista suuhun tavallista vilkkaammin. Soederlingska joutui
ennen muita valmiiksi. Silmissä väkään leikillinen ilme hänen virkkoi:

--Saalihan on oikeastaan Helgan ja Kallen. Ne on nyt ne, jotka ovat
rikkaita. Meillä muilla ei ole enempää kuin ennenkään.

--Kyllä te saatte minun loyhtoeni pitää, sanoi Kalle.

--Ja minun myös, sanoi Helga.

Äiti oli yhä puhuvinaan leikkien, mutta vaikka suupieli nauroi, niin
silmaekulma urkki.

--Saat siis menetellä niinkuin omani kanssa? Vaikka pitäisikin kaikki enää
ilmoittaisi mitään tulliin?

Kalle ei vastannut. Hän soei koneellisesti, melkein ahneesti, ajatukset
jossain muualla.

--Ei ainakaan minun paalejani tarvitse ilmoittaa, sanoi Helga.

--Eikö? Miksei?

--Ei kukaan tule niitä kuitenkaan kysymään.

--Mistä sinä sen tiedät?

--Minä tiedän.

--Kuka niitä kysyi! puuttui ukki puheeseen, poski ruokaa pingolla.
Näille tavaroille ei tule perijää eikä rahoillekaan. Se laiva, josta ne on
kotoisin, on meren pohjassa. Kun rahat ja paperit kerran tulevat maihin,
silloin on se laiva uponnut tai ainakin sen miehistö hukunut. Ei tuo

kaeeroe olisi joutunut merellae ajelehtimaan, jolleivaet miehetkin olisi joutuneet mereen. Kyllae kapteeni aina pitaeae viimeiseen asti kiinni laivansa papereista. On loeydetty hukkuneita merikapteeneja, jotka ovat puristaneet niitae rintaansa vasten niin, ettae on taeytynyt vaekisin luita longistaa. Ei ne niitae elaeissaeen hellitae.

Kalle oli lakannut puremasta, sitten haen taas jatkoi.

--En minae kuitenkaan luule, ettae kenenkaeaeen on tarvinnut hukkaa, sanoi Helga varmasti ja iloisesti. Ovat voineet tulla jotenkin muuten.

--Mitenkae muuten? hoenkaeisi ukki.

--Jumala on voinut antaa ne suoraan.

--Mitenkae suoraan?

--Ka, antakaa te Helgan uskoa, niinkuin haen itse tahtoo. Ja uskokaa te, pappa, niinkuin te osaatte. Helga tietysti tarkoittaa sitae, ettae taemae on kuin jumalan lahja, ja niin ihmeellinenhaen se onkin, ja ettae kun jumala antaa, niin haen antaa lyhentaemaettae. Olisiko tuo nyt niin kummaa, jos jumala kerran olisi antanut meillekin ja vaikka kuinka suoraan. Suurihan se on raha, mutta ovat monet saaneet suurempiakin. Meri kai kerran tahtoi palkita meillekin, maksaa monivuotiset velkansa menetetyistae verkoista ja saerkyneistae venheistae.... Pidetaeaeen tavarat ja pidetaeaeen reilusti!

--Ei penniaekaeaeen pois, kun kerran on saatu!

--Silloin tapahtuu vaeaeryys.

--Ja mikae? Ja kenelle?

--Totta laivan isaennaelle.

--Eihaen, koska laiva kerran on vakuutettu ja lasti myoes.

--Sitten vakuutusyhtioelle.

--Ei sillae ole aikaa eikae sen kannata periae merestae kaikkea, mitae siihen laivain kannelta tippuu. Sen rahoissa ei muutama kymmenkunta pumpulipaaleja paljoakaan tunnu. Vaikka tietaeisivaet, tuskin viitsisivaet vaivautua niitae noutamaan. Olen puhunut naeistae asioista herrain kanssa kuinka monesti tahansa. Niillae on ihan eri rahansa ja kassansa, joista taemmoisiin tarpeihin otetaan, eikae niiden tulot siitae yhtaeen lyhene, vaikka laivoja hukkaisikin. Yhtae suuria korkoja ne silti maksavat, menkoeoen laivoja pohjaan tai olkoon menemaettae. Kuta enemmaen haaksirikkoja tapahtuu, sitae enemmaen vakuutusyhtioet ansaitsevat, sillae sitae enemmaen ja sitae korkeammalle toiset vakuuttavat. Ja jos siinae vaehaen haeviaeisivaetkin, niin herroja ne ovat, rikkaita, semmoisia kuin eilinen konsuli. Ja lyhentaemaettae ne ottaa. Ja mitae sanoo pelastuslaivan kapteeni, kun saapuu hyllyn luo? "Raha tai henki! Maksa pois, mitae minae tahdon, tai mene pohjaan." Semmoisia ne on ne, yhdet niinkuin toisetkin.

--Juuri niin se on!

--Ja saakos ne sitten mitaeen siitae, mikae on mennyt pohjaan! Ottakoot sieltae ensin! Siellae sitae kuitenkin on enin siitae, mikae mereen on joutunut. Onko meren pohja milloinkaan kenellekaeaeen maksanut takaisin? Ilmoittaako se koskaan tulliin? Sinne olisivat menneet pian paalit ja

rahatkin, vettyneet ja menneet pohjaan. Jos ei sattunut Helga menemään Kaeermesaareen, niin huomenna ehkä olisivat uponneet. Kuluuhan vaelista viikkoja, ettei siellä kukaan käy.

--On nyt kuitenkin väheän kaameaa ajatella, että laiva ja miehistö ehkä makaavat meren pohjassa tuolla jossain ja me täällä kaatamme heidän tavaroitaan.

--Ei sinä jarruta! Ja kuka sen on sanonut, että laiva on uponnut ja miehistö hukkunut?

--Juuri esken te, appi-ukki, itse arvelitte niin, sanoi Soederling.

--Yhtä hyvin saattaa arvella, ettei se ole uponnut. Tai ei ainakaan miehistö ole tarvinnut hukkaa. Kaeero on muuten voinut joutua mereen.

Kalle niinkuin väheän vähähti, ja toiset luulivat hänen aikovan sanoa jotain. Ei hän kuitenkaan sanonut, eivätkä toisetkään kysyneet.

--Ei luulisi enää nykyiseen maailman aikaan ihmeitä tapahtuvan. Vaan siltä kun me kiikaroimme ulos ja sieltä odottelemme ja päivittelemme, ettei tule mitään, ja olemme pahalla tuulella, siltä virta kantaa lekuttaa pumpulipaaleja kotilahteen ja rahaa omille rannoille. Onko koskaan semmoista kuultu?

Mutta ei Soederlingska kuitenkaan saanut mielialaa nousemaan.

Kalle jurotti ja Soederling oli yhä huolissaan olevan naekoeinen.

--Vaan jos ei paaleja ilmoiteta, kuinka ne sitten saadaan rahaksi?

--Myöden, tietä! Heitä se minun huolekseni! Vaikka lähdet heti paikalla Helsinkiin--ja niin lähdetkin ... ja myöden jollekin virolaiselle. Ykskaks se on täällä jähdillä ja paalit lähdet takana.

--Entä miten rahat?

--Ne vaihdetaan.

--Helsingissäkö?

--Siellä tai muualla tai missä tahansa ... ei sinä sitä sure..

--En minä sitä.

--Mitä sinä sitten! Kas niin! Ei sinä moekoeta! Siltä kun minä hankin rahat, sinä soudat Boolean isännän luo ja puhut valmiiksi Saukosaaren oston. Saat sanoa minua valehtelijaksi, jos ei Korsu jo ensi talvikellä aja huoneitaan toiseen saareen, ellei tahdo myöden niille, joilla on, millä siihen paikoilleen ostavat. Tuparakennus ainakin jätää, koska se on tehty talon metsästä. Siinä on nyt teille, Kalle ja Hanna!

--Etkö etä--?

--Juuri niin! Kun vain ripeästi liikutaan.

--Olipa se!

--Se se olisi! Alatko aelytää?--Tuleeko Kalle toveriksi kaupunkiin?

--En tule, sanoi Kalle jyrkaesti.

--Minae tulen! huudahti Hanna.

--Minae myoes, sanoi ukki.

--Sehaen sopii. Kyllae minae teidaenkin kanssanne paerjaaaen.--Eikae sitten muuta kuin laehtoeae laittamaan!

Eukon touhu tempasi mukaansa kaikki, Soederlinginkin. Haen muisti, ettae isonpurjeen selkaenuora oli mennyt poikki viime retkellae ja pari knaappia irtaantunut. Tytoet alkoivat aedin lennaettaeminae huiskahdella tuvasta aittoihin, aitoista tupaan, sieltae rantaan, kooten tavaroita, vieden niitae venheeseen, muistaen sitae, unhottaen taemaen ... kahvipannu oli puhdistettava, spriikeittioe pantava kuntoon, piirakoita oli paistettava. Kaikki juoksivat, ei kukaan astunut, ukkikin hoelkkaesi noutaessaan laehteestae vettae viinalekkerillaaen, joka pian taas oli oleva parempaa taeynnae. Kalle yksin ei puuttunut mihinkaaen. Sen haen kuitenkin teki aeitinsae pyynnoestae, ettae veti kalasumpun maihin ja otti siellae olevat muutamat hauet ja kampelat ja pani ne vasuun vesiheinien vaeliin.

Mutta kesken kiireen valtasi Soederlingin epaeilys ja katumus.

--Jos siinae sittenkin tulee paha synti, jos ei ilmoiteta tulliin, niinkuin laki vaatii?

--Jos mikae synti tulee, tulkoon minun synnikseni! Ei siitae nyt ainakaan semmoista tule, ettae tarvitsee helvettiae pelaetae. Pikku katumuksella se on semmoinen sovitettuna, ettae pitaae, minkae loeytaeae. Ole sinae huoletta, ei sinun missaaen tapauksessa tarvitse mennae helvettiin; jos sinne kenen on mentaevae taestae talosta, niin kyllae minae menen ... kaikkien puolesta.

--Aeiti, kuinka te saatatte? kauhistui Helga.

--No, olitko sinaekin nyt siinae? Suottahan minae, kun se tuossa turhia....

Mutta haetkaehi haen itsekin omia puheitaan.

* * * * *

Hupeni siinae yoe laehtoeae laittaessa, ja oli jo taeysi paeivae, ennenkuin paeaestiin purjetta nostamaan.

Pidelllessaaen kokkakoeyttae tuli Soederlingin vielae kerran paha olla.

--Kuulehan, Emma, eikoe sittenkin olisi parasta tehdae, niinkuin laki vaatii?

--Heit' irti vaan!--Jako minae tyytyisin vain loeytaejaeisiin ja rupeisin odottamaan niitae vuoden paeivaet?--No, eikoe sittenkin ole klyyvarin knaappi poissa ... kuinka monta kertaa minae olen ... heitae irti! sanon minae. Kun meri kerran miehelle antaa ... nyt mennaeaen ja sillae hyvae!

--No, no, menkaeae sitten, menkaeae sitten!

--Onnea matkalle! huusi Helga iloisesti esiliinaansa heiluttaen. Ja Hanna heilutti vantin varassa seisoen vastaukseksi omaansa.

Ja heidaen hyvae tuulensa tarttui Soederlingiinkin.... Ehkae se on niin ... ehkae on niin.... koska Helgakin sanoo ne jumalan laehettaemiksi.

--Hurraa, hurraa! Heiluta, Kallekin, Hannallesi, kun se juuri sitae varten seisoo vantissa ... on se sorja tyttöe....

Mutta Kalle seisoi hiukan ulompana, jurona, kaedet taskussa ja kaeaentyi pois jo ennen kuin venhe oli paeaessyt sataman suusta.

V

Soederling seisoo taas, ties kuinka monetta kertaa, Kalliolahden rannalla, pumpulipaalien kaetkoen luona, ja miettii, miten on meneteltaevae, sitten kun Viron jahti tulee niitae noutamaan. Sillae sitae Emma tuskin on ollenkaan ajatellut, ja se on kuitenkin hyvin arka asia, jos mieli saada se tehdyksi naapurin naekemaettae. Tekipae sen miten hyvaensae, kyllae se aina tulee saamaan siitae vihiae. Mukavinta olisi tietysti hinata jahti salmesta sisaeen ja vetaeae tuohon kallioon kiinni ja hiivata siitae paalit suoraan ruumaan. Mutta silloin naapuri heti kummastelemaan, niiksi jahti tulee taehaen Kalliolahteen eikae kotisatamaan, niinkuin ne tavallisesti tekevae saeetae pitaessaeen tai lastia ottaessaan. Mutta jos jahti taas ankkuroi kotisatamaan, taeytyy paalit soutaa taeaeltae sinne ihan sen silmaein alatse, ja silloin se vasta oikein saakin tietaeae, vaikka tuon tekisi kuinka yoen aikana tahansa. Voisihan olla, ettae taessae ehtisi miehissae yhtaeckiae hiivata paalit niin kiireesti jahtiin, ettei se ehtisi tulla nuuskimaan. Onhan meitae kolme miestae, heitae on kai yhtae monta, ja akkavaeki lisaeksi, Emma ja Hanna, kaikkiaan neljae paria. Se kaevisi kyllaeekin pian. Ja jos sitten luulee haenen saaneen vihiae, niin voihaen virolainen, ennenkuin laehte merelle, ollakin laskevinaan tulliin paein, maita kohti, ja sieltae vasta yoen tultua palata merelle.... Ei sitae ehkae sittenkaeaeen petae. Aina se on jossain nuuskimassa. Joka verkon nostoa se vakoilee kiikarillaan. Ilmiantoa se kyllae ei tule tekemaeen, vaikka saisikin vihiae.

Mutta yhtaeckiae Soederlingiae tympaeisi. Haen tahtoi paeaestae sitae ollenkaan ajattelemasta. Tehkoeoen Emma, niinkuin tahtoo. Senhaen se oikeastaan on asia.

... Minaehaen en ole loeytaenyt mitaeaeen. Olkoon se niiden asia, jotka ovat loeytaeneet. Vastatkoon Emma puolestaan ja myoes Kalle, jos on mitae vastaamista. Minaehaen en ole muuta kuin ollut vaehaen apurina. En minae voi eikae minun tarvitsekaan mennae kenenkaeaeen loeytoejae ilmoitttelemaan. Itse se on ennenkin loeytoensae pitaenyt ja ilmoittanut. Eihäen taessae saa ottaa omiin tarpeihinsa pienintae lankunpaetkaeaeaeen, jonka se on sattunut loeytaemaeen. Pitaekoeoen nyt paalinsakin. On haenen asiansa, miten haen ne lastaa ja lossaa.

Siihen Soederling aina tuli ja siitae haen taas vaehaen paeaestae laehti, tullakseen siihen jaelleen takaisin.

Haen asteli kotiin ja kun naeki Kallen veistaemaessae airopuuta, meni haen siihen ja alkoi veistaeae haenkin.

--Mitenkae sinae, Kalle, luulisit, ettae olisi paras tehdae, kun virolainen saapuu jahtinsa kanssa? Olisiko parempi ottaa Kalliolahdesta vai omasta rannasta, ettei naapuri saisi vihiae?

--En tiedä, sanoi Kalle yksikantaan, tehkää niinkuin tahdotte.

Soederling olisi oikeastaan tahtonut kysyä poikansa mieltä kokonaan toisesta, mutta ei saanut sitä suustaan irti.

--Tyyntyy yhä, sanoi haen hetken kuluttua. Voisi ehkä viedä koetteeksi silakkaverkot.

--Viedäen vain, sanoi Kalle.

--Luuletko, että olisi parempi laskea tuohon Kampelakarin ympärille vaiko viedä ulomma Ulkokarin päälle?

--On vaikea tietää. Jos koettaisi ensin lähempää.

--Kai siitä nyt kaivisi ainakin turskasiiman syöetiksi.

He tiesivät kumpainkin tarkoin tehtävänsä, ja hetken kuluttua olivat verkot, painot, nuorat ja kohot kannetut venheeseen. Kalle souti kokassa, isä huopasi perässä. Ei puhuttu sanaakaan, Kalle oli melkein tyly ja tuijotti veteen airon viereen.

--Oli se kaunis summa rahaa, minkä sinä löysit, alkoi isä viimein kuin liehakoiden. Olihan se aivan erikoinen ihme. Harvoin semmoista kuulee. Onhan kuultu, että maasta löydetään raha-arteita, mutta liekö milloinkaan kuultu, että ne tulisivat vettä viiletään. Kuinka sinä sen kääroen oikein keksit? Ei sitä niin pientä ollut aivan helppo huomata. Mistä sinä sen oikein löysit? Uiko se veden päällä?

--En kai minä olisi sitä pohjastakaan saanut.

Kalle katsahti ulapalle kuin vaistomaisesti, vastoin tahtoaan, mutta käänsi samassa päätänsä aekkia takaisin, niinkuin saikahtaan.

--Ajattelin, että jos se olisi ajautunut maihin ja sieltä jostain olisit sen löytänyt.

Enempää ei isä saanut urkituksi eikä haen oikeastaan tahtonutkaan sitä.

Laskettiin kiviriippa tuttuun paikkaan, kiinnitettiin koho, heitettiin verkot, pantiin vielä toinen kiviriippa, kiinnitettiin siihen jadan toinen päälle--eikä taaskaan sitä tehtäessä puhuttu sanaakaan ... kumpainkin tiesi tehtävänsä.

--Saa nähdä, mitä antaa ... vaiko ei antane mitään.

--Miksei antaisi?

--Kun on jo antanut niin paljon.

--Eihän tiedä.

Kun ei isä tarttunut airoonsa, ei poikakaan voinut sitä tehdä. Venhe kellui siis hetken myötaetuuleen.

--Hohho ... ja-jaa, huokasi Soederling.--Jaa--jaa, huokasi haen uudelleen ja tarttui sitten airoonsa ja painoi sen veteen, kun ei Kalle sittenkään sulanut kysymään....

Mutta haenen taeytyi saada se sanotuksi. Oltiin jo kotisalmen suussa, kun Soederling yhtäekkie pysähytti huopaamisensa, niin että ruuhi melkein pyöri ympäri.

--Luuletko sinä, Kalle, että siinä tulee tehdyksi suurikin synti, jos ei ilmoiteta tavaroita ja rahoja tulliin?

--En minä tiedä. Mitä se minuun kuuluu! Purkihe Kalle melkein vihaisesti.

--Kuuluuhan se sinuunkin.

--Annoin rahat äidille. Silloin ne ei kuulu.

--Osasihan niistä saat sinäkin.

--En pyydä penniäkään.

--Yhteisestihän ne kulutetaan. Jos siinä tulee muille synti, niin tulee sinullekin.

--Tulkoon sitten.

--Vaan jos se siis on mielestäsi synti, ettei ilmoiteta, niin mikset sanonut sitä äidille heti, niin olisi asetettu toisin?

--Ei olisi äiti kuitenkaan vaeltaenyt--eikä Hannakaan.

--Mutta miksi se sinusta on vääärin?

Kalle kiskaisi airollaan, pakottaen isän vastaamaan huoparillaan. Kun hän kiinnitti soutuun, oli isällä taeysi työtä pitäen venhetä oikeassa suunnassa.

--Minä taesä oikeastaan syyttömin olen. Minä en ole mitään loytenyt. En ole muuta kuin ollut apuna korjaamassa. Äitisihän se kaiken niin tahti ja järjesti.

Ja kun Kalle ei vastannut:

--Tekisinkö sitten mielestäsi oikein, jos soutuaisin heti tulliin ja ilmoittaisin, ennenkuin tulevat kaupungista?

--Mitä teidän tarvitsee mitään ilmoittaa, jos tavarat teidän mielestänne kerran eiväet ole teidän. Eihän yhden synti ole toisen synti.

--Eipä niin.--Mutta miksi sinä puhut ja olet, niinkuin olisit vihainen minulle?

--En minä teille.

Oli tultu maihin. Ruuhi kiskaistiin ylös. Kalle viskasi veden, ja isä meni askareilleen.

Koko päivän Kalle jurotti, ollen milloin selin, milloin syrjin. Syötyään hän lähti heti ulos.

Soederling loikoi penkillä. Helga oli korjannut pois ruuat ja astiat ja istunut työnsä ääreen ikkunan luo.

--Nyt se taas soutaa merelle.

--Mikae haentae oikein vaivannee?

--Kai niillae oli jotain Hannan kanssa.

Soederling otti kiikarin ja meni kalliolle. Helgakin oli utelias ja seurasi mukana.

--Mitae se oikein mahtanee siellae? Aesken se oli ylhaeaeliae kalliolla ja taehysteli joka suunnalle.

--Katseleisiko hylkeitae tai lintuja?

--Ottiko se pyssyn?

--En naehnyt.

Soederling antoi kiikarin Helgalle ja meni aittaan, missae pyssyjae saeilytettiin kesaellae; mutta siellae ne olivat kaikki, Kallella ei ollut pyssyae mukanaan.

--Nyt se tulee kallion takaa ja menee ruuhelleen.... Nyt se soutaa salmessa edestakaisin, niinkuin haraisi. Mitae se sieltae voi harata? Olisiko joskus ennen ampunut hylkeen ja sitae haraisi? Eilen sillae kyllae saattoi olla pyssy mukanaan.... Nyt se on taas maissa ja taehystelee.

--Ehkae etsii haen uutta saalista merestae?

--Luuleekohan tuo nyt sen vielae tuovan jotain? Tyytyisi siihen, mitae jo on loeytaenyt. Eihaen nyt merikaeaeen mahdottomia anna, joka paeivae.

Kalle palasi vasta haemaerissae.

--Loeysitkoe mitaeaeen?

--En.

--Turhaan siellae enaeae soudat. Ei sieltae tule mitaeaeen silloin, kun sitae asian alkaen koettaa etsiae.

--En minae ole etsinytkaeaeen.

--Luulin, ettae olit katselemassa. Kyllae kai on tullut maihin kaikki, mikae on tullakseen. Ja onhan meidaen tarpeeksi tullutkin.

--Kyllae kai--yli tarpeenkin.

Se se sitae sittenkin painostaa....

* * * * *

Oltiin aamulla menossa verkkoja nostamaan. Tuntui kuin ei tultaisi saamaan mitaeaeen... Kun paeaesikin se Emma, ennenkuin taemae oikein selvitetiin. Vaeaeerinhaen se on. Se mikae on vaeaeerin, se on vaeaeerin. Siitae varmaan kerran, ehkae piankin, tulee jumalan rangaistus. On saattanut vihastua niin, ettei anna vuosikausiin silakkaa. Ei ne silloin pumpulipaalirahat paljoakaan tunnu. Eikae tunnu Kallenkaan rahat, jos silakkavesi kerran joutuu kiroihin. Se kun joutuukin kiroihin, niin se voi joutua vuosikausiksi.

Mutta verkot olivatkin niin taeyynae kalaa, ettae nousivat laejaenae venheeseen. Mitae se merkitsee? Sitaekoe, ettae jumala sittenkin sen hyvaeksyy? Antaisiko jumala noin, jos olisi pannut pahakseen? Saattoihan se hyvinkin olla haenen lahjansa, koska Helga on tietaevinaeaen, mistae sitten tiennee.

Soederling rauhoittui rauhoittumistaan. Kun vain saisi Kallen samaan uskoon. Luulisi tuon taestaekin ymmaertaevaen.

Mutta Kalle oli yhae samallinen, kaevi paeivae paeivaeltae yhae kankeammaksi ja jurommaksi. Taas haen souti merelle, taas haen naekyi siellae kaevelevaen ja taehystelevaen ja niinkuin haraavan. Ja kotiin tultuaan se sitten vain istuskeli kalliolla ja tuijotti eteensa.

Soederlingin taeytyi saada puhua ja paeivitellae.

--Mikae haentae oikein vaivannee? Ei saa mieheltae vastausta mihinkaeaen. Ei virka paeivaekausiin sanaakaan. Luulisi pitaevaen olla iloinen, kun sai semmoisen rahan. Nythaen nuo paeaesee yhteen Hannan kanssa. Vaan ei olla meillae tyytyvaeisiae silloin, kun ei ole, eikae sittenkaeaen, kun taas on. Vaikka kyllae minae toisekseen sen hyvin ymmaerraen. Painaa se minuakin. Vaeaerin se on minustakin, ettei menty tulliin. Koska kerran on aina ennenkin menty.

--Mutta eihaen se ole vaeaerin! Minae tiedaen sen!

--Mistae sinae sen sitten mm tiedaet?

--Minae tiedaen!

--Sanoisit sen sillekin, niin ehkae sekin siitae paeaesisi.

--Minae sanon sen sille heti paikalla. Missae se nyt on?

--Tuollahan se.

Helga sysaesi syrjaeaen telineensa ja meni ulos.

Haen oli ajatellut sen toisin. Haen ilmaisee sen vasta myoehemmin, vasta sitten, kun paalit on myoety ja saatu rahat ja niillae rakennettu tupa Kallelle ja Hannalle--sinae paeivaenae, kun heidaen huoneensa on valmis ja kun istutaan ja juodaan tuliaisie haeiden jaelkeen. Silloin haen pyytaeae opettajatarta puhumaan ja haen puhuu: "Nyt meidaen, rakkaat ystaevaet, kuitenkin on muistettava, ettae taemae kaikki on saatu Herralta. Herraltahan meille kaikki tulee, mutta taemae tupa on tullut hiukan eri tavalla kuin tavallisesti. Se on saatu rukouksen avulla. Herra on kuullut yhden kaikkein pienimpaensa palavan rukouksen. Haen rukoili yoen hiljaisuudessa, ja Herra kuuli haenen aeaenensa. Herra antoi sen siksi, ettae sitae haeneltae rukoiltiin. Siitae siis naekyy, ettae Herra kuulee meidaen rukouksemme. Meidaen tulee uskoa se ja meidaen tulee rukoilla, aina rukoilla, kaikkein eikae vain yksien." Ja sitten olisi rukoiltu yhdessa ja veisattu yhdessa ja Herra olisi saanut sijaa heidaen kaikkien sydaemissaeaen....

Niin oli Helga sitae kuvitellut. Mutta miksei haen voisi ilmaista sitae Kallelle jo ennenkin? Kalle ei saa murehtia. Haenen taeytyy tietaeae, millae tavalla haen sai rahansa, kuka haenelle ne antoi. Haenen taeytyy voida ottaa vastaan jumalan lahja ja siitae iloita.

Kalle istui kala-aitan kynnyksellae panemassa silakanpaloja turskasiimaan.

Helga kyykaehti haenen viereensae haentae auttamaan.

--Ei se ole mikaeen synti, jos ei ilmoitetakaan tulliin. Isae luulee, ettae sinae sitae haudot. Isae hautoo sitae itse ja luulee, ettae sinaekin sitae haudot. Mutta mikae on jumalan anti, sen saa pitaeae lyhentaemaettae.

--Mistae sinae tiedaet, ettae se oli jumalan anti?

--Koska minae sitae haeneltae rukoilin ja se samassa myoes tuli.

--Mitae sinae rukoilit?

--Ettae myrsky ajaisi jonkun laivan maihin. Ja tapahtui niin. Ensin tuli minulle paalit ja sitten sinulle rahat.

Kalle tuijotti melkein kuin kauhuissaan sisareensa. Sitten haen yhtaeckiae hypaehti yloes, niinkuin aikoen paeta, mutta istuutui samassa, typertyen takaisin aitan kynnykselle.

--Mistae sinae tiedaet, ettae minun rahani tulivat sinun rukouksestasi?

--Koska minae rukoilin juuri sinulle, puhui Helga, hymy huulillaan, naepaeraesti ja iloisesti pistellen silakanpaloja koukkuihin.... Juuri sinun taehsesihaen minae rukoilin ... juuri sitae, ettae sinae saisit, mitae tarvitset ... ettae jumala antaisi niin paljon, ettae riittaeisi sinulle ja Hannalle. Ja tapahtui niin. Pidae sinae siis vain kaikki, koska se oli jumala, joka ne laehetti.... Kalle, mikae sinun on?

Kalle oli taas noussut, harppasi rihmavasun yli, laehti menemaeen, pyoeraehdellen kuitenkin kalliolla, niinkuin ei olisi tiennyt minne. Sitten haen yhtaeckiae pysaehtyi, tuli takaisin ja syoeksi suustaan raskaasti hengittaen:

--Se ... se ei ollut jumala, joka laehetti, vaan piru.

--Mitae sinae sanot?

--Vaan piru!

Haen pyoeraehti kiukkuisesti toisaanne ja riensi pitkin askelin ruuhelle, jonka aikoi sysaetae veteen. Jaettaen sen tekemaettae laehti haen hartiat kyyryssae kuin raesateen alla juoksemaan Kaeaermesaaren kaalamolle paein, mutta pysaehtyi taas, kaeaentyi, tuli Helgan luo ja sanoi, silmaet kuin aelyttoeminae paeaessae:

--Minae ryoestin ne ruumiilta.

Sen sanottuaan haen yhtaeckiae kuin jonnekin lymytaekseen, kuin pakopaikan loeydettyaeen, syoeksaehi Helgan aittaaan.

Helga riensi sinne jaelestae. Kalle oli heittaeytynyt haenen vuoteeseensa ja makasi siinae poikkiteloin, selkae nyyhkytyksistae hytkyen.

--Kuule, Kalle, nouse--mitae sinae sanoit?

Helga koetti nostatella haentae istumaan.

Kalle voihi toisen vuoron, koetti toisen vuoron voittaa itseaeen, painautuen kiinnemmaeksi seinaeen.

--Kuule, mitae sinae sanot? Ethaen sinae ruumiilta ryoestaenyt?

Mutta ei haen uskonut itsekaeaen, mitae tahtoi uskotella. Kyllae Kalle oli tehnyt, niinkuin sanoi. Ja Helga lyykaehi kirstulleen vuoteensa paeaehaen, nyhkyttaen haenkin.

Isae oli ilmestynyt oveen.

--Mikae sille tuli? Mitae te itkette?

--Kalle ryoesti ne rahat ruumiilta.

--Eihaen....

Yhtaekkiae Kalle lakkasi hytkymaestae, tempasihe yloes ja seiso hetken lattialla niinkuin laehteakseen, mutta kun isae yhae seiso ovessa, vaipui haen saengyn laidalle, silmaet tuijottaen tylsinae ja ilmeettoeminae.

--Ruumiiltako sinae ne otit?

--Ruumiilta.

--Missae sinae sen tapasit?

--Ison-Ulkokarin ja Pikku-Ulkokarin salmessa.

--Minne sinae sen jaetit?

--Sysaesin airolla menemaeaen.

--Minne se meni?

--En tiedae, menikoe pohjaan vai uiko edelleen.

--Oliko se tulossa taennepaein vai oliko menossa merelle?

--Se siinae laeikkyi tyynessae mainingissa. Minae soudin ensin sen ylitse, ennenkuin huomasin. Minusta naeytti, ettae virta painoi sitae maihin ... pois merestae.

--Maihin se oli pyrkimaessae, vaikeroi Helga. Hukkuneet pyrkivaet mereltae aina siunattuun maahan. Voi, voi, Kalle!

--Sitaekoe sinae olet siellae joka paeivae harannut? Naeitkoe sinae, millainen mies se oli?

--En minae osaa sanoa.

--Kai se oli kapteeni tai peraemies, koska sillae oli laivan rahat ja paperit. Silloin on koko laivakin mennyt pohjaan. Minkaelaiset sillae oli vaatteet, etkoe sitaekaeaen naehnyt?

--Enhaen minae semmoista voinut siinae naehdae, melkein pimeaessae.

--Kaedessaeenkoe sillae oli salkku?

--Ei, vaan ruumiissa kiinni ... niinkuin jonkun vyoen alla.

--Olisitko ehtinyt saada sen maihin, ennenkuin se katosi tai upposi?

--Miksen olisi ehtinyt, jos olisin tahtonut.

--Jos sinua kammotti kaeydae kaesiksi ruumiiseen?

--Olihan minulla puoshaka venheessae.

--Mikset sitten hinannut sitae maihin?--Sinae ajattelit ehkae, ettae saat pitaae kaikki, jos annat sen mennae, mutta et mitaaen, jos otat sen maihin.

--Jotain semmoista minae kai ajattelin.

--Niinpae niin ... jaa-jaa....

--Sinae olisit voinut hinata sen maihin ja saattaa sen siunattuun maahan etkae sitae tehnyt, uikutti Helga.

--Elae sinae nyt.... Sinae siis tempasit sen siitae vyoen alta ja sysaesit airolla, etkae tiedae, upposiko se vai uiko edelleen. Jos se upposi, niin mahtoi pelastusvyoe irtautua.

--Saattaa kai se olla niinkin.

--Vaan jos se ei uponnutkaan, niin se ehkae vielae loeyttaa.

--Ei se loeydy.

--Ei se loeydy ... ei jumala anna sen milloinkaan loeyttaa.

--Ethaen voi sitae tietaae.

--Ei, ei, jumala tahtoo meitae rangaista meidaen syntiemme taehden. Ei koskaan paaeese se siunattuun maahan eikae sen sielu saa koskaan rauhaa.

Helga istui yhae kirstunsa kannella, etukumarassa,
ruumistaan huojutellen ja kaesiaeaen helmassa
puristellen.

--Mimmoisia me ollaan! Minae rukoilin jumalalta, ettae haen antaisi laivan joutua haaksirikoon. Minun veljeni ryoestaae ruumiita, minun isaeni ja aetitini tallettavat vaaerin saatua tavarata. Me emme ole yhtaaen parempia kuin naapuri.

--Et sinae nyt voi sitae sanoa.

Mutta haen kiihtyi kiihtymistaaen.

--Ei jumala minulle taetae syntiae anna milloinkaan anteeksi, ei milloinkaan, ei milloinkaan! On kauheata, ettae minae olen jumalalta semmoista rukoillut. Mitenkae minae saatoen haeneltae semmoista rukoilla, ettae haen hukuttaisi ihmisiae meidaen taehemme....

--Ethaen sinae ole sitae rukoillut.

--Minae rukoilin jumalalta ruumiita, ja minun veljeni ryoestaae niitae, ja minun aetitini menee hakemaan Viron rosvoja ... ja me aiomme kavaltaa ja varastaa ja olla ilmoittamatta tulliin....

--Itsehaen sinae olet koko ajan sanonut, ettae on lupa pitaae lyhentaamaettae, mikae on saatu, koska se on jumalan lahja.

--Ei ole lupa ... ei ole enaae lupa ... ei se ole jumalan lahja ... taeytyy antaa kaikki pois.

--Annetaan sitten, annetaan kaikki ... haetaeli Soederling, pelaeten, ettae tyttoe saisi kouristuksen. Annetaan vaan.... Mikaes siinae on muu kuin annetaan vaan. Sillaehaen se on tehty.

--Jumala tahtoi panna meidaet koetukselle. Haen laehetti ruumiin ja antoi meidaen ryoestaae sen siksi, ettae me tietaeisimme, ettae meidaen taeytyy antaa kaikki pois.... Meillae ei puhuta muusta kuin rahasta ja saaliista ... kaikki ajattelevat vain rahaa ja saalista ... ei kukaan ajattele kuolematonta sieluaan. Nyt siitae tuli kosto. Kalle otti rahat ja sysaesi ruumiin menemaaen, joka pyrki maihin.... Anna, Herra Jeesus, anteeksi Kallelle ja minulle ja meille kaikille iankaikkisen armosi ja laupeutesi taehden.... Herra Jeesus ... rakas Herra Jeesus....

--Nyt se pian siitae kaatuu....

--En minae ... elae pelkaae.

Mutta Helgan koko ruumis vapisi, ja ainoastaan viimeiset voimansa ponnistaen haen sai vuoteen paaedystae puristaen hivutetuksi itsensae sen laidalle, josta isae sitten auttoi haenet pitkaelleen.

Haen rauhoittui siinae vaehitellen, ja kouristuskohtauksen vaara meni ohi. Isae haasteli haenelle kuin lapselle:

--Ka, annetaan vaan pois ... eihaen siinae ole mitaaen ... vaikka mennaeaen heti paikalla ilmoittamaan. Jos olisi Kalle sanonut tuon ennen, niin olisi jo tehtykin ... olisi annettu kaikki....

--Niin, niin, kaikki pitaae antaa.

--Kaikkihan annetaankin ... eihaen me toki mitenkaaen iletae semmoista pitaae, joka on ollut ruumiin kaedessae ... eihaen meillae toki tehdae, niinkuin naapurissa tehdaeaen ... ollaanhan me toki silltae ihan toista vaekeae, vaikka nyt sattuihin Kallelle sillae tavalla. Annetaan vain kaikki pois ... sillae tavalla siitae ei tule syntiae kenellekaaen ... ja jos olisi jo ennaettaenyt jotain pikkuista tullakin, niin kadutaan se synti.... Kallehan on jo katunutkin ja sinae myoeskin, ja minaeikin alan katua ... kyllae jumala sen antaa anteeksi.

Tytoen kasvojen ja jaesenten jaennitys laukesi laukeamistaan. Haen avasi silmaensae ja katseli isaeaensae kuin turvaa hakien.

--Isae, veisataan virsi, sanoi haen hetken kuluttua.

--Veisataan vaan....

--Ottakaa tuo laulukirja tuosta.

Isae kurotti ikkunalta Helgan laulukirjan ja antoi sen haenelle.

--Kyllae minae luulen, ettae aetitkin katuu, kun kuulee, puhui Soederling. Silltae varalta, ettei katuisi, vaan ettei kuitenkaan tapahtuisi syntiae kenellekaaen, niin saatetaanhan ilmoittaa, ennenkuin se tulee ... soutakoon

Kalle heti paikalla tulliin.

--Ei, ei, aetiaa ei saa pakottaa ... aedin taeytyy taipua omasta ehdostaan jumalan tahdon alle!

--Vaan jos se ei taivu.

--Aeiti taipuu, koska tekin taivutte. Miksi ei jumala valaiseisi aidinkin mieltä! Ei saa pakottaa, ei jumalakaan ketäen pakota.--Voi, voi, kuinka minä olen onnellinen! riemuitsi haen nousten istumaan. Nythän me kaikki saamme näyttyä jumalalle, että olemme haenen lapsiaan. Jospa olisin jumalan tahto, että Kalle ryoestäisi ruumiin. Isä, etkö sinäkin luule? Nyt minä tiedän, miksi jumala kuuli rukoukseni! Ensi pyhäni me menemme kaikki kirkkoon ja kiitämme ja ylistämme häntä siitä, mitä hän antoi meille tapahtua. Kiitäkäämme ja ylistäkäämme häntä!

--Lepäähän nyt siinä, lapsi.

--En minä enää tarvitse levetä....

--Sinä taas alat vapista.

--Veisataan nyt ... tämmä....

Helga etsi virren, alotti ja antoi kirjan isälle.

--Veisaa sinäkin ... tuosta.

--Se on niin pientä praenttia ... en minä näe ilman laseja ... mutta minä koetan sinun mukaasi.

--Kalle, tule sinäkin tänne, kehoitti Helga.

Kalle oli seisonut ovelta, katsellen kiinteästi merelle.

--Siellä on joku purje tulossa tännepäin.

Kalle meni noutamaan kiikaria, ja he jouduttuivat kaikki kiikarikalliolle. Pian kävi selville, että se oli heidän venheensä, joka palasi kaupungista.

Näkyi jo kaukaa, miten asiat olivat venheessä, joka teki pitkiä luveja kotulapan yli. Aeiti oli peräsimessä ja hoiti isoa purjetta. Hanna hoiti halkaisijan nuoria. Ukki makasi kokassa, toinen jalka roikkuen laidan yli.

--Se on sanottava heti, kun aeiti tulee maihin. Sanotko sinä, Kalle?

--Kyllä minä sanon.

VI

Soederlingska istuu pöydän päällä ja lopettelee kolmatta kuppia kahvia, toisessa kädessä teevati, toisessa nyrkin kokoinen sokeripala. Helga odottaa pankon kulmalla, valmiina täyttämään.

--Tahtooko aeiti vieläe?

--Annahan, kun hiukan huokaan ... huhhuh. Se oli seilausta se. Ajatelkaahan, että meidän täytyi Hannan kanssa hoitaa koko kryssaeyt. Pappa keperyi lekerinsä viereen jo heti satamasta lahdettyä. Lallatti ja ryyppäsi, ryyppäsi ja lallatti. Lopulta nukkui. Kun heräsi, alkoi alusta.

--Sen nyt saattoi arvata, sanoi Soederling.

--Saattoihan sen, mutta jos arvasin, että se tekisi meille sen kepposen, minkä teki, niin kaupunkiin jaetin. Kun potkaisi rikki pirttupullon, niin ettei saatu koko matkalla tulta keittioeen ja piti olla kahvitta koko eilinen päivä ja yö ja tämmöistä päiviä ja loiskia viisi tuntia tyynessä mainingissa Pellingin selällä ... vaikka jauhoja olisi ollut ja sokeria kuinka paljon tahansa ... kerrankin!

Eukko oli olevinaan vihainen, mutta nauroi samalla. Helga pakotti hymyilemään kuin mieliksi äidille, mutta Soederling ja Kalle jurottivat toisina, Soederling silloin taelloin arasti katsahtaen Kalleen.

--Täeti koetti sytyttää ukin viinallakin! nauroi Hanna.

--Koetin, mutta mitäs se palasi.... Hohhoo ja-jaa ... oli se kryssaeyt se, pakottaa kassiaeni ja selkääni niin, että ... mutta perille tultiin. Tuo Hanna on riski tyttö ... hoiti yksin klyyvarin.... Kyllä siitä vielä tulee kalamiehen akka.... Kaadahan nyt sitten vielä, jos siellä on.... Mitäs teille nyt sitten oikein kuuluu? Kuulkaahan, menkääne ja tuokaa se kirštu maihin.... Nostakaa samalla saekit aittaani, toisessa on vehnäjauhoja.... Nyt meillä tullaan juomaan vehnäkahvia kerta päivässä, että tiedätte.... Ei kai maksa vaivaa herättää ukkoa, antaa sen nukkua humalansa venheessä, kun vain heittä jotain sen päälle, ettei kylmety.

Vitkastellen poistuivat Soederling ja Kalle.

--No, mitäs täne nyt sitten oikein kuuluu?... Annahan, Helga, täne tuo nyyty ... ota siitä se päällimmäinen kääre ... siinä on sinulle villapaita. Se on hyvä vaatteen alla, kun sinä aina olet niin viluinen. Tohtori sanoi, että sinun aina pitäisi koettaa pysyä lämpimänä.

--Olitteko te nyt tohtorissakin?

--Ensi toiseksi ... kohta kun olen saanut paaliasian reilatuksi ... tottahan toki, koska ne oikeastaan ovat sinun kaikki.... Olet niin kalvaka ja raukean näköinen, oletko sinä taas ollut sairaampi?

--En....

--Antoi se rohtojakin ja monenlaisia muita lääkeyksia, jotka eivät maksa mitään ... puhutaan niistä sitten ... kaksi markkaa se vain otti, vaikka kirjoitti kolme reseptiä ... apteekki maksoi viisi markkaa viisikymmentä neljä penniä.... Ovatko miehet kalastaneet?

--Saivat ne nelikon toiss'aamuna.

--Kas vaan.... Meri yhä vain antaa. Onhan se sekin jotain. Mutta kyllä se kuitenkin on pientä sen rinnalla, mitä se sitten tosin ajoin antaa. Oli se toisenmoinen apaja se, kun oikein ajattelee.... Onko isäsi ollut maissa isänneen puheilla?

--Ei.

--Ei tietysti. Minun se on hommattava sekin. Ja minae hommaan, sillae saari on ostettava, ja naapurin pitaae tulla pois, sen minae olen paeaettaeny. Ja ensi pyhaenae se ostetaan. Toin jo lutikanmyrkkyaein. Kun sen Korsun sikopahnan puhdistaa ja savustaa, tappaa syoepaelaiset ja siistii ja paperoi, niin siinae on asunto Hannalle ja Kallelle. Ja se meni niin, ettae livahti, niinkuin olisi meri ne siihen teille kaesillaeen kantanut. Onko naapuria itseaeen naekynyt liikkeellae?

--Ei ole, tuskin se on ollenkaan kotona.

--Joku sanoi naehneensae sen Helsingissae, en tiedae. Sen parempi, niin ei ole nuuskimassa taeaellae. Viron jahti tulee, niin pian kuin on saanut potattinsa myoedyksi. Eikae niitae ollut sillae enaeae muuta kuin vaehaen ruuman pohjassa.

Taellae tuulella se voi olla taeaellae milloin hyvaensae, jos pitaae puheensa....--Tuokaa taenne vaan ... taenne, taenne.... Pankaa siihen ... liikutte siinae niin juhlallisina kuin ruumiskirstua kantaisitte.

--Mitae siinae oikein on?

--Ostokset ja tuomiset ... se on raskas, mitae?

--Millae rahoilla ne kaikki on ostettu?

--Rikas ei tarvitse rahoja. Rikas ottaa velaksi. Oli se mukavaa Matrosoffissa. "Mitae saa luvan olla? Saako olla kahvia ... sokeria ... veskunoita ... rusinoita?" sanoi.--"Annetaanko velaksi?" minae sanoin.-- "Minkaetaehden velaksi, kun on rahaa?" sanoi. "Minae naeke jo riimistaekin, ettae on rahaa."... Mistae se sen naeki, mutta naekipaes.... "Ei ole vielae", minae sanoin, "mutta ehkae meri joskus antta".--"Aa, harshoo, maksa sitten, kun meri antaa. Meri hjuva takkumies. Paljoko pannaan?" Jos olisi haenestae riippunut, olisi punninnut koko puotinsa pusseihin. Saipas kerrankin ostaa rentonaan, tarvitsematta saerkeae paeaetaeaeen sillae, mihin kaikkeen pitaae markkansa murentaa. Laskin lystikseni, montako kahvipussia oli Matrosoffin etelaehyllylae. Niitae ei ollut siinae enemmaen kuin ettae olisin voinut ostaa koko seinaellisen, jos halusin.

--Kun et ostanut.

--Mitae minae. Ilmanhan minae vain.

Kun kurkku oli kahvista selvinnyt, niin yhtenae tulvana valui taas Soederlingkan puhe:

--Kysyin vielae kurilla, mitae se veskunalaatikko maksaa, josta ne aina mittaa. "Viisi sataa", sanoi. Olisi ollut veikeetae naehdae, miten ryssaen naama olisi venaehaeny, jos minae paukahutin: "Mittaa sitten niin, ettae pohja paistaa." Vasta sitten, kun on ollut kaupungissa ja naehnyt, mitae kaikkea rahalla saa, voi tulla oikein iloiseksi siitae, ettae on, millae saa.... Jos hyvin onnistuu, kuuluu toisella puolen lahden saavan pumpulipaalista sata ruplaa, jos nimittaein saa tullin sivu sisaeen. Siellae on korkeampi tulli kuin taeaellae. Sentaehden niiden siellae kannattaa maksaa enemmaen.

--Ruvetaanko me nyt salakuljettajiksikin? kysyi Soederling, aeaeni vaehaen vavahtaen, piippuansa rassaten.

--Emme me.... Viron veitikka kylläe sen puolen hoitaa.... Taeytyy heittaeytyäe hetkeksi pitkaekseni.... Me sovittiin sen kanssa niin, että se joko maksaa heti kaateisella, ja saa silloin itse pitääe voiton, jolloin riskikin on haenen, tai niin, että otetaan riski yhdessä, mutta silloin on jonkun taeaeltäe oltava mukana hommassa. Taeytyy vieläe tuumia sitä, sitten kun se tulee.

--Tuleeko se?

--Niin pian kuin on potattinsa myöeny. Minusta sopisi kylläe hyvin, että Kalle menisi mukaan, niin saisit samalla vaihtaa rahatkin Raaevelissae. Siellae ne saapi helposti vaihdetuksi, niin ettei kukaan saa vihia. Minae tiedäen nyt kurssinkin pennilleen.

--Ettaekoe Kalle laehtisi paalien kanssa?

--Kalle tai sinae ... kumpi tahansa.

Haen ei saanut vastausta, ei myöentäevaeae, ei kieltaevaeae. Haen naeki ... oli naehnyt jo heti rannassa, kun tulivat jurraillen vastaan, että oli jotain.. haen arvasikin sen melkein, mitä se oli....

--Ettepaee arvaa, kenen tapasimme kaupungissa.... Kerrohan sinae, Hanna.

--Konsulin ja haenen masinistinsa, ja me ajettiin sen piilillae.

Mutta Soederlingska ei malttanutkaan jaettaeae puhetta Hannalle.

--Se oli nyt sitäe nurjinta, mitäe minae elaeessaeni, iski haen.... Meidaen piti juuri laehteae, purjeet olivat jo ylhaeaellae ... minae tulin juuri siitäe pankista, joka on siinae vastapaeetae Stockmannia.

--Mitae sinulla oli pankkiin asiata?

--Ajattelin, ettäe miksikaes en kaevisi kysymaessae guldenien kurssia, kun kerran olen kaupungissa, niin sen tietäeae senkin, koska Kalle ei tietäenyt pennilleen, eivaetkae sitten saisi Raaevelissae pettaeae ... sillae jos se vaihtuu sekin niinkuin ruplan kurssi, niin ei niihin ole luottamista. Vaikka ei se kuulu vaihtuvankaan, vaan on aina kaksi markkaa ja penniae ... jos vaihtuu, niin vaihtuu enintäeäen pennillae tai parilla, mutta sehaen ei ole mikäeäen asia se.... Niinpae niin, kun tulin ulos....

--Minae seisoin ulkona ja odotin....

--Hanna seiso i ulkona ja odotti.

--Jaetittekoe sitten venheen satamaan purjeet levalleen?

--Pappa jaei sinne.... Ja kun minae tulen kadulle, niin kuulen jonkun sanovan: "Paeivaee, Soederlingska", enkae ensin aelynyyt, mistae se tuli.

Nyt otti Hanna vaekisin puheenvuoron:

--Se oli konsuli ... se istui siinae piilissaeäen. Se oli juuri sanonut minulle: "Saa naehdae, tunteeko Soederlingska minut." Minae tunsin heti sen sahvoeerin, vaikka sillae oli turkki nurin paeaellae ja riihilasit nenaellae.

--Annahan kun minae haastan ... haasta sinae sitten.... Se oli todellakin se meidaen konsuli, joka istui punaisessa pillissae, joka hyrraes i kuin

vimmattu.... En minae ensin osannut, mihin katsoa. "Tulkaa sisaeaeen, niin ajetaan vaehaen." Hanna hyppaesi heti sahvoeuerin viereen kuskipukille.... En minae tiedae, mutta siinae minae sitten samassa jo minaeakin istuin sen mustan vieressae, tulipunaisessa paholaisen kelkassa ja tulipunaisella sohvalla ... sillae oli silmaet edessae ja takana ... minae upposin kuin heinaerukoon. Samassa ovi paukahti kiinni ja minun hameeni jaei vaeliin ja repesi, tuossa vielae naeette. Ja sitten mentiin, enkae minae tiedae, minne mentiin ja minne tultiin; milloin oltiin kaupungissa ja milloin maalla ja se hohotti vain ja nauroi, kun minae huusin. "Taemaehaen menee ihan helvettiin!" minae sanoin. "Ei taemae nyt mene, vaikka kyllae taellae sinnekin paeaeesee. Mennaeaeenkoe?"--"En minae vielae taellae kertaa."--Sen pakana! Mutta kun se viimein pysaehytyi, niin oli syoestae minut suin paein mereen, ja jos ei Hanna ollut jo siinae vastassa, niin kolera-altaaseen menin. "Kiitos kyydistae!" minae sanoin, "ja kiitos siitae laepi vuoden lypsaevaestae lehmaestae!" minae huusin. "Mistae lehmaestae?"--"Siitae, laepi vuoden lypsaevaestae!" minae sanoin. En tiedae, kuuliko se tai ymmaersi, sillae taas se raejaehi menemaeaeen ja meni eikae jaeaeenyt muuta kuin vaehaen haikua jaeelle. Pappa toelloetti venheen kokassa, suu auki, eikae osannut muuta kuin: "Missae helvetissae te!" Se oli kerrankin sana paikalleen. Niinpae niin! Mutta kun me suistuimme Hannan kanssa samalta laidalta yhtae kyytiae venheeseen, niin pappa hoipertui ja astui rikki pirttupullon, jonka Hanna oli pannut keskituhdon alle, eikae me huomattu sitae ennen kuin Villingin salmessa, kun rupesi tekemaeaeen kahvia mieli, mutta silloin se oli jo myoehaeistae. Se oli maksu konsulin kyydistae.... Ja siinae humussa unohtui potattisaekkinen vielae Viron jahtiin. Sus siunaa, minkae naekoeisiae ne oli ... turkki nurin kummallakin sekae itsellaeaeen paeaeipirulla ettae haenen rengillaeaeen ja riihilasit otsalla.... Jos sitae kesti vielae vaehaen aikaa, niin merikipeaeeksi tulin, vaikka olenkin kalastajan akka.

--Minae olisin ajanut siinae vaikka koko paeivaen....

--Niin sinae ... kyllaehaen sinae....

Soederlingska ja Hanna saivat nauraa yksin seikkailuilleen. Helga koetti kyllae nauraa mieliksi, onnistumatta, Soederling ja Kalle eivaet koettaneetkaan.

--Se oli sitae, ja nyt avataan kirstu ja otetaan tuomiset esiin.

--Eikoehaen olisi parasta, ettei sitae avattaisikaan, sanoi Soederling.

--Miksei? Mikae herran nimessae teitae oikein vaivaa? puhkesi emaeentae. Mikae teillae on?

--Mamman ei pitaeisi turhaan lausua ... virkkoi Helga ujosti.

--Minae kysyn, mikae teitae vaivaa? Miksei saisi kirstua avata?

--Sano sinae se nyt, Kalle, sanoi Soederling ja nousi ja meni.

Ovessa tuli haentae vastaan ukki, hyvaellae tuulella, nukkuneena, mutta ei vielae selvinneena, lekkeri kainalossa.

--Hei! Hei! Terveisiae kaupungista! Missae ne on kaikki? Saako taeaeellae kahvia tai muuta maerkaeae?

Soederling livahiti ulos, aikoi pysaehytyae oven eteen, mutta loittoni niin kauvas, ettei voinut kuulla, mitae tuvassa puhuttiin. Haen pysaehytyi, laehiti taas menemaeaeen, kaevaeisi kiikarikalliolla, meni sieltae kala-aitalle ja nosti

turskasiimavehkeet pois oven edestae, johon ne olivat jaeeneet Kallelta ja Helgalta, mutta katui ja pani ne siihen takaisin. Sai koukun peraeimineen lahkeeseensa ja astui peraeimen paeelle ja oli lentaeae nokalleen. Sitten haen palasi tuvalle, niin laehelle, ettae voi kuulla jotakuinkin.

Emman aeaeni kuului ylinnae, yhae kiihtyen, Kallen ja Helgan sanoessa sanottavansa saeyseaesti ja tyynesti.

--Kyllae pitaeae olla! Mutta siitae ei tule mitaeaan! Vai semmoistako te taeaeliae sittenkin olette hautoneet! Mutta sehaen on niin hullua kuin suinkin saattaa olla. Antaa pois kaikki! Vaan sehaen olisi sama kuin halkaista nuotanperae nostaessa.

--Ei se ole ihan sama.

--Minkaetaehden se ei ole sama! Se on ihan sama kuin jos halkaiseisi nuotan peraeen juuri silloin, kun siinae potkii lohi. Sanokaa, miksi se ei olisi sama?

--Jos on potkenut nuottansa toisen vesille, niin silloin onkin oikein, ettae joko avaa nuotanperaeen tai vie saaliin veden omistajalle, sanoi Kalle.

--Toisen vesille? Kuka taessae on potkenut toisen vesille? Sanokaapas pilanpaeiten, kuka taessae on potkenut toisen vesille?

--On kauhea synti ottaa ruumiilta.

--Synti ... synti ... mikae synti?

--Kyllae aeiti ymmaertaeae, ettae minae en voi pitaeae ruumiilta ryoestaemiaeni rahoja.

--Nakkaa ne sitten herran nimessae takaisin mereen!

--Semmoiset rahat! Te olette hulluja! kuului ukki henkaeisevaen.

--Niin juuri! vahvisti Hanna.

--Pitaekaeae te suunne ja antakaa minun puhua lasten kanssa! tiuskaisi taas Soederlingska. Sitten haen koetti puhua saeyseaemmin:... Sanokaahan nyt, ihan totisesti ... tarkoitatteko te todella sitae, ettae rahat ja paalit olisivat pantavat menemaeaan sitae tietae, mitae ovat tulleetkin, takaisin mereen?

--Ei mereen, vaan annetakoon ne sille, jonka ne ovat.

--Ja kenen ne ovat?

--Siitae kai kyllae saadaan aikanaan selko, kun saadaan tietaeae, kenen oli laiva.

Oli syntynyt aeaenettoemyys; silloin meni Soederling sisaeaan.

--Oletko sinaekin yhdessae hullutuksessa kuin nuo? huusi emaentae haenelle oveen.

--On minunkin mielestaeni ilmoitettava tulliin.

--Mutta minun mielestaeni ei ole!

--Oli se kuitenkin kovin paha, ettae tuli otetuksi vaekisin ruumiilta.

--Vaekisin? Mitenkae ruumiilta voi ottaa vaekisin? Joka ei vastustele. Yhtae hyvin voi sanoa, ettae se antoi ottaa ne mielellaeaeen.

--Kallen olisi pitaenyt toimittaa haenet siunattuun maahan, mutta Kalle sysaesi haenet tahallaan menemaeaeen.

--Sysaesikoe haen tahallaan? Soederlingska jaei hetkeksi sanaa vaille.

--Minkaetaehden sinae sen teit? kysyi haen sitten saeyseaemmin.

--Kai minae tein sen siinae tunnossa, ettae kun en tietaeisi, kenen rahat olivat, ja kun ei olisi ollut ruumista, niin ei minun tarvitseisi antaa niitae takaisin.

--Mahdoitkohan sinae ennaettaeae sitae siinae miettiae? Etkoehaen sinae muuten vain haetaeissaesi sitae sysaennyt menemaeaeen? Ethaen sinae silloin vielae tiennyt, ettae sillae oli siinae salkussa edes rahojakaan? Niin! Sinae olet ruvennut hautoinaan sitae jaelestaepaein. Muut ovat sinua siihen yllyttaeneet.

--Helgan hupsutuksia se on, tuhkasi Hanna.

--Ole sinae vaiti ja anna Helgan olla.

--Kalle katuu sitae sydaemensae pohjasta eikae saa siltae rauhaa, sanoi Helga.

--Hirvittaeisi minuakin pitaee mitaeaeen siitae, mikae on ruumiilta otettu, vaikka olisi miten kuten otettu, sanoi Soederling.

Siinaehaen oli kyllae jotain peraeae, mutta siinae ei saanut olla peraeae. Kuta enemmaen sitae siinae oli, sitae vaehemmaen sai sitae naeyttaeae olevan. Ja kahta kiivaemmin kaevi Soederlingska nyt miehensae kimppuun.

--Joko sinaekin alat aaveita pelaetae? Mutta mistae sen taeaeellae meren rannalla tietaeae, mikae tavara se milloinkin on ruumiin omaa? Jos rupeisi sen mukaan valikoimaan, niin eihaen silloin voisi mitaeaeen itselleen pelastamaansa pitaee. Hukkuneiden tavaraahan se on kaikki, no, jos ei kaikki, niin suurin osa siitae, minkae vesi kantaa maihin. Ruveta nyt semmoisesta tunteilemaan. Mitae taeaeellae sitten ollenkaan elaemaestae tulee? Muuttakaa maihin samassa. Menkaeae talonpoikain rengeiksi, niin isae kuin poikakin! Sontakuskeiksi! Suota kuokkimaan! Mahdoin paeaestaeae sinut, Kalle, seminaariin, silloin kun sinne pyrit. Siellae olisi ollut oikea paikkasi. Maallikkosaarnaaja mikae lienet!... Ensi kerran heidaen elaemaessaeaeen oikein iso lohi miesten nuotan peraessae potkii, eikae naemae uskalla sitae pitaee. Synti? Synti! Mahtaisi naapuri nauraa, jos saisi tietaeae.

--Eihaen mamma kuitenkin tahtone, ettae tekisimme niinkuin naapuri.

--Minae vain sanon, ettae te olette paeaestaenne vialla ja Helgan hengen hurmauksissa, ja se on se sen uskonsisar, se sen ystaevae, tekopyhae vanhapiika tuolta kirkonkylaen koululta virsineen ja veisuineen ja rukouksineen, josta on alkujuuri kaikkeen. Ettae minae paeaestinkin sen taenne maihin toissa kesaenae!

--Sanoinhan minae sinulle, ettae ... sanoi Soederling.

--Sanoit, sanoit, ole hyvillaesi, ettae sinae olit viisas ja minae tyhmae ... Se on niin, ettae nauraisi, jos ei itkettaeisi.

Kalle ja Helga istuivat rauhallisina ja hiukan kaersivaen naekoeisinae samalla penkillae, vierekkaein... Kun olisivat edes panneet tiukemmin vastaan, mutta siinae ne istuivat ja odottivat, niinkuin ei maksaisi vaivaa ruveta edes vaeittelemaeaeen. Minkae Helga kerran on saanut paeaehaensae, kyllae se siinae pysyy. Kuta hiljaisempi ja noeyrempi se on, sitae enemmaen se aekaeytyy.

Soederlingska tunki, ettae haenen olisi heihin naehden pitaenyt menetellae aivan toisella tavalla, heittaetae kaikki siihen taellae kertaa. Mutta siitae huolimatta haen tiukkasi, kirstua potkaisten:

--Ja millae maksetaan naemae ostokset?

Siihen ei kukaan osannut vastata.

--Ja millae korvataan virolaisen vaivat?

Ei siihenkaeaeen tullut vastausta.

--Ei millaeaeen! Teillae ei ole. Eikae se teitae liikuta. Mutta minae en ota paeaelleni sitae haepeaeae, ettei minulla ole silloin, kun taeytyy olla, ja sentaehden minulla on. Ja sentaehden minae teen, niinkuin minun mielestaeni on tehtaevae.... Ja mikset sinae, Kalle, sanonut sitae heti, ennenkuin annettiin minun mennae?

--Se oli kyllae vaeaerin, etten sanonut.

--Nyt se on myoehaeistaa. Viekaeae paalit tulliin, jos haluttaa. Mutta rahat on annettu minun taakseni ja siellae ne pysyy.

--Kallen tunto vaatii kuitenkin, ettae haen ilmoittaa rahatkin, sanoi Helga.

--Ja haen kehtaisi tehdae vanhalle aeidilleen sen haepeaen ja kepposen! Sinae kehtaisit!

--Siksi, ettae Kalle ei tahdo, ettae mamma joutuu syntiin haenen tahtensae.

--Kyllae minae syntini....

Haen hillitsi kielensae, keskeytti ja jatkoi taas:

--Hyvae on. Tehkaeae, niinkuin tahdotte. Tuoss' on kirstun avain. Siinae on se, mikae on syntirahoilla ostettu, vaikkei vielae maksettu! Ottakaa, viekaeae, viskatkaa nekin sinne, mistae ovat tulleet. Antakaa takaisin sille, jolta ne on otettu. Ehkae se sitten saa rauhansa, kun saa rahansa.

--Mamma! kuului Helgan moittiva aeaeni.

--Oletko sinae hullu! hoenkaeisi ukki poeydaen paeaestae, jossa kyynaerpaieittensae varassa viruen oli haerppinyt viinakahviaan.--Joko sinae nyt alat antaa peraeaeen sinaekin! Mitae se raato rahalla tekee? Ei se tarvitse sitae taivaassa eikae helvetissaekaeaeen, jos on joutunut sinne. Suursaaren juoppo pappi sanoi minulle kerran, ettae taivaassa ei tarvitse rahaa, koska siellae saa kaikki ilmaiseksi, mutta rahalla ei mitaeaeen, ja helvetissae on niin helvetin paljon rahaa, ettei siellae rahalla ole mitaeaeen arvoa.

--Pappa....

--Ukki....

--Ja jos te taas sitae pelkaeette, ettae kuollut kummittelee, kun sitae on nyitty eikoe ole saatettu siunattuun maahan, niin siihen asiaan minae sanon, ettae se on turha pelko. Ei ne maissa kummittele, jotka meressae ajelehtii. Nehaen ne kummittelevat, jotka maihin haudataan. Kirkkomaistahan enimmaet aaveet laehtevaet liikkeelle. Kiitae, Kalle, onneasi, ettet vetaenyt raatoa rannalle.

--Anna nyt olla, pappa.

--Ka, mitae? Eikoe se ole oikeata asiaa? Saattaahan sen sitaepaitse siunata mereenkin, taemaenkin, koska kerran laivoistakin luetaan hauta mereen. Haetaan heti paikalla pappi, niin se on sillae tehty. Haetaan pappi ja pidetaeaeen rahat.

Soederling innostui heti siilien.

--Se ei olisi ehkae hullumpaa. Mitae sinae, Helga, siihen sanot? Hauta kuin hauta, siunattu mikae siunattu. Vaan mahtaisikohan meidaen pastori tulla?

--Suursaaren juoppo pappi kyllae tulee, se lukee vaikka turkkilaisen haudan.

Hanna raejaehti nauramaan, mutta Helga nyykaehti itkuun.

--Minae luulin niin varmaan, ettae te, aeiti, kohta kun kuulitte, mikae onnettomuus Kallelle oli tapahtunut, heti paikalla olisitte suostunut.

Soederlingska joutui aina suunniltaan, kun Helga itki.

--Hyvae, hyvae, minae suostun ... minae suostun.... Johan minae sanoin: tehkaeae mitae tahdotte! Ilmoittakaa, ilmoittakaa ... viekaeae kaikki tulliin! Mutta viekaeae silloin myoeskin kaikki muu ... joka halko, joka laudanpaetkae taeltae saarelta, joka korkki. Miksei niitae ole viety jo aikoja sitten! Miksei se ole ollut syntiae, ettei niitae ole viety.... Vai maeaeraestaekoe se riippuukin? Mikset ilmoittanut tulliin sitae teelusikkaa, jonka loeysit hauvin vatsasta.

--Ruumiinryoestoehaen se oli sekin!

--Elae siinae viisastele, Hanna!--Kaikkihan on meren tuomaa, ja mistae me tiedaemme, kuka niiden kanssa on kulloinkin hukkunut? Jaeakoeoen vain kaikki entiselleen, jaeakoeoen, jaeakoeoen.... Jos Kalle jaksaa odottaa tupaansa, niin jaksan minaeakin lehmiaeni. Jos Helga tulee rohdoittaan ja hoidotta toimeen, niin tulen minaeakin kahvittani. Kyllae minae tulen toimeen! Heitetaeaeen kahvin juonti, heitetaeaeen. No, mitae sinae nyt enaeae nyyhkit! Saithan tahtosi! Kuulithan!

--Ei jumalalle kelpaa vihassa annettu uhri. Te ette suostu mielellaenne.

--Hah? Eikoe kelpaa? Vai pitaeisi minun vielae mielellaeni, nauru suussa viskata viisituhatta markkaa mereen! Se nyt on jo liikaa!

Ja kiukusta itkien ja paukkaen ja Helgankaan nyyhkytyksistae enaeae vaelittaemaettae tempasi Soederlingska takkinsa ja tyynynsae saengystae ja rynnisti ulos ovesta ja naehtiin menevaen navettalatoon ja riuhtaisevan oven kiinni, niinkuin ei olisi aikunut enaeae koskaan palata.

Ukki otti lekkerinsae kainaloon ja laehti hoippumaan kammariinsa toiselle puolen porstuan, hoepisten mennessaeaeen:

--Kylläe Suursaaren pappi lukee vaikka turkkilaisen haudan. Ei teidaen tarvitse antaa mitäeäen pois, kylläe Suursaaren pappi lukee vaikka turkkilaisen haudan.

--Jos se on turkkilainen, ei sen hautaa tarvitse kenenkääen lukea! tirsui Hanna haenen jälkeensä.

--Mahtaisiko tuo olla pahitteeksi turkkilaisellekaan.

Helga kuivasi kyynelensä ja nilkutti aittaansa.

Hanna odotti Kallea ja lähti haenen jälkeensä. Mutta Kalle kiinnitti kulkuaan ja jouduttautui venheelle, jonka isopurje vielä lepatti levaellääen. Hanna seisoi väheän aikaa ja katseli, nakkasi sitten niskojaan ja pyörytti pois.

* * * * *

Soederling oli jäänyt yksin tupaan, päästyen siihen, mihin aina päästy, kun oli pulma edessä--päivittelmäen. Korvallistaan ruopien haen puheli:

--Taestäe se vielä soppa kiehuu, jähkä joutuu. Kuka heistäe lopulta lie oikeassa, kuka väheerässäe. Mikäe ne toikin täenne meidän rantaan! Olisivat menneet sinne, minne ovat ennenkin menneet--naapurin rantaan...-Pitäeäkoe tässäe nyt panna syöemäettäe maata?

Silloin haen huomasi pannun hellalla, kurotti kupin astiahylyltäe ja puristi siitäe sen, minkäe sai.

Siinäe oli matkakirstu lattialla. Sen avain oli kannen päälläe, mihin Soederlingska oli sen heittänyt. Soederling avasi varovasti arkun. Se oli täynnäe pusseja ja kauniisti nauhoitettuja paketteja. Niistäe tuoksui veskunaa, rusinaa, tuntui kuin olisi sielläe ollut tupakkaakin. Haen kohotteli ja kopeloi. Siinäe oli sikareja, kokonainen laatikko Hollannin kuningattaria.--Katsohan Emmaa!--Haen raotti laatikon kantta, sai kaksi sikaria hypysiinsäe ja pisti ne taskuunsa, Lukittuaan kirstun työensi haen sen pois lattialta tavalliseen paikkaan saengyn ja seinäen väliin.

Hetken kuluttua istui Soederling sataman suussa ongella, hampaissa sikari, jonka makuista ei muistanut milloinkaan polttaneensa.

--Siitäepähaen selviäeäe ... ja jos ei selviäe, niin ei selviäe, mutta kaipa se jotenkuten selviäeäe.

VII

Soederlingska koetti turhaan saada unta silmiinsäe. Hupussa korvin maaten haen ei olisi tahtonut nähdäe eikä kuulla mitäeäen. Mutta sydäen jyskytti aekäeäe ja pahaa mieltäe ja kaislat ritisivaet alla väheänkin liikahtaessa. Koko ajan haen näeki Helgan milloin tutkivat ja arat, milloin moittivat ja murheelliset silmät. Meren moeyryntäe kuului ulkokareilta sitäe selvemmin, kuta enemmaen tyyntyi ja aikaa kului.

Kun pihalla lakattiin liikkumasta, nousi haen ja lähti ulos. Helga vieläe

valvoi, koska sen ikkunasta näkyi valoa.

Oli tyyntynyt kokonaan. Ei ainoakaan lehti lepattanut pihlajassa navetan nurkalla. Ei yhtä viriä vaerahtaenyt satamalammikön pinnalla. Purjevene seisoi, ankkurinuora hoellaena, siinä, mihin se oli pysähtynyt ankkuroijan jaelelta. Mantereen puoliselta ulapalta kuului jostain kaukaa sisevaeylaelta hinaajalaivan koneen jyskytys. Tukholman-laivan valkoinen runko paistoi hetken aikaa kahden saaren vaelissa. Jostakin kaljaasista jossain kuului kuin puita pienentelevän kirveen iskuja.

Soederlingska asteli Kaeermesaaren rantaa pitkin ja paeaetyi Kalliolahteen paalien luo.

Ulko-ulappa oli tyyni sekin, saaret ja karit kohoten mustina kyoemyselkinä sen tahmeasta pinnasta. Maininki moeyrysi yhä niiden ympärillä, mutta

Soederlingskan korva oli ottavinaan, että se kävi hiljaisemmin kuin taannoin. Se ei siis tiennyt tulevaa tuulta, vaan mennyttä. Saattaa tehdä tyynen moneksi päiväksi, ja sitten tuuli menee itäeen.

Jos niin käy, silloin ei virolainen vaelitää tulla, sillä luovimalla se ei tule, niinkuin sanoi....

Ja parasta kai olisi, ettei tulisikaan koko merirosvo. Että yksi mies saattaa olla niin toisensa kuin mitään virolainen ja Korsu! Sama punainen kaehäerä parta, samat pienet porsaansilmaet, sama väijyvä, ilkuva katse tuuheain kulmien alta. Virostahan ne ovat alkuperäisin Korsutkin. Ei sen akka suotta olekaan Estmanneja. "Vai Saukosta, vai Saukosta, kyllä minä saukkolaiset tunnen, on oltu ennenkin asioissa ... kyllä minä toimitan ... saa luottaa, että minä toimitan." Kajutta niin likainen kuin sikopahna, häisi mahorkalle ja ryssäen saapasrasvalle, niin että sydäntäni etoi. Ne ovat vielä iletäväempinä kuin Koiviston jätkäet.... Jollain muulla tavalla ne ovat nuo paalit sittenkin kaupattavat. Ennen menköeet vaikka tulliin.... Ei se tuo hanuri vain kuulune haenen jähdistään.... Ei, toisaalta se kuuluisi, jos se olisi se.

--Voi, hyvä isä, sentään!

Soederlingska palasi pihaan, harhaili siellä hetken huoneiden väliä, siirtäen sitä ja korjaten taita, tietäemättä oikein mitään varten. Hauki polskahti kalasumpussa. Helgan ikkuna loisti tyynesti ja totisesti kuin majakkalyhty. Se kutsui ja moitti. Mitään tyttöä siellä miettineen? Aitinsa suruttomuutta se kai taaskin surree.

Haen teki kierroksen kalliolla, lähestyi varovasti ja pysähtyi lopulta niin, että voi nähdä ikkunasta aittaan.

Helgan aitta oli vanha kaljaasin kajutta, kerran merestä pelastettu ja siihen nostettu, ja laitettu ensin leikkittäväksi pikkutyöelälle, joka sitten oli sisustanut ja paperoinut sen itselleen kesähuoneeksi. Ikkunana oli siinä yksi ainoa ruutu, harsolla verhottu. Ikkunan edessä oli pienoispöytä, katettu valkoisella liinalla. Sisaella oli kaikki puhdasta ja sieväne niinkuin nukkekaapissa, ympärillä oli aina lakaistua, ja eteläeseinaemaella oli kukkapenkki. Helga istui pöydän ääressä ja luki jotain, ylläen valkoinen yoenuttu.... Kynttilän liekki piipotti lepattamatta, liikahtamatta niinkuin kukannuppu astiassaan, yhtä totisena ja pikkuvakavana kuin Helgan kasvot sen takana ... kalpeat ja kuihtuneet, nenaeparka suippo ja laiha.... Sillä oli raukalla jo rypyjä suupielissä, ja ylähuuli lepaesi ohuena hampaiden päällä, niinkuin ruumiilla.

Helgan kesaahuone oli haenen aeidilleen kuin pyhaekoe mikae. Siihen haen pistihe, milloin jouti, katselemaan Helgan kirjoja ja niitae itselleen luettamaan. Veisattiinkin yhdessae. Olisi se hyvin tarvinnut oman huoneensa talvellakin. Jos pidettaeisiin rahat ja paalit--tai vaikkapa vain rahatkin--niin saisi niillae talvikammarin tuvan kylkeen ... saisi raukka oman olinpaikkansa, ei tarvitseisi ukkojen tupakansavussa yskiae....

Miksi ma haenelle kiukuttelin ja pahoitin mielensae....

On siihen niin somasti ripustanut vaehaet vaatteensa orrelle, huivinsa ja hameensa ja kirjavat nauhansa, joita laittelee huvikseen, mutta ei koskaan pue paeaelleen ... niinkuin morsian, vaikkei haentae milloinkaan sille retkelle puettane, mutta ties kuinka pian jo toiselle.

Ettei pelottaisi, loittoni haen ensin, ryki siellae ja tuli sitten ja raotti ovea.

--Taeaellaekoe sinae yhae istut etkae pane maata? Eikoe sinulla ole kylmae roeijysillaesi? Tohtorikin sanoi, ettae sinulla pitaae aina olla laemmin. Panisit toki puita kaminaan. Eivaetkoe ne ole sinulle edes puita pilkkoneet? Ei ne mitaaen.

--Kyllae siinae on puita, vaikka en tullut sytyttaeneeksi.

--Minae sytytaen.

Aeiti riensi tekemaaen tulta pieneen rautakaminaan, joka oli muurattu nurkkaan.

--Mitae sinae siinae luet?

--Uusi Testamentti taemae on, sanoi Helga, jatkaen lukuaan.

--Etkoe lukisi aeaeneen?

--En minae luule, ettae te olette sillae mielellae, ettae voitte kuunnella jumalansanaa.

--Elae sinae nyt vaelitae siitae aeskeisestae. Ei ukki selvaenae ajattele, niinkuin se paeissaaen puhuu. Elaekae vaelitae siitaekaaen, mitae minae....

Helga pisti kuivan hajuheinaen merkiksi kirjaan, sulki sen hitaasti ja siirsi syrjaaen.

--On niin kauheata, kun meillae melkein pilkataan jumalaa. Eivaethaen pahimmat pakanatkaan toki sillae tavalla....

--Kyllae se sen katuu, kun selviaeae.

--En minae niin ukista, mutta kun tekin, aeiti ... vaikka minae olin niin varma, ettae te heti, kun kuulette, miten on....

Itku naeytti taas alkavan tehdae tuloaan.

--Kas niin, elae nyt....

--En, en ... enhaen minae....

--Jos sinae sitae, ettae minae, niin johan minae....

--Ei se ole teistae kuitenkaan synti, vaikka niin sanotte....

--Enhaen minae tiedae....

--Kyllae teidaen pitaesi se tietaeae....

--Tiedaenhaen minae, mutta ethaen sinaekaeaeen ensin tietaenyt, koska itse ensin sanoit, ettae se mikae tuli, oli jumalan laehettaemae, ja ettae minkae jumala oli meille antanut, sitae ei meidaen tarvinnut antaa ihmisille takaisin. Siinae uskossahan minae sitten laehdin kaupunkiin.

--Se oli silloin ... mutta jumalan tarkoitus olikin toinen. Sillae jumala tahtoi meitae koetella. Jumala tahtoi naeyttaeae meille, millaisia me oikein olemme, koska olemme aina tahtoneet olla muita paremmat.

--Ketae muita paremmat?

--Varsinkin Korsuja.

--No, mutta kyllae me nyt toki olemmekin Korsuja paremmat.

--Ne ryoestaevaet ja varastavat ruumiita, ja nyt mekin ryoestaemme ja varastamme. Kuolleen ryoestaeminen on suurempi rikos kuin elaevaen, sillae elaevae voi puolustautua, mutta kuollut ei voi.

--Elaehaen nyt, hyvae lapsi, onhan siinae nyt toki ero. Eikaehaen nyt toki silti tarvitse antaa kaikkea pois, jos antaakin osan.

--Jos Kalle ei saa antaa pois kaikkea sitae, minkae haen on vaeaeryydellae ottanut, ei haenen sielunsa saa milloinkaan rauhaa, eikae minunkaan.

--Ennemminkoe sinae siis jaeat elaeamaeaeen entiseen ahtauteen ja puutteeseen?

--Ennemmin.

--Vielae Hannakin jaettaeae Kallen, kun ei jaksa odottaa, ettae saisivat huoneen. Sillae yhteiseen tupaan se ei tule.

--Jos Hanna jaettaeae Kallen sentaehden, ettae Kalle tahtoo tehdae, niinkuin haenen omatuntonsa vaatii, niin on parempi, ettae haen jaettaeae.

--Ajatelleeko Kallekin niin? Tiedaetkoe?

--En tiedae muuta kuin ettae kun piru kerran laehetti haenen tielleen rahat ja pani haenet ne ottamaan, niin Kalle ei koskaan tule niitae kaeyttaemaeaeen, vaikka kuinka muuten kaevisi.

--Piru laehetti, jaemaesi Soederlingska.

Muuta ei haen siihen osannut eikae nyt tahtonutkaan.... Ne kyllae tulevat pitaemaeaeen paeaesae. On turhaa siitae nyt sen enempeaeae puhua. Sanoi haen kuitenkin vielae:

--Voi sentaeaeen.. olin niin iloinen, varsinkin sinun tahtesi, ettae meille koittaisi paremmat paeivaet.

--Kyllae jumala keksii keinon vielae siihenkin.

--Jumala keksii, jaemaesi haen taas, ja taas haenessae kuohahti. Mutta vielä kerran haen sai sen pidaetetyksi. Ei nyt ... ei nyt ... ehtihaen siitae vielä. Kunhan se nyt vain tuohon viihtyy ja pysyy tyynenae ja paeeseen levolle.

Syntyi aeaenettoemyys.

--Lukisit nyt sentaeen.

Helga avasi kirjansa siitae, niihin oli sen sulkenut, ja alkoi lukea:

--"Sitten Henki vei Jeesuksen yloes eraemaahan perkeleen kiusattavaksi. Ja kun Jeesus oli paastonnut neljaekymmentae paeivaeae ja neljaekymmentae yoetae, tuli haenen lopulta naelkae. Silloin kiusaaja tuli haenen luokseen ja sanoi haenelle: 'Jos sinae olet Jumalan Poika, niin kaeske naeiden kivien muuttua leiviksi.' Mutta haen vastasi ja sanoi: 'Kirjoitettu on: Ei ihminen elae ainoastaan leivaestae, vaan jokaisesta sanasta, joka laehtee Jumalan suusta.'"

Mutta Soederlingskalla ei ollut oikeata hartautta kuunnella. Eikae haen myoeskaeaeen saanut silmistaeaeen tytoen hentoa selkaeae ja laihoja sormia ja ranteita, eikae korvistaan haenen heikkoa aeaentaeaeen.... Se viepi sen vielä siihen, jos se sen oikein panee paeaehaensae. Vuosi vuodelta tuo kaey yhae huonommaksi. Ei se kauvan elae.... Se teetaettaeae minulla, mitae tahtoo. Vaikka kaikki lopulta kuitenkin joutuu minun hartioilleni. Millae taessae sitten rohdot maksetaan ja muu hoito kitumisen aikana?... Ei, ei, nythaen minae taaskaan en kuuntele oikealla mielellae jumalansanaa.

Haen pakottihe kummallakin korvallaan kuuntelemaan ja kuulikin nyt joka sanan:

"Taas perkele otti haenet mukaansa hyvin korkealle vuorelle ja naeytti haenelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden loiston ja sanoi haenelle: 'Taemaen kaiken minae annan sinulle, jos heittaeyt maahan ja kumarrat minua.' Silloin Jeesus sanoi haenelle: 'Mene pois, saatana, sillae kirjoitettu on: Herraa, sinun Jumalaasi, on sinun kumartaminen ja haentae ainoata rukoileminen.' Silloin perkele jaetti haenet, ja katso, enkeleitae tuli haenen luoksensa ja he tekivaet haenelle palvelusta.--Mutta kun Jeesus kuuli, ettae Johannes oli pantu vankeuteen....

--Valitsitko sinae tahallasi tuon paikan minua varten?

--Minae jatkoin siitae, mihin lopetin, kun te tulitte.

--Missaehaen lie jo aika menossa ... eikoehaen pitaeisi jo pannaksesi maata.

Tyttoe siirtyi vastustelematta vuoteeseensa. Aeiti peitti haenet siihen, kapaloj lakanaan haenen jalkansa, jotka tuntuivat hienoilta ja haurailta kuin linnun luut, puhalsi sammuksiin kynttilaen, sulki oven jaelkeensae ja riensi ulos, leuka jaerahdellen, jota koetti turhaan saada asettumaan.

Mistae se saikaan tuon paikan lukeakseen! Olenko minae sitten heille niinkuin se, joka kiusaa palvelemaan kaiken maailman rikkautta? Olenko minae se, jolle taeytyy sanoa: "Mene pois, saatana"? Enkoe minae aherra ja puuhaa ja hoida heitae kaikkia, ettae tuskin pystyssae pysyn?

Kuta enemmaen haentae liikutus valtasi, sitae vihaisemmaksi haen siitae tuli.

... Saa siinae soutaa ja siivota ja suolata, ennenkuin ovat nekaeaeen silakat nelikossa, joilla ostokset maksetaan. Velan siitae sait kantaaksesi, et muuta. Siinae oli saalis, minkae meri antoi, kun kerran antoi. "Jumala keinon keksii." Keksii se meille sen, ettae pitaae meitae koeyhydessae ja puutteessa neljaekymmentae paeivaeae ja antaa sitten taas kiusaajansa viedae meidaet korkealle vuorelle ja naeyttaeae kyllae meille kaiken maailman rikkauudet, mutta eipae laehetaekaeaeen enkeleitaeeen meille palvelusta tekemaeaeen.... Mikae minut riennaettikaeaeen suin paein kaupunkiin ... olisihan minun pitaenyt arvata, ettae jotain sotkua siitae sillaikaa tulee. Milloin taeaeellae on paeaeet sekaisin, milloin verkot ... selvittele ne sitten ja paikkaa, eikae tule aina kalua paikkaamallakaan. Vai nyt ollaan muka jo naapurin veroisia?... Sekin Soederling ... mahtoi mennae heti tekemaeaeen torpan kaupat, niin olisi taeytymaellae taeytynyt ainakin ne rahat pitaae.

--Haetsh sinae!--Hyi!

Soederlingska oli ehtinyt ladon ovelle ja riipaissut sen auki, kun sieltae loikkasi haenen helmoihinsa joku punainen, saaden potkun niin, ettae ilkeaeesti raeaeekaeisten kieri kalliota pitkin.

--Mikae se oli? kuului samassa jostain Soederlingin aeaeni.

--Naapurin kissa kirottu.... Ja mitae sinaekin siinae keskellae yoetae aaveilet?

--Olin vain ongella vaehaen.... Onko Helga sairas?

--Eikae ole! aerjaeisi Soederlingska, purkaen siihen kaiken kiukkunsa ja kaiken mielensae murheen.

VIII

Sillae kylellaeaeen maaten, mille kerran oli heittaeynt, nukkui Soederlingska isoon paeivaeaeen, kunnes heraes miellyttaevaesti paeaeskympoikain saetkaetykseen, emon tuodessa niille ruokaa ikkunan aukkoon, niissae ne istuivat rinnakkain paeivaepaisteessa, kohta valmiina lentoon. Emae meni ja tuli, sysaeten heille suuhun, mitae oli sattunut saamaan, ja lensi sirahnaen tiehensae.

Siinae on se, joka ei kysy sikioeittensae mieltae ... saavat tyytyae siihen, mitae haen heille kitaan tunkee.... Ja niin sitae pitaaeekin!

Ja se, mikae eilen maata pannessae oli ollut haemaeraeae ja haeilyvaeae ja tunne-sotkuista, oli nyt niin jaerki-selvaeae kuin paeivae sinisen meren yllae ja niin vankkaa ja jaerkaehaemaetoentae kuin kallio, jota haen lyhyin, nasevin askelin asteli ladosta tupaan.

Ei penniaekaeaeen pois! Johan minae olisin paehkaehullu! Mitae minae eilen oikein hourailinkaan? Sitae vaille, etten antanut yllaettaeae itseaeni mihin tahansa.

Haen ajoi remakasti yloes miehet ja komensi Hannan, joka istui haukotellen vuoteensa laidalla porstuan karsinassa, noutamaan vettae laehteestae, sillaikaa kun haen itse kaevi tekemaeaeen tulta hellaan. Saatuaan sen syttymaeaeen haen otti kahvipahtimen seinaeltae ja komensi:

--Soederling, vetaeisehaen kirstu esiin ... missae sen on avain?

--Tuossahan tuo on kannen paeaellae, mihin itse eilen panit.

Melkein mielenosoituksellisen vaelinpitaemaettoemaesti otti Soederlingska kirstusta papupussin ja taeytti siitae paahtimen, pani sitten pussin takaisin kirstuun ja siirraetytti sen Soederlingillae takaisin nurkkaan saengyn ja seinan vaeliin.

Helga oli tullut ja lyyhistynyt tavalliselle paikalleen tyoensae aeaereen.

--Ehkae sinae paahtat naemae kahvit, sillaikaa kun minae kaeyn ja lypsaen lehmaan. Katso, etteivaet pala.

Noeyraesti, vaikka vaehaen vitkastellen, otti Helga paahtimen, luoden aran katseen Kalleen, joka saenkynsae laidalla veti saappaita jalkaansa. Soederlingska otti rainnan ja aikoi mennae, kun kaeaentyi oversa takaisin.

--Kuka lie jaettaenyt syoettejae koukkuihin maetaenemaeaeen kala-aitan kynnyksen eteen?

--Jaeivaet siihen eilen, kun tulitte, sanoi Kalle.

--Jaeivaet....

--Kyllae ne vielae turskalle kelpaa, sanoi Soederling.

--Taeyttaeae sitten loput koukuista ennen kahvia ja menee heti kahvin saatuaan laskemaan. On tyyni ja hyvae ilma laskea ja kokea ... kun vain liikutaan ripeaesti!

Siihen olisi jaetetty ties kuinka kauvaksi, varisten vietaevaeksi! Jos minae antaisin heille vallan!...

Ja lypsaessae ja siiviloeidessae ja lehmaeae ruokkiessa selvisi Soederlingskalle kaikki kuin keraeltae kehien.

Se ei olisi ainoastaan mieletoentae, se ei olisi ainoastaan hirveae vaeaeryys ja tyhmyys, vaan se olisi minun puoleltani suorastaan rikos heitae kohtaan. Juuri heitae kohtaan. Totta sen taeytyy antaa jaerkensae toimia, jolla sitae vaehaen on. Minun heistaa sittenkin on lopulta vastattava, varsinkin Helgasta. Ei sellaisen tavaran poishaaskaamisesta voisi kukaan vastata, ei jumalan, ei ihmisten eikae omantuntonsakaan edessae. On se minullakin omatunto, ja minun omatuntoni ei antaisi minulle ikipaeivaenae rauhaa, jos en tekisi, niinkuin se minua kaeskee. Helgan omatunto sanoo yhtenae paeivaenae niin, toisena naein. Ensin saa pitaeae kaikki lyhentaemaettae, sitten ei saa pitaeae penniaekaeaeen. Se on muka jumalan aeaeni, joka haenessae aina puhuu. Eilen jumala lupasi, taenaeaeen haen kieltaeae, huomenna ehkae taas lupaa. Mikae se on semmoinen jumalan aeaeni.... Ja kun siinae ei kenellaekaeaeen tapahdu vahinkoa.... Ja jos se on siinae se suurin synti--ja siinae kai se on, koska se sitae ennen ei ollut synti--ettei ruumista saatettu siunattuun maahan, niin voihan todella sitten tehdae niin, ettae luettaa haudan mereen. Ei siihen tarvita Suursaaren juoppopappia. Mikseikoe meidaenkin pastori siihen suostuisi? Tapaa kai se siunaus maalinsa pitemmaenkin matkan paeaestae. Mikseikoe jumalan henki voisi liikkua vetten paeaellae yhae vieläekin mihin tahtoo?

Pavut oli paahtettu, kun Soederlingska tuli lypsyltae. Haen otti kahvimyllyn ja jauhaa rutasi tanakalla polvellaan ne pieniksi siinae tuokiossa, ja kaatoi kupillisen jauhoja pannuun.

Olisi tehnyt mieli paukauttaa se kaikki heille samassa. Luulisihan jaerkisyiden sentaean pitaevaen mennae heihinkin.

Vaikka mitae niillae oikeastan on tekemistae koko asian kanssa? Minunhan ne ovat tavarat ja rahat, koska ne kerran ovat minulle annetut. Menettelen siis omani kanssa, niinkuin itse parhaaksi naeen. Ja ettae me muka oltaisiin samallaisia kuin naapuri sentaehden, ettae Kalle sysaesi ruumiin pois, se nyt on sairaan houreita. Tehdaean tunnon tilit sitten, kun paalit on myoety ja rahat vaihdettu. Kadutaan jaelestaepaein, jos on mitae katumista. Sovitetaan synti, sitten kun se on tehty. Sitae vartenhan se on synti, ettae se sovitetaan. Pidaen hyvaenaeni. En anna penniaekaeaan. Tulkoon vaan Viron mies. Jolleivaet tahdo auttaa lastauksessa, niin saan minae tehdyksi sen ilman heitaekin haenen kanssaan Hannan ja papan avulla. Ja vaikka menen itse mukana Raaeveliin paalit kauppaamaan ja rahat vaihtamaan.

Paukautan sen heille sittenkin!

Haen kaatoi viiteen kuppiin: Soederlingille, ukille, Hannalle, Helgalle ja Kallelle ... siinae ne olivat kupit rivissae kuin paeaeskynpojat orrella.

--Kaey, Hanna, kutsu miehet kahville.

Soederling ja Kalle istuivat kala-aitan edessae, koukkuja taeyttaemaessae. Soederlingska naeki Soederlingin nousevan ja laehtevaen. Kalle ei tullut. Hanna naeytti kuin tiuskaisevan haenelle jotain, nakkasi sitten niskojaan ja pyoerahti pois.

Ukki tuli porstuan takaa kammaristaan, kohmeloisena ja viluisena, ja kaevi, kaesi vapisten, kuppinsa kimppuun.

--Ota Helgakin, ennenkuin jaeaehtyy.

--Kiitos, mutta ei minulle nyt maita.

--Eikoe sinulle kelpaa kahvi? Onko sinulla paha elaemae?

--Ei se minulle nyt maita. Jos annatte minulle sen sijaan maitoa vaehaen.

--Hanna, siinae on sinun kuppisi.... Miksei Kalle tule?

--Mitae oikkuillee.

Hetken paeaestae naekyi Kalle kuitenkin nousevan, ottavan koukkulaatikon ja vievaen sen ruuhan kokkaan. Kannettuaan sinne vielae siimavasun ja kohokepit tuli haen vasta sitten tupaan, virkkaen ovelta:

--Tuleeko isae sitten heittaemaeaan ... pitkaesiima olisi nyt valmis.

--Sinun kahvisi jaeaehtyy, sanoi Soederlingska, selin oveen.

--En nyt vaelitae, sanoi Kalle.

--Et vaelitae? Mikset?

--Ei maita.

--Ei maita sinullekaan? Ohoo!--Soederlingska pyoerahti tiukasti paein, katsahti Kalleen, sitten Helgaan, ja ponnahti pystyyn, otsa punaiseksi saevaehaen.--

--Ei maita! Annetaan sitten sille, jolle maittaa.

--Elaehaen toki jumalanviljaa ... kylläe minäe juon!--mutta ennenkuin Soederling ehti haetaeäen, oli Kallen ja Helgan kupprien sisaeltoe laetkaehäeny likasankoon.

--Mitäe skojia tuo on? karjaisi ukki.

--Se on sitäe, ettäe jos ei minun kahvini kelpaa, niin sopii taestaeläehin keittäeäe omistaan, jolla on ... ja minulla on vaikka kuolinpäeiväeäen.

--Aeiti, enhaen minäe....

--Kylläe minäe yskaen ymmaerraen....

--Kuulkaahan....

Mutta Soederlingska meni jo, likasankoa kaedessäeäen kiikuttaen, sikolaettiin.

Elkoeoet luulko! Ei minua semmoisella säeikäeytetäe.

Porsas sai sangon sisaelloestäe sekäe kaersäeäensäe ettäe niskaansa ja peräeityi vingahtaen altaalta pahnaansa.

Hanna tuli jaelestäe, silmaet pahansuopaisesti kiiluen....

--On se nyt kerrassaan naurettavaa tuommoinen.

--Mikäe niin? aerjäeisi Soederlingska.

--Ei ne nyt olisi pahentuneet teidaen kahvistanne, jos sitäe joivatkin.

--Olkoon se heidaen asiansa ... mitäe se sinuun kuuluu?

--Ehkäe se kuuluu väehäen minuunkin.

--Häepeäeisit, joka haaskan harakka! Osaan minäe itsekin pitäeäe puoleni!

Jonnekin mennaekseen mielensäe kuohua asettamaan mennae rynttäesi Soederlingska rantaan. Sielläe oli aivan niinkuin haen oli arvannutkin--kallio silakkain siivuun jaeleltäe vieläe pesemaettae, niljakkana sisaelmyksistäe. Haen kaevi hiekalla ja huosiamella siihen kaesiksi, sadatellen saamattomia, jotka eivaet osaa edes omia jaelkiäeäen siivota ... täeyt jätetäeäen maetaenemäeäen ... suolet haisemaan ... ja heille minäe antaisin vallan?

Soederling näeäy läehestyväen hitaasti ja jaeäevaen seisomaan siihen jonkun matkan päeäehäen, hierautuen siitäe sitten niin läehelle, ettäe viimein sai sanotuksi sanottavansa.

--Se oli niiltäe ajattemattomasti tehty ... kylläe ne sen jo itsekin, kun minäekin niille siitäe sanoin. Kylläe ne juovat, jos vieläe tarjoat.

--Elkoeoet toki milläeäen muotoa minun täehteni ottako semmoista syntiäe tunnolleen.... Mitäe siinäe seisot ja noljotat? Miksette mene siimaa laskemaan?

--Aiotko sinäe sitten kuitenkin?...

--Niin mitae?

--Myoedae paalit.

--Totta kai.

--Kun ne nyt sitae niin paheksii.

--Rahat ja paalit ovat minun, koska kerran ovat minulle annetut. Minae huushollaan niiden kanssa, niinkuin parhaaksi katson.

--Niin mitenkae sitten?

--Sepaehaen sitten naehdaeaen.

Helga oli arasti laehestynyt haenkin ja pysahtynyt jonkun matkan paeaehaen. Soederlingska korotti aeaenensae, niin ettae se kuuluisi haenelle saakka.

--Ja siksi toiseksi, jos tahdotte tietaeae ... omilla vaehillaeni minae ne kahvit maksoin ... ja mikae muu on otettu velaksi, omillani minae senkin suoritan.

--Kuulkaahan, sanoi Helga, laehestyen.

--Siitae asiasta ei puhuta sen enempaee ... ei nyt eikae vasta.

Helga poistui allapaein aittaansa. Hetken paeaestae meni haen sieltae tupaan. Soederlingska pysytteli ulkotoeissae koko paeivaen ja vaeltti joutumasta kahdenkesken kenenkaeaen kanssa.

* * * * *

Ja niin oltiin Saukossa vaiti monta paeivaeae. Tehtiin tyoet puhumatta, istuttiin poeydaessae, tultiin yhteen ja erottiin sanaa vaihtamatta.

Lapset joivat kyllae taas kahvinsa aamuisin. Mutta paeivae paeivaeltae he yhae enemmaen jaeykistyivaet itseensae.

... Pesevaet kaetensae, sysaeaeavaet kaikki minun niskoilleni. Ja sysaetkoeoet vain! Kyllae minae sen kannan. Kyllae minun niskani kestaee sen, minkae toisenkin.

Ei Helga enaeae pyytaenyt aeitiae aittaansa lukemaan ja veisaamaan. Kahden istuivat siellae nyt Helga ja Kalle. Soederlingska otti esille vanhan raamattunsa ja koetti lukea yksin. Mutta ei se oikein tahtonut maistua.

... Ei kelpaa enaeae aeiti lastensa kanssa sanaa harjoittamaan. Vaan sopipas vapahtajan syoedae ja juoda fariseusten ja puplikaanien kanssa. Katsottaisiinpas sitae paikkaa. On se yksi raamatunpaikka sekin ... ja toinen syntisen vaimon paikka ... "joka on syytoen, heittaekoeoen ensimaeisen kiven". Eipaes aukea ne paikat eteen ... taitaakin vain aueta ne paikat, jotka itselle parhaiten passaa.

* * * * *

Oli lauvantai-ilta. Kalle ja Helga istuivat taas kahden Helgan aitassa. Kuului vaeliin lukemista, vaeliin hiljaista puhetta. Soederlingska hiiviskeli kalliolla seinanen takana ja koetti kuunnella. Seinanen, laepi haen kuuli Kallen sanovan alakuloisella aeaenellae:

--Ei, en minäe voi mennäe ilmoittamaan vastoin äidin tahtoa.

--Niin, eihän sitäe voine.

--Meilläe on aina puhuttu siitäe, millainen ryöväeri ja merirosvo ja ruumiinryöstäejäe naapuri on. Ja nyt pitäisi minun olla samallinen, pitäee kaikki, enkäe olisi yhtäeen parempi kuin hekäeen.

Helga sanoi jotain, jota Soederlingska ei kuullut. Sitten Kalle taas sanoi:

--Ei, ei, kylläe minäe aivan hyvin tiesin, mitäe tein: tunsin heti, niinkuin olisin tehnyt ryöstömurhan. Sen minäe tunsin. Silläe minäe sysäsin sen menemäeen siksi, ettäe minäe ajattelin, ettäe jos silläe siinäe on rahaa, niin silloin ei kukaan päeese sitäe minulta perimäeen.

--Sinäe olisit ehtinyt sen pelastaa?

--Olisin minäe aivan hyvin ehtinyt kopata sen ja vetäee maihin, mutta minäe tahallani en sitäe tehnyt. Kaduin samassa ja oli väheälläe, etten heittäenyt salkkua hänen jäelkeensäe mereen.

--Kunpa olisit tehnytkin sen.

Istuivat taas vaiti. Helga lie selailut kirjaansa, koska kuului lehtien kahinaa. Sitten kuului taas:

--Ei äiti taivu. Hannakin häentäe yllyttäee.

--Jos minäe puhuisin Hannalle.

--Se ivaisi sinua niinkuin minuakin....

Taas hetken kuluttua:

--Saisitko sinäe rauhan, jos sille luettaisiin hauta mereen?

--En minäe luule, koska minäe kuitenkin ryöstin.

--Niin, siinäehän se on.

--Ja eihän voisi lukea hautaa puhumatta ruumiista ... jos ei kertoisi kaikesta, niin joutuisi taas vain valehtelemaan.

--Niin, siinäehän se on.

--Mikäe tästäe elämäestäe sitten tulee?

--En minäe osaa sanoa.

Taas sanoi Kalle hetken kuluttua:

--Ja jos naapurissa vieläe saadaan se tietäee, ja miksei saataisi ja ehkäe jo tiedetäeenkin ... niin ennenkuin jäeen heidän poikainsa pisteltäeväeksi ja osoiteltavaksi, ja heidän vertaisekseen, niin menen vaikka merille takaisin. Tehkoeoen äiti sitten, niinkuin tahtoo.

--Ehkäe hän taipuu. Minäe rukoulen vieläe hänen puolestaan, ettäe jumala kääntäeisi hänen mielensäe.

Kalle kuului nousevan. Soederlingska riensi pois.

Voi, herra, minkäe hulluuden pitäeekin ihmisiin tarttua!--Pitäeäeäe sitten omanne! Ottakaa rahanne ja paalinne! Ette minun tahteni tarvitse rukoilla! Ei minua tarvitse laehteae pakoon vieraille maille.

Haen pyöeraehti jo takaisin, mennäekseen ja huutaakseen sen heille ovesta sisäeen.

... Mutta hulluhan minäe olisin. Silläe sehaen on mieletöntäe, sehaen on kerrassaan rekihurjaa!

Mutta silloin haen saepsaehti: jos naapuri sen todellakin jo tietäeäe? On voinut käydae kaupungissa ja tavata Viron miehen.... Mutta silloin on totta, mitäe Kalle sanoi.

Aeijäe kompuroi porstuassa ja työensihe tupaan, josta Soederlingska peitteensa kanssa oli menossa latoonsa.

--Heretkäeäeähaen nyt herran nimessäe jo moekoettaemaestäe! Eihaen taessäe enäeäe mikäeäen jaksä. Ei kihoo enäeäe viinakaan päeäeähaen. Minäe kylläe näeen, mihin täemäe vie. Pian ne saavat sinutkin, Emma, siihen villitykseensääe. Anna minulle, jos et uskalla itse pitäeäe. Minäe kylläe otan päeäelleni sen synnin, mikäe siitäe tulee. En minäe luultavasti kuitenkaan enäeäe päeäese taivaaseen, kun olen juonut ja kiroillut niin helvetin paljon, sekäe nyt ettäe myöeskin nuorempana, varsinkin nuorempana, ja tulen varmaankin vieläe kiroilemaan ja juomaan yhäe eteenkinpäein. Niin ettäe minulle se nyt on yhdentekeväe. Ei sielläe luultavasti kuitenkaan lisaetae tulta syntien mukaan. Kaikki kai ne sielläe paistuvat samalla valkealla.

--Elkäeäe edes pilkatko jumalaa, vaan menkäeäe maata!

--Kun en kuitenkaan saa unta.... Hohhoo--ja-jaa....

Ukki jäei seisomaan kalliolle oven eteen. Soederlingska meni yhkäeen, aehkäeen latoonsa.

Koko yoen ritisivaet kaislat epäemiellyttäevaesti ruumiin alla. Ei tahtonut saada rauhaa missäeäen, lepoa kussaan. Oli usvainen, viluinen yöe. Hylkekarin majakka ulvoi meressäe. Niin pian kuin Soederlingska ummisti silmäensäe, oli majakka samassa muuttunut suureksi mustaksi hylkeeksi, joka kallion korkeimmalla harjalla haennaelläeäen seisoen, silmaet tulta suitsuten ja päeäe pyöeraehdellen, päeäesti yhden ulinan ulos merelle eteläeäen, toisen yöes maihin pohjoiseen, kuin jotain omaansa vaatien.

IX

Huonosti nukuttuaan nousi Soederlingska varhain lypsylle. Päeiväe juuri alkoi valeta. Haen kuuli laehestyviäe askelia naapurin aidan takaa. Kahdet rautakorkoisten kenkäein askeleet karahtelivat kallioon. Toiset tanakat ja lyhyet, niinkuin semmoisen, joka kantaa jotain raskasta, toiset häilyväet, luiskahtelevat, jotka vaelistäe hiihdaetteleväet, vaelistäe polkaisevat niinkuin korkealta pudoten. Ne olivat niinkuin ukon askeleet, silloin kun se toikkaroi humalassa. Mutta kuka oli toinen? Haen koetti katsoa oven raosta, mutta ne pysyttelivaet koko ajan niin, ettäe tupa esti näekemaestäe.

Nyt hoilotti ukko:

Ja vesi oli tyyni, kun rannalta laeksin, rannalta laeksin,
Mutta merellae kaevi tuuli--
Ulkona ulapalla purren keksin, purren keksin,
Kultani tulevan luulin.

--Elkaeaehaen nyt ... kuletaan hiljaa, niin ei kaaduta, hiljaa, hiljaa vain,
kuului houkutteleva aeaeni sanovan.

Se oli Korsun aeaeni ... naapuri oli siis tullut kotiin. Milloin? Yoellaekoe?

Aita rusahti, niinkuin joku olisi lentaenyt sen syliin.

--Ei, minae en mene, intti ukin aeaeni.

--Menee nyt vain koreesti nukkumaan ... tulee sitten huomenna taas,
houkutteli taas Korsun aeaeni.

--Voitko sinae sitten auttaa minut aidan yli?

--Tarttukaa tuohon ... ja pistaekaeae jalkanne tuohon, kas niin.

--Eikoe helvetissae ... olisit antanut minun olla ruuhessani, jossa tulinkin
... ruuhessani minae istun ja soudan vaikka kuinka paeissaeni ... te sen
vielae varastatte.

--Eihaen me toki naapurin ruuhta....

--Miksei taessae ole porttia eikae edes veraejaeae?

--Ettekoes te itse naulannut sitae kiinni?

--Niin teinkin.... Emman kanssa naulattiin. "Naulataan niin, ettei sitae
haerkaekaeaeen puske kumoon", sanoi Emma.--Mutta nyt minae revin sen auki.

--Ei nyt ruveta ... sitten toisen kerran.

--Kuule sinae, sinae olet maailman suurin roisto ... vaikka minae joinkin
viinastasi, niin sinae olet maailman suurin roisto ... vaikka auttaisitkin
minut aidan yli....

--Jaa... jaa... kyllae minae autan.

--Se on hyvae, ettae myoennaet, sillae sinae olet roisto ja ryoevaeri ... rakkari
sinae olet ... haaskalokki... kenenkaehaen saappaat sinulla nytkin on
jalassasi?

--Omani tiemmae.

--Omasi ... hihhih ... onko ne tehty oikein sinun mitallasi?

--Kas niin, pappaseni, kas niin ... noustaan nyt ... kas niin....

--Anna olla, kyllae minae paeaesen auttamattakin ... sillae minae en tahdo, ettae
sinae autat minua.... Perkele sinae olet, punapartainen perkele sinae

olet....

--Perkelehaen on mustapartainen.

--Niinkuin konsuli ... ajaa moottorilla ja pulilla vuorotellen sen mukaan missae liikkuu ... oli jo viedae meidaen akatkin helvettiin, mutta taeytyi tuoda takaisin....

--Missae?

--Ei missaeen, tokaisi ukki lyhyesti, naehaevaesti epaeillen, ettae toinen koetti urkkia.... Mutta hyvae mies se on silti ja hyvae mies sinaekin olet ... sinae et surkeile ... ja sinae otat mistae saat etkae pelkaeae aaveita ... etkae ilmoita mitaeeen tulliin.

--Nyt ukko erehtyy ... minae ilmoitan aina tulliin.

--Et milloinkaan.... Pih!--Sinaekoe ilmoittaisit tulliin? Kiitae jumalaasi, ettae olet semmoinen, joka ei ilmoita ... sillae ei ole tarviskaan.... Jota minae aina olen saarnannut. Sinun poikasi ovat tulleet isaeaensae.... Kiitae jumalaasi, etteivaet sinun sikioesi ole semmoisia, jotka eivaet ota silloin kun saisivat ... pitaeae ottaa silloin kun saa.... Katsos, meidaen miehet ovat akkoja ... ilman puhtia ja paholaista ... sentaehden.... Nosta minua niskasta.... Tyttoe on pannut heidaen paeaensae ihan pyoeraelle ja panee kai vieläe aetinsaekin paeen, vaikka se on minun tyttaereni.... Kiitae jumalaasi, ettei sinulla ole jumalasia lapsia, sillae se semmoinen vie elaemisen helvettiin ... ei ne nyt muuta kuin lukevat ja veisaavat, naama soikeana, nena huulten paeaellae ja huulet lerpallaan leuvan paeaellae.

--Mutta sehaen on hyvae, ettae ihmiset ajattelevat iankaikkisuusasioita.

--Niin onkin, ja siksi me olemmekin parempia kuin te ja tullaan aina olemaan, sillae sinae olet skojari ja sinun poikasi ovat skojareita ja sinun kaey vieläe huonosti ... sinae uit vieläe maha pulleana meressae etkae paeaese siunattuun maahan eikae sielusi saa rauhaa iankaikkisesta iankaikkiseen ammen. Niinkuin kirottu sielu sinae loiskit laineelta laineelle ... niinkuin turvonnut hyle ... ja lokit nokkii tuota nenaeesi.... Kuule, laske minut nyt alas taestae aidalta ja tule ottamaan ryyppy, pieni pikkuruinen ryyppy ... kuule, ollaan ystaeviae, naapuri, kuule, heitetaeaeen pois kaikki vanhat vihat!

--Ei minulla ole koskaan ollutkaan mitaeeen vihoja.

--Mutta minulla on ollut ja on ja tulee aina olemaan, niin kauvan kuin maailma seisoo, ja se seisoo vieläe kauvan.

Aita kuului rusahtavan ... joku aidas katkesi.

--Pidae kiinni, etten minae putoa ... nosta yli toinen jalka ja kannata minua kauluksesta niin kauvan, ettae jalka ulottuu maahan ... kas niin ... kiitos, merirosvo ... niin kauvan kuin maailma seisoo, ja se seisoo vieläe kauvan, tulee olemaan iankaikkinen viha Soederlingien ja Korsujen vaelillae. Sillae minun isaeni oli rehellinen mies ja minae olen rehellinen mies ja minun lapseni ja lastenlapseni ovat rehellisiae miehiae, sillae omena ei putoa kauvas puusta. Elae sinae luule, ettae...

--Nyt on jalka maassa ... nyt minae paeaestaen.

--Paeaestae vaan ... mitaes olet pitaenytkaeen.

--Paeasettekoe nyt.... Jos minae tulen taluttamaan.

--Elae tule ... pysy vain sillae puolella aidan.

Samassa tuikkasi ukko esiin suin paein nurkan takaa ja kaatui siihen. Kuului ilkkuvaa hohotusta, ja kun Soederlingska syoeksyi esiin, ehti haen naehdae leveaen selaen ja naurusta hytkyvaet hartiat nousevan kalliota, jonka harjalla seisoivat naapurin kaksi poikaa, hohottaen isaeaensae vastaan. Sitten ne katosivat kaikki usmaan kallion taa.

Soederlingska auttoi yloes isaensae ja vei haenet haenen kammariinsa, jossa ukko retkahti selaelleen saenkyyn.

--Mitae teillae oli siellae tekemistae? Kuinka te sinne tulitte?

--Menin vaehaen vesille laulelemaan, kun minulla oli niin onnetoman ikaevae lauvantai-iltana. Niin kuulin soutua sumussa ... niin menin vastaan. Se kun olikin naapuri, niin se sitten kutsui heille tuliaisille. Se on hyvae mies, sillae oli kymmenen markan konjakkia.

--Ettae viitsitte mennae sen viinoja juomaan.

--Ka, miksen olisi....

--Tiesikoe se mitaeaen ... oliko sillae vihiae mistaeaen? Ette vain te kertonut? Puhuitte ehkae kaikesta humalapaeissaenne?

Ukko kavahti suoraksi saengyssaeen.

--Niin humalassa minae en ole milloinkaan, ettae mae puhuisin semmoista, jota ei saa puhua. Jalat minulla joskus saattaa pettaeae, mutta paeae ei petae koskaan. Kyllae ne ovat muut taessae talossa, joiden paeae pettaeae ennen kuin minun.

--Koettiko se urkkia?

--Ei minulta urkita.

--Oliko sillae mitae venheessaeen?

--Oli siinae saekkejae mitae lie ollut presenningin alla.

--Mitae niissae oli?

--En minae kenenkaeaen kaetkoejae urki.

--Tiedaettekoe, milloin se oli mennyt kaupunkiin? Oliko se siellae jo silloin kun me?

--En minae tiedae.

--Ette te mitaeaen tiedae.

--Emma, elaehaen mene! Kaada lekkeristae tuohon lasiin ja pane se tuohon tuolille, niin ettae yletaen eikae tarvitse nousta!--Vie nyt lekkeri kaappiin, etten potkaise sitae kumoon, jos sattuisin nousemaan.

--Kyllae te olette saanut jo tarpeeksenne.

Mutta haen teki niinkuin oli pyydetty.

--Kun se ei vain veisi minun ruuhtani.

--Olkaa huoletta.

Soederlingska seisoi hetken aikaa tuvan edustalla ja kuulosti ja mietti. Kaikki vieläe nukkuivat. Sitten haen pudotti hameensa helmat alas, sitaisi huivin paeaehaensae ja meni, hiipien tuvan taitse aidalle ja siitae yli nopeasti Korsun puolelle.... Tuntui jalan kalliota koskettaessa, niinkuin olisi ollut vieraalla, vihollisella maalla. Soederlingien ja Korsujen vaelit eivaet olleet ulkonaisesti rikki, tervehdittiin, kun tavattiin, pysaehdyttiin puhumaankin, kun ei paeaesty muuten ohitse, mutta saattoi kulua vuosia, ettei toinen kaeynyt toisen alueella. Naapurit tiesivaet toistensa elaemaestae vain sen, minkae sitae vaeijyivaet ja naekivaet. Ne olivat etupaeaessae Korsut, jotka naekivaet. Soederlingin puolelta ei voitu paljoakaan naehdae naapurin puolelle, kun edessae oli kallio, joka suojasi heidaen tupansa ja pihansa. Ainoastaan tuvan katto ja paeaety kohosivat kallion yli. Sitae vastoin voivat Korsut sekae taeltae kalliolta ettae ullakkonsa ikkunasta naehdae kaikki, mitae Soederlingin satamassa, kalarannassa ja pihalla tapahtui. Ainoastaan huoneiden taa paeaesi heitae piiloon. He olivat siinae kuin tarjottimella, ainaisen tarkastuksen alaisina. Se oli se ikuinen harmi. Vaan eipae sillae, ettae heillae olisi ollut mitaeaan salattavaakaan. Heillae ei sitae ollut....

Soederlingska oli pysaehdynyt hetkeksi kallion laelle, josta voi naehdae kumpaankin taloon. Usma ajelehti mereltae maihin suurina lepereina, reveten hetkeksi, tiivistyen taas.

Naapurilla oli hyvae satama, auki etelaeaan. Heillae oli hyvae kiikarivuori, paljoa korkeampi kuin Soederlingien, ja se sulki Soederlingeiltae naekoealan merelle laenteen ja lounaaseen. Piha oli suojattu ja paisteinen vihreae nurmikko, laskeutuen lounaaseen. Kaikki ulkokuoneet, aitat ja navetta olivat laentistae kalliota vasten, suojassa talven pahimmalta tuulelta, luoteiselta. Korsun piha oli kevaeaellae sulana, kun Soederlingin puolella vieläe oli paksut jaeetikoet. Siellae oli mainio verkkokallio, jossa oli mukava kuivata ja levitellaeidae.... Siellae oli kaikki paremmin. Navettaa oli alettu kattaa ja kengittaetae. Siellae oli tehty kaikki, mikae olisi ollut tehtaevae meillae, mutta jaeaynyt tekemaettae. Miehet olivat suuria ja voimakkaita, melkein jaetkiae, leveaeperaeisiae, pitkaeselkaeisiae, jalat lyhyet ja tanakat. Ei niillae ole jumalaa eikae omaatuntoa, mutta kaikki hommansa ne saavat kaeymaeaen. Ihmekoe on sellaisen saada merestae irti, mitae tahtovat. Ja viekkaita ja kavalia ja varovaisia kuin ketut. Joka paikassa silmae taehystaemaessae, korva kuulostamassa.

Oli se nyt sekin taas: houkutella vanha mies luokseen ja juottaa haenet humalaan, urkkiakseen--sillae mitae muuta varten se olisi sen sinne vienyt?

Ja kun ne saisi siitae pois milloin tahansa, jos vain jaksaisi ostaa saaren omakseen ... ja kun nyt olisi rahaa, millae jaksaisi, jos olisi sen pitaejaetae. Mutta mitaes meillae....

Soederlingskan sydaen oli niin taeyynnae pakahtumista ja kiusaantumista ja kateutta ja kiukkua, ettae siihen oikein koski.

Korsun satamassa oli purjevenhe laiturissa, purje vieläe mastossa auki, puomi vedettyna yloes. Molemmat pojat puuhasivat siellae kantaen tavaraa maihin.

Soederlingska oli vihannut heitae melkein siitae saakka kuin alkoivat paeaestae liikkumaan. Aina ne olivat olleet kiusaamassa Kallea ja Helgaa, naeykkimaessae, nakkelemassa kivillae aidan takaa--aina valtaamassa lintuluotoja, varastamassa munia Kaeaermesaaren pesistae, eikae niitae saanut koskaan kiinni.

Korsun akka seisoi tupansa rappusilla, huomaamatta Soederlingskan tuloa. Soederlingska pysahtyi ja katseli haentae tuvan nurkalla kasvavan sireenipensaan suojasta. Se oli pieni, laiha, ketterae ihminen. Kaedet ristissae vatsan paeaellae haen katseli kuin ihastellen poikiaan, jotka juuri kantoivat kukin saekkiaeaen aittaan. Se oli oikea tavarankaetkijae emae, jonka talteen mies ja pojat varastaa ja anastaa, hankkii ja haalii. Se oli se aina varuillaan oleva kiilusilmae narttu pesaensae suulla.... Ja sitten niin syytoen ja viaton ... tekopyhae liehakko ja kehuja ja kiittaetae, kun pelkaesi jotain ... niinkuin ei olisi milloinkaan mitaetaen kujetta tehnyt, ei milloinkaan punninnut vaeaerin, ei kenelleketaen antanut vaeaerin takaisin.... "Ai, oliko se kaksikymmen-markkanen kuin rouva antoi ... anteeksi, minae luulin kymmen-markkaseksi ... anteeksi ... ne ovat niin yhdennaekoeisiae nykyajan setelit."

--Huomenta.

Saepsaehtipaes....

Korsun akka oli saepsaehaenyt, pyoeraehaenyt kuin pelaetetty lintu, mutta tointunut samassa.

--Ka, huomenta, huomenta.. Emmako se... no, sepae hauskaa!

Ja samassa se oli kaettelemaessae, syleilemaessae ja heti taas rappusilla, huutamassa kuin varoittaen tupaan:--Taeaellae tulee vieraita, Matti.-- Naapurin Emma!

--Eihaen nyt juuri vieraita ... eihaen taemae ole mikataen vierailun aikakaan. Tulin vain noutamaan papan ruuhta, kun sanoi jaettaeneensae.

--Olisihan se toki mekin.... Emma kaey sisataen. Taisi olla Matillakin jotain asiaa.

--Kaeypi sisataen vain, kaeypi sisataen, kuului tuvasta Korsun rento, leveae aeaeni.

Soederlingska naeki leveaessae saengyssae suuren miehen sukkasillaan, saappaat potkaistuina jaloista, punaisen parran--kissa rinnoilla kuin parran jatkona ... toinen kaesi niskan alla, toinen kissaa silittaen ... mahtavana ja varmana.

--Ukko siihen heittaetyi pitkaekseen kaupungista tultuaan.

--Paeivaeae, paeivaeae.

--Loikoo vain. Ei huoli vaivata itseataen... ja jos kissakin pelaestyy....

Korsu aikoi nousta, mutta ei sitten noussutkaan, nosti vain kissan viereensae ja kiersi kaetensae rinnan paealle ristiin.

--Emma tuli ruuhta noutamaan; sanoin jo, ettae olisihan se tuotu.

--No, mitaes nyt vieraita vaivata ... lie muutenkin ollut aeijaestae vastusta.

--Vastusta? Eihaen. Hauskaa vain ... se on niin iloinen aeijae ... aina kaltaisensa.

--Ei haenestae toden totta liene iloa kylaessae enemmaen kuin kotonakaan.

--Pyysin Mattia saattamaan haenet kotiinsa, kun alkoi uupua ... ajattelin, ettae ehkae oli varmempi, jos ehkae eksyy usvassa tai voi ajaa kivelle ... tai sortuu mereen, noustessaan maihin.

--Ruuhessa se kyllae aina pysyy, sanoi Soederlingska,--siitae se ei kaadu, mutta kalliolla ei ole niin varma.

--Eihaen nyt ole niin ihmeellistae, jos jalat joskus pettaeisikin, hevelteli Korsun akka. Onhan vaarilla ikaeaekin. Se oli riski mies aikoinaan ... kun kaikki pysyttaeisiin yhtae riskeinae.

--Oli ystaevaellisesti tehty, ettae autoitte kotiin. Ajattelin, ettae kaevi lopulta riitaiseksi, niinkuin sen tapa on.

--Ei toki yhtaeaeen.... Kyllae me toki aina Soederlingin kanssa sovimme. Onhan hauska, ettae naapurit joskus tapaavat toisensa ja kallistavat lasin pari ja juttelevat. Se on niin mukava suustaan, aeijae.

--Ukot taessae vain koko ajan toisiaan kehuivat. Jos heitae itseaeaeen uskoisi, niin ei olisi maailmassa kolmatta miestae heidaen veroistaan.

--Olivatko kalat hyvaessae hinnassa kaupungissa? kysyi Soederlingska, kaeaeentaeaeekseen puheen toisaalle.

--Olihan ne ... tavallisessa ... varsinkin kampelat ja suolakala myoes.

Korsu haukotteli aerjaehdellen, levittaaen leukansa selaelleen, huolettomasti ja mahtavasti, niinkuin tuskin olisi viitsinyt vastata, niinkuin se nyt olisi ollut kovin mitaetoen asia, mitae kalat maksoivat.

--Emma on hyvae ja ottaa kahvia.

Taetyihaen ottaa ja juodakin, vaikka oikein se kuvotti.

--Emmakin oli kaupungissa? sanoi Korsun akka.

--Oltiinhan me vaehaen papan ja Hannan kanssa.

--Joko pian saadaan haeaeet ... ehkae oltiinkin jo morsiamen kanssa haeaevaroja hakemassa?

--Eihaen niistaae vielae ole tietoa haeistaae ... ensin on Kallen toimitettava itselleen huone.

--Noo, pianhan se on yksi huone pystyssae.

Soederlingska ei voinut olla pistaemaettae:

--Hirret maksaa--niille, joiden taetyty ne ostaa.

Kai se sattui, koska Korsun akka kaeaeensi puheen toisaalle:

--Kuinkas Helga jaksaa?

--Kiitos kysymästä haenen puolestaan, mutta kyllä haen vain on yhdellä huonollaan.

--Jaa, jaa, kovin se on vaikeaa, kun rakas lapsi on sairas, mutta kai Jumala tietää, mitä varten meille kärsimykset lähetetään.

... Et puhuisi Jumalasta sinä etkä vettäsi naamaasi suotta kureihin....

--Nyt pitää Soederlingskan vahaen maistaa näitä kaupungin tuliaisikin.

--Ohoo, oikein viinää?

--Se on nyt vain ilman aikojaan ... se suotta tuo Korsu ostelee, kun pääsee....

--Ostaahan, kun on millä ostaa.

Yhtäkkiä paukutti Korsu, niinkuin olisi koko ajan sitä siinä vain väijynytkin:

--Se Haapsalon saksa, jolta olitte ostaneet potattia, käski sanoa, että haen kyllä tuo tullessaan saekin, joka teiltä oli unohtunut.

Soederlingskan päätti huimasi, niin että hetkeksi himmeni silmissä, mutta haen kuuli samalla, että haenen äänensä oli tyyni, rauhallinen ja huoleton.

--Niin, se unohtui lähdön kiireessä ... sen piti tuoda se meidän venheeseen....

--Itse se sanoi teidän sanoneen, että tulisitte noutamaan, sanoi Korsu, vilkaisten akkaansa.

--Vai niinkö se oli.

--Mikset sinä, Matti, ottanut saekkia mukaasi, niin olisi joutunut pikemmin?

--Se nyt olisi ollut ihan liika suuri vaiva teille, kun näkyy olleen omaa lastiakin yllin kyllin. Sanoiko se olevan matkan itsellään tännepäin?

--Kai sillä mahtoi olla, koska sanoi tulevansa. Eikä haen tuo olisi suuri kierros, vaikka tulisi asian alkaenkin.

--Kiitos kahvista ja viinistä ... jos minä sitten lähdän.

--Jos Emma tarvitsee potattia, ennenkuin virolainen tulee, niin meiltä kyllä saa ... meillä on niitä samoja potattia, tuossa poika juuri kantaa saekkia aittaan.

--Kiitos vain, mutta kyllä meillä on vielä. Ja aikaahan kohta saada jo uutispotattiakin.

--Onhan toki parempi antaa niiden kasvaa ja syödä vanhoja niin kauvan.

--Ruuhi on kai satamarannassa? sanoi Soederlingska nousten.

--Minä tulen näyttäemään.

--Kylläe minäe sen.... Hyväesti, Korsu.

--Hyväesti, hyväesti.--Terve tuloa toisenkin kerran. Muista jaelkiaesi. Terveisiae papalle! huusi Korsu saengystäeäen.

Etäe haen sittenkin oli juonut heidaen kahviaan ja maistanut heidaen viinejäeäen! Jos olisi edes saanut tietäeäe jotain. Mutta siitäe, tiettiinkoe taeaellae vai eikoe tietty mitäeäen, ei haen ollut selvillae laehtiessäeäen enemmaen kuin tullessaankaan.

Soederlingska laehti kiertaemäeäen ruuhtaan saaren ympäeri, meren puolitse, ja souti niin, etäe airot notkuivat ja kokka kuohui.

Kylläe siellae sittenkin tiedetäeäen jotain, joskaan ei ehkäe kaikkea. Kun se kutsuu isaen mukaansa juottaakseen haentäe yoekauden, niin totta sillae on siinae joku erikoinen tarkoitus. Jaelillae se on, joskaan ei vieläe ihan perillae. Silloin kun se sai ukin urkittavakseen, ei se vieläe ollut tavannut akkaansa eikae siis saanut haeneltae mitäeäen tietäeäe, vaikka akka olisikin paeaessyt paaleista vainuun. Sillae on ollut vihiae jo sitäe ennen ja siihen se on paeaessyt jo kaupungissa. Se on virolainen, joka on vihjannut. Koska ne kiersivaet silmäeäe toisilleen, kun miestäe mainittiin.

Mutta samassa leimahti Soederlingskan paeaehaen toinen otaksuma.

Miksei Korsu olisi itse voinut loeytäeäe niitäe samoja paaleja kuin mekin? Eivaet kai ne olleet ainoat paalit ne, jotka tulivat Kalliolahteen. Se oli tietysti ollut taehystäemaessae ja vaeijymaessae Ulkokarilla, jossa se aina makaa, ja joko se nosti loeytoensae siellae maihin ja kaetki ne sinne ja meni heti kaupunkiin niitäe kauppaamaan virolaiselle, tai vei se ne jo mennessäeäen. Jos sillae on ne taeaellae jossain kaetkoessae, silloin tulee virolainen ne noutamaan, samalla kuin meidaenkin paalit. Se oli sovittu jo silloin, kun minäe puhuin sille ... ilmankos se hymäehti sekin niin merkitseväesti. Kuka tietäeäe, mitäe asioita niillae jo ennenkin on ollut keskenäeäen.

Vai kampeloita kaupalle! Se oli raaka valhe, etäe ne taehaen aikaan olisivat voineet saada kampeloita niin paljon, etäe niitäe olisi kolmen miehen tarvinnut laehteae kaupunkiin viemäeäen. Ja vaikka olisi ollutkin joku kilo, niin ei niillae rahoilla osteta venheen taeydeltäe tavaraa eikae monta pullollista viiniae. Eikae niillae taehaen aikaan ole voinut olla lintujakaan viedäe, eikae nyt suolakalakaan mene kaupaksi. Muilla vehkeillae siellae on saatu rahaa irti.

Soederlingska oli mielensäe uhmassa soutanut jo pitkäen matkaa satamansa suun ohi, ennenkuin sen huomasi. Haen kaeaentyi ja souti varovammin.

Siksi se virolainen oli niin kernas tulemaan. Yksi tie, kaksi asiaa. Korsun paalit ja Soederlingin paalit. Sulloo ne samaan ruumaan. Ja silloin ei toinen ole parempi kuin toinenkaan. Ja nyt on meitäe tietysti heidaen mielestäeäen kaksi samanveroista Saukkosaarella.... Ja siksi siellae oltiin niin rentoja ja rehtejäe kuin olisi oltu maailman rehellisimpiae ihmisiae.-- "Terve tuloa toisenkin kerran!--Muista jaelkiaesi!--Terveisiae papalle!"

Mutta siinae sinae erehdyit, kettu, haaskalokki, merirosvo, ruumiinryoestäeäe! Nuolaisit ennenkuin tipahti. Saukkosaarella ei ole eikae tule olemaan kahta, vaan yksi. Ei kahta rehellistäe, vaan yksi, ei kahta roistoa ja ryoevaeriae, vaan yksi!

Liika aikaisin siinae ilkuitte ja iskitte toisillenne silmaeae. Suotta siinae roehoetit selaellaesi ja sivelit punaista partaasi. Saat vielae semmoisen paukauksen, ettae ikaesi muistat. Naehdaeaenpaes, uskallatko vielae huomeniltanakin katsoa silmiin. Roehoetae mitae roehoetaet! Vielae siinae taas kiihotat ja liehakoitkin. Sano Soederlingskan sanoneen.

Taas souti Soederlingska, muistamatta, mitae teki ja missae oli.

--Varo sumpua!

Haen pyoerahti ja sai juuri ja juuri temmatuksi ruuhensa ajautumasta kalasumppuun, joka oli ankkuroituna vaehaen matkaa rannasta. Rannalla seisovat kaikki muut paitse ukki, katsellen outoa naekyae, kun aeiti taehaen aikaan paeivaestae, ennen kahvinkeittoansa, tulee ulkoa mereltae, soutaen kuin henkensae kaupalla.

--Mistae sinae tulet? Onko siellae mitaeaeen? Oletko naehnyt meressae mitaeaeen?

Vasta tupaan tultuaan suvaitsi Soederlingska virkkaa jotain.

--Antakaa minulle jotain, mitae tahansa, ettae saan pahan pois suustani ... onko teillae jo kahvia?

Sitae oli, ja loeytyi viinatilkkakin kaapin nurkasta.

Ne nautittuaan, toisten odottaessa ja ihmetellessae, tohtimatta kuitenkaan kysyae, mitae oli tapahtunut, ja tietamaettae oikein mitae ajatella, istui Soederlingska penkin paeaessae, kaedet polvilla, aeaenetoennaes, ajatuksiinsa yhae synketen.... Jos minae sittenkin kuvittelin turhia ... jos ne eivaet tiedaekaeaeen mitaeaeen.... Mutta vaikka eivaet vielae tietaeisikaeaeen, niin virolainen ei tule pitaemaeaeen suutaan eikae ukkikaan ... ja virolainen saattaa taellae tuulella olla taeaellae milloin hyvaensae.

--Ei meressae ole mitaeaeen ... mitaes siellae olisi.... Mutta joka tahtoo tulla minun kanssani kirkkoon, niin laittautukoon heti valmiiksi.

--Laehtee koe aeiti kirkkoon? ihastui Helga.

--Laehden ... ja samalla tulliin.

--Suostuuko aeiti sitten antamaan pois kaikki?

--Tehkaeae niinkuin tahdotte ... teidaenhaen ne on ... en minae jaksa yksin kaikkia vastaan.

--Annatte siis pois paalit ja rahat ... kaikkiko?

--Eihaen toki! huudahti Hanna.

--Eihaen toki niin, ettae kaikkia, sanoi Soederling.

--Vaan mitenkaes?

--Niin kuin on oikein.

--Mikae on oikein?

--Se ettae rahoista ja paaleista annetaan pois, minkae laki vaatii antamaan, ja pidetaeaeen niistaae loeytaejaeisinae se, minkae laki sallii pitaee.

--Mitae sanonee siihen Kallen tunto?

--Kaikki ... annetaan kaikki!... Ei pidetae mitaeen! riemuitsi Helga, silmaet leimuten ja posket hehkuen.

--Kallelta minae kysyin.

--Itsehaen sen tiennette.

--Ei, ei, ei oteta loeytaejaeisiaekaeen!

--Sitae minaeakin! sanoi Soederlingska ponnistautuen yloes.--Ja oversa mennessaeen:--Mitae kitkuttamisesta! Kun kerran antaa, niin antaa kaikki ... niin paaesette siitae rauhaan eikae ole sen enempaeae suremista eikae syntiensae sovittelimista!

--Voi, voi, aetitkin tahtoo niin ... nyt puhalsi pyhae henki ensi kerran Saukkosaaren yli!

Mutta Kallen korva oli ollut kuulevinaan aedin aeaenessae ivaa ja katkeruutta. Haen nousi ja meni haenen jaelkeensae.

--Jos teidaen tuntonne sanoo, ettae on vaeerin, jos annetaan kaikki, niin ei pidae tehdae toisin.

--Mitaepae taessae minun tunnoistani. Tehaen taessae olette koko ajan tietaneet paremmin kuin minae, mikae on oikein, mikae vaeerin.

--Eihaen se nyt ihan niinkaeen....

--Kas niin ... mene panemaan venhettae kuntoon.

Hanna riensi haenen jaelkeensae vaate-aittaaan.

--Mutta miksi te, taeti, tahdotte antaa kaikki pois, kun ei Kallekaan enaeae naekyisi tahtovan?

--En minae tiedae, mitae ne milloinkin tahtoo, mutta sen minae tiedaen, mitae minae itse tahdon.

--Joko nyt tekin olette paeaestaenne vialla?

--Se on niinkuin minae sen sanoin.

--Olkoon sitten! tiuskaisi Hanna, teki kipakan pyoeraeyksen ja riensi kulmikkain elein karsinaansa, alkaen siellae maettaeae tavaroitaan kirstuunsa.

Helga ja Soederling istuivat vielae tuvassa.

--Eihaen nyt sentaeen olisi tarvinnut kaikkea antaa.

--Kyllae, kyllae, se oli niin menevae! puhui Helga huumeissaan.

--Mikae sen mielen nyt sitten niin kokonaan muutti?

--Jumala avasi haenen silmaensae.

Oli se sittenkin Soederlingistae hiukan kaesittaemaetoentae. Haen ruopi

korvallistaan, mutta turhaan, saamatta vastausta. Sitten haen kaatoi vettae kippaan, otti saippuapalan uunin reunalta ja meni kalliolle tuvan taa pesemaaen silmiaeaen.

Mutta karsinassaan lautaseinaen takana paukkui Hanna yhae kirstunsa kanssa, kuului aehkaevaen ja puhkavan ja lopulta paukauttavan sen kiinni ja vaeaentaevaen vihaisesti lukkoon. Sitten haen tuli ulos, kaupunkivaatteissaan, hattu paeaessae, sateenvarjo kaedessae, saketti kaesivarrella, kellotaskuinen solkivyoee kelloineen vyoellae ja jalassa tyykikengaet. Semmoisena haen meni sitten rantaan odottamaan muita, ja oli kaikista merkeistae paeaettaeen kiukkuisella paeaellae--mikae Soederlingin mielestae ei ollut ihme, sillae naeinhaen niiden yhteenmeno nyt lykkaeytyy, kuinka paljon lykkaeytyneekaeaen.

Kalle oli tuonut venheen rantaan. Sillaikaa kun haen puki pyhaevaatteita paeaelleen, meni Soederling ja otti purjeet verkkoaitasta ja vei ne venheeseen, pystytti mastot ja kiinnitti vantit, nosti purjeet, sijoitti peraesimen paikoilleen ja istuutui peraeaen odottamaan.

Oli taemae yhae vieläekin haenen mielestaeen niin ja naein, ettae annetaan pois kaikki, vaikkei siihen ole mitaeen pakkoa. Mutta tottapanen tietaevaet.... Tuuli naekyi yhae virkistyvaen, ja sisae-ulapallakin paerskyi jo pieniae vaahtopaeitae, luvaten pysyvaeae laitatuulta tullen mennem.... Se oli sitae touhakaansa. Ensin tahdotaan pitaeae kaikki, ja sitten ei pidetae mitaeen.

* * * * *

Oltiin jo kaikki venheessae, ja Kalle oli juuri irroitannut keulakoeiden, kun ukki ilmaantui pihalle.

--Minnekkae te menette?

--Kirkkoon! huusi Soederlingska.

--Ja tulliin! huusi Hanna.

--Odottakaa! Mitae helvetin skojia se nyt on?

--Se on sitae, ettae mikae on oikein, se on oikein!

--Elkaeae ... kuulkaa! Joko sinae nyt sinaekin, Emma?

--Antakaa vettae lehmaelle, ja jos virolainen tulee, niin sanokaa, ettae jos haen tahtoo paaleja, niin menkoeoen kysymaaen niitae Korsulta.

--Ei Korsu ole loeytaenyt mitaeen paaleja.

--Usko sinae haentae.

Tuuli oli tarttunut purjeihin ja vei purtta satamasta. Ukko huusi vieläe jotain, mutta ei kuulunut enaeae mitae. Siitae paeaettaeen, ettae haen teki tiukkoja liikkeitae paeaellaeen ja kaedellaeen ja polki jalkaa, haen syleksi ja kiroili.

X

Taival Saukkosaaresta Kirkkosaareen katkesi yhä kiintyvässä laitatuudessa niin pian, että tapulin ja kirkon ovet olivat vielä kiinni, kun Soederlingien pursi pyöryähti satamasillan tyyneen, pistäytyen siihen toisten saaristopursien vaeliin. Ei ollut kirkkolaivakaan vielä saapunut, huusi vasta jossain sisävaelyäällä.

Soederlingskasta oli aina--arkeinakin, saati sitten näin sunnuntaina--juhlallista laskea siihen vanhan, totisen, ankaran kivikirkon alle, joka seisoi kallioisella pohjallaan melkein yhtä vanhana ja tukevana kuin kallio itsekin. Ja samalla jotenkuten kuin ahdistavaa. Sillä siinä se sitten vasta johtui mieleen synty kuinka vanha ja kuinka pieni tahansa, vaikka olisit koettanut kuinka paaduttaa itsesi ja olla vaelittaemaetta ja viekastella. Tapuli sen vieressä, kaeheä-äeäenisine kelloineen, vaehaen sen näekoeinen kuin vanha lihava emäntä--"mummu", joksi häntä leikillään sanottiinkin--oli toki hiukan arkisempi ja tutumpi, mutta pyhäisin oli sekin tarpeeksi ankara ja totinen ... ja viirikukko sen katolla oli kuin aina valvova, joka taholle täyhystelevä omatunto.

Kirkon ympärillä oli kiviaita, joka yhtyi kahtaalta tapuliin, niin että ovi sen holvin alitse oli samalla porttina kirkon pihalle. Vaehaen matkaa kirkosta oli pappila ja sen ympärillä pienoinen kylä kalastajatupia, pari kauppapuotia ja leipuri. Kirkon takana ylinnä muita oli kalliolla luotsimaja ja sen riuku ja tullipääelysmiehen asunto.

Kyläenraitilla, rannalla ja laivasillalla käeskenkeli kirkkopukuista vaekeä. Ryhmä naisia istui jo tapulin edustalla avasta odottamassa.

Helga hyppäsi ensin maihin ja riensi ystävätaartaan opettajarta vastaan, joka syli avoinna juoksi häntä kohti alas sillalle.

--Minä olin luotsituvassa täyhstäemaässä ja tunsin jo kaukaa teidän venheenne.... Meitä on täeäällä paljon!

--Voi, voi, minulla on niin kauhean paljon puhumista.... Äiti, minä menen koululle!

--Kai sinä kuitenkin tulet kirkkoon?

Helga ei vastannut, eikö lie kuullutkaan, ne riensivät käesikäedessä pois.

--Nyt siinä kaakatetaan, pääesi Hannalta sillalle noustessa.

--Anna sinä heidän olla.

Kulkiessa sillalta maihin valtasi Soederlingskan yhä enemmäen liikutus ja hartaus ja arkuus ja juhlallinen mieli. Ja samalla kuin tunnon moite ja häpeä jostain--joka kuitenkin häitui samassa. Nythän sen täytyy pian tapahtua ja nyt on myöheäistä enää mitään peruuttaa. Jos tahtoi pitää, ei pitänyt ollenkaan tulla.... Hän jäi seisomaan sillan päähän ja odottamaan Soederlingiä, rahasalkku ja virsikirja kinalon alla, käerittyinä samaan liinaan.

Kalle oli käeräessä kokoon kokkapurjeen ja lähtenyt Hannan jälkeen. Oli kuin Hanna olisi tahallaan vaeltänyt häntä, kiirehtien kulkuaan. Kalle kuitenkin saavutti hänet leipurin luona. Näytti kuin hän olisi pyytänyt häntä poikkeamaan syrjäpäin, mutta Hanna jatkoi matkaansa ja Kallen täytyi seurata. Nyt ne pysähtyivät hetkeksi tullivahtimestarin portin eteen, Hanna sanoa tuikkasi jotain, Kalle sanoi häntä jotain, mutta Hanna pyöryähti ja meni sisäpäin ja jätti hänet siihen. Se oli tuttu talo Hannalle,

haenen herrasvaekensae oli asunut siinae toissa kesaenae.... Kalle poikkesi rantaan ja istahti paeae painuksissa melkein veden rajaan.

Soederling oli vihdoinkin saanut isonpurjeen kaeerityksi kokoon ja nousut haenkin maihin.

--Minae luulen, ettae Hanna hankkii eroa Kallesta. Eihaen ne koko matkalla vaihtaneet sanaakaan, ja mitae varten se olisi muuten semmoisella kiukulla sullonut kaikki tavaransa kirstuunsa?

--Jos sillae olisi semmoiset aikeet, ettei enaeae palaa, niin eikoehaen se silloin olisi ottanut kirstua mukaansa?

--Ei ehkae vielae sitae ilennyt.

--Olisiko tuosta niin suuri vahinko, vaikka menisikin menojaan. Minusta se on aina ollut semmoinen herrain harakka.

--Niin minustakin.

--Kaikki on kai parasta, niinkuin se kaey.

--Hohhoo, niinpae niin, huokasi Soederlingska.

Haen oli tosimurheissaan, kurkku kuin kureessa ja rinta melkein itkunherkkaenae.--Mennaeen sitten ... menetkoe sinae vai menenkoe minae?

--Mene sinae vain.

--Mennaeen ehkae kuitenkin yhdessae.

Noeyraesti ja melkein avuttomasti seurasi Soederlingska miestaeen. Sen aeaeni oli nyt jumalinen ja heikko. Mikae sen nyt noin herpasi ja hellytti? Vaikka kirkkomatkoillahan sitae aina sulatteli ja noeyryytteli. Hyvaehaen tuo on, ettae vaelistae tuntee tarvetta turvautua mieheensaekin, eikae aina ole edellae menemaessae ja toista kiskomassa.

--Olisi saanut olla Kallekin kolmantena, koska rahat kerran ovat haenen. Jos mentaeisiin noutamaan haenetkin tuolta.

Mutta siinae tuli samassa tullipaeellysmies juuri raittia kaevellen, yhdessae pastorin kanssa. Vaehaen syrjaeaeen vaeistyen pysaehtyi Soederlingska ja niiasi herroille.

Ne tunsivat heti, pysaehtyivaet, ihastuivat ja tulivat tervehtimaeen ja kaettelemaeen.

--Kas, ovathan ulkokarisetkin laehteneet liikkeelle! Mitaes kuuluu Saukkoon? Kuinka on kalastanut?

--Kiitos, onhan se.

--Miten vanha pappa jaksaa?

--Kiitos, hyvin haen jaksaa.

--Jaha, jaha.... No, joko haahkanpojat siellae pian ovat ammuttavassa kunnossa?

--Alkanevat ne jo olla. Milloin herra pastori ja herra tullipaeaellysmies taas tulevat ampumaan?

--Kai me piankin ... ehkae jo tulevalla viikolla, niin pian kuin on rippikoulu pidetty.

--Meillae olisi ollut pieni asia herra tullipaeaellysmiehelle, jos taessae saan puhua.

--No?

--Tuli taessae vain tuonnoin muutamia pumpulipaaleja maihin.

--Tuliko montakin?

--Saattaa niitae olla siellae parinkymmenen paikoille.

--Yksin lukien niitae on kaksikymmentaeyksi.

--Todellako? Sehaen on harvinainen loeytoe....

--Arvosteltiin ne kukin noin sadan viidenkymmenen markan arvoiksi....

--Sehaen on kerrassaan kaunis loeytoe ... oikein kaunis loeytoe ... minae iloitsen taeydestae sydaemestaeni teidaan puolestanne, sanoi pastori, herkkaemielinen, hyvaentahtoinen mies....

Siihen oli alkanut kokoontua muutakin vaekeae, muodostaen pian piirin heidaen ympaerilleen.

--Jahah, tulitte siis tekemaeen niitae ilmoitusta ... hyvae on ... missae tavarat ovat nyt?

--Siinae ne ovat, mihin tulivatkin ja nostettiin, Kaeaermesaaressa Kalliolahden pohjassa ... jos herra tullipaeaellysmies muistaa ... se on oikeastaan samaa saarta kuin Saukko; sitae sanotaan kyllae Kaeaermesaareksi, niinkuin olisi eri saarta, vaikkei se kuitenkaan ole mikaeen eri saari, selitti Soederling.

--Kyllae, kyllae, aivan oikein ... se on se, jonka kaeressae on se hyvae allien ampumapaikka.

--Juuri se ... juuri se sama ... siellae ne ovat maissa hyvin peitettyinae.

--Siitae tulee kauniit loeytaejaeiset, ainakin hyvae kolmannes.

--Ja se olkoon teille sydaemen pohjasta suotu, sanoi pastori.

--Sitten taessae olisi vielae taemae, jonka meidaen poika loeysi samaan aikaan kuin paalit tulivat maihin ... mitae lienee ... jos herra tullipaeaellysmies vielae viitsii ja ehtii katsoa.

Suu supussa ja pitaeen silmaensae hetken aikaa suljettuina Soederlingska ojensi tullipaeaellysmiehelle kotelon. Tullipaeaellysmies pani lasit nenaelleen ja avasi.

--Mitae taessae on?--Rahaa!--Ja laivan paperit. Margaretha van Amsterdam pumpulilastilla....

--Siellae on siis laiva tehnyt haaksirikon ja miehistoe ehkae hukkunut? sanoi pastori.

--Kuinka se taemaen loeysi?

--Se tuli ruumiin kanssa. Kalle huomasi sen sattumalta meressae Ison-Ulkokarin ja Pikku-Ulkokarin salmessa. Kun se kohotti ruumista pelastusvyoestae, niin katkesi vyoe ja taemae jaei kaeteen. Kun siinae kaey kova virta ja oli melkein pimeaekin, niin ei se saanut selvaeae siitae, painuiko ruumis vai muutenko paeaei katoamaan ... liekoe uponnut vai virtako sen vei.

--Jaa, oikeastaan se oli niin, ettae ... alkoi Soederling, mutta Soederlingska tyrkkaesi haenet vaikenemaan, kun samassa tullipaeaellysmieskin kysyi:

--Tiedaettekoe, kuinka paljon rahaa teillae taessae oikeastaan on?

--Kyllae me kerran laskimme setelit. Sitten sitae ei ole avattu. Siinae pitaeisi olla kuusikymmentaekuusi semmoisia, joissa seisoo kymmenen, ja kuusikymmentaekahdeksan semmoisia, joissa on viisi.

--Siis ainakin ... elaehaen vielae! ... viisi kertaa kuusikymmentaekahdeksan ... se on kolmesataa neljaekymmentae ... ja kymmenen kertaa kuusikymmentaekuusi, se on ... Se on kuusisataa kuusikymmentae ... Siis ainakin tuhat guldenia....

--Paljonko onkaan nyt gulden meidaen rahassa? kysyi pastori, muuatta seteliae tarkastaessaan.

--Minae luulen, ettae yksi gulden on yhtae paljon kuin kaksi kertaa meidaen markka, sanoi Soederlingska.

--Se tekisi siis kaksi tuhatta markkaa! Ja paalien kanssa neljae, viisi tuhatta.

--Semmoinen summa! Sehaen on vasta rahaa se! kuului vaekijoukosta.--Paeivaeae!

--Paeivaeae, Boeoelen isaentae.

--Sehaen on kokonainen omaisuus! sanoi Boeoelen isaentae, Saukon omistaja.

--Ja sen te olisitte voineet pitaeae lyhentaemaettae, jos olisitte tahtoneet, sanoi pastori.

--Ei me olisi voitu eikae tahdottukaan, sanoi Soederlingska.

--Minae tarkoitan, ettei ainakaan kukaan olisi voinut tietaeae eikae kaivata mitaeaan, ellette olisi itse tulleet ilmoittamaan.

--Olisihan sentaeaan tainnut yksi tietaeae, sanoi Soederlingska, surunvoittoisesti hymaetaen.

--Oli tehtaevae, niinkuin on oikein, sanoi Soederling.

--Epaeilemaettae ... tietysti, tietysti.... Taeytyy kuitenkin olla Soederling tehdaekseen niinkuin te nyt ... kaikki eivaet toden totta olisi niin tehneet.

Tullipaeaellysmies oli pannut paperit takaisin koteloon ja sitonut sen

nauhalla ja pistaenyt silmaeläsit rintataskuunsa.

--Jaa-a! Jaae siitae sievae summa loeytaejaeisiksi.

Tekeytyen niin tyyneksi ja rauhalliseksi kuin suinkin voi virkkoi
Soederlingska:

--On ajateltu, ettei tehdae mitaeaaen vaatimuksia loeytaejaeisista.

--Miksi ei? Ollaanko Saukossa niin rikkaita, ettei kelpaa se, mitae meri
antaa ja minkae laki sallii pitaeae?

--Eipae tietenkäeäen.... Mutta taemae on nyt hiukan niinkuin erikoisempi tapaus
sen ruumiin taehden, kun sitae ei voitu saada siunattuun maahan ja kun se
nyt tapaturmaisesti tuli niinkuin riistetyksi ... niin se nyt lyoe niin
kovin luontoa vastaan ettae pitaeae siitae mitaeaaen. Sen kyllae pastori parhaiten
ymmaertaeae.

--Minae ymmaerraen, ymmaerraen ja minae....

--Se on nyt sentaehden meille ja lapsille vaehaen niinkuin omantunnon asia,
eikae sille mahda mitaeaaen, ettae on arkatuntoinen ... olisihan raha ja
tavarakin tarpeen, mutta sitae on nyt semmoinen kuin on ... sen pastori
kyllae parhaiten ymmaertaeae....

--Minae ymmaerraen ja minua ilahduttaa mitae suurimmassa maeaerin saada olla
semmoisen teon todistajana, ja minae tahdon saada sanotuksi sen taessae
kaikkien kuullen, ettae tunteakseen ja tehdaekseen niinkuin Soederling nyt,
taeytyy olla ... taeytyy olla--Soederling ... sillae kuka tahansa sitae ei vain
olisi tehnyt.

--Ei totisesti kuka tahansa, sanoi Boeoelen isaentae, mutta ... tuota ...
niinpae niin ... kulkaas, Soederlingska ... tulkaas taenne!

Mutta pastori jatkoi vielae:

--Soederlingska on kerran vielae vahvistanut minua siinae, mitae olen aina
sanonut, ettae jos meidaen on loeytaeminen sitae oikeata, vanhan ajan rehtiae
vaekeae, niin on meidaen mentaevae hakemaan sitae saaristomme ulkoriutoilta,
missae meri pauhaa ja myrskyt vinkuvat kovemmin kuin muualla, karkaisten
kansan siveellista selkaerankaa, taistellessanne joka paeivae silmae silmaeae
vastaan kuoleman kanssa. Ystaevaet, minae sanon vain: se oli suuremmoisesti
tehty!

Haen oli pyoereaaliikkeen, herkkaemielinen, heleae-aeeninen entinen laulaja,
M. M:isti, ja haen meni, liikutettuna puristettuaan Soederlingin ja
Soederlingskan kaettae. Soederlingska niiasi syvaeaen, ja haenen leukaansa repi.

Kun Soederling ei osannut muuta sanoa, sanoi haen:

--Pastori on vain hyvae ja tulee ampumaan haahkoja ... kyllae niitae on jo
saeaestettykin.

--Kiitos, kiitos.

Soederlingska pistihe pastorin jaelkeen.

--Herra pastori ... saanko minae sanoa pari sanaa kahden kesken: mahtaisiko
pastori samalla voida lukea haudan hukkuneelle ... meista se olisi niin

suotavata, ettae tulisimme vaikka erikoisesti sitae varten noutamaan ... jos se kaey paeinsae?

Melkein kyyneliin heltyen taputti pastori Soederlingskaa hartioihin.

--Mielellaeni minae sen teen, ettae luen rukouksen ja siunauksen aaltojen yli ... oikein mielellaeni minae sen teen....

Sitten pastori meni ja papinkello alkoi soida.

--Niin, minunkin taeytyy mennae, sanoi tullipaeaellysmies ... tuolla tulee laivakin. Jaa, minae otan siis taemaen ja talletan sen ja menettelen sen kanssa, niinkuin laki ja asetukset vaativat. Kaikkein ensiksi on laehetettaevae teidaen allekirjoittamanne ilmoitus tullikammariin. Enkae minae nyt rupea kaavaketta muuttamaan, jossa seisoo, momentti kolme, ettae ilmoittaja pidaettaeae itselleen pelastuspalkkiona sen, mikae haenelle lain ja asetusten mukaan on tuleva....

--Ei, ei. Herra tullipaeaellysmies tekee vain, niinkuin laki ja asetukset vaativat, sillae se, mikae on oikein, se on oikein.

--Pelastuspalkkio teidaen on nostettava ja kuitattava. On sitten eri asia, mihin sen kaeytaette, Eihaen taemae nyt minuun kuulu ja ennaetetaeaenhaen siitae vielae, mutta jos aiotte antaa sen takaisin laivayhtioelle tai vakuutusyhtioelle tai tavaranomistajalle tai kenen vahingoksi haaksirikko lopulta tulee, niin se on minusta nurinkurista, ettae te, koeyhaet kalastajat, rupeatte rikastuttamaan rikkaita yhtioeitae. Antakaa sitten ennemminkin johonkin hyvaeaen tarkoitukseen, kirkolle tai koululle tai sivistysrahastolle tai mihin vain. No jaa, Soederling odottaa minua taessae, minae tulen kohta, mennaeaen sitten meille allekirjoittamaan paperi, siinae taeytyy olla teidaen nimenne. Paalit saavat olla toistaiseksi siellae, missae ovat, ellette tahdo tuoda niitae taenne. Tai ehkae tehdaeaen niin, ettae minae tulen itse noutamaan ne tullipurrella, niin saadaan samalla ampua haahkoja ja pitaeae turskasiimaa.

Tullipaeaellysmies meni, pieni, paksu, pulleaposkinen, monisanainen, lihavaniskainen herra, entinen merikapteeni, silmaet ulkona paeaestae, kiiltonapit vaelaehdellen pullealla vatsalla, paeaessae valkoinen virkalakki.

Kirkkolaiva laski juuri rantaan, ja vaeki riensi laivasillalle sitae vastaan.

* * * * *

Soederlingien isaentae, Saukkosaaren molempien puoliskojen omistaja, talonpoika ja maakauppias, oli seisonut siinae ja vartonut, korvallistaan ruopien ja suutaan mutistellen.

--Tuota noin ... niinpae niin ... mutta kuulkaahan.... Olisitte vain pitaeneet rahat, niin olisi koko Saukko nyt ollut teidaen.

--Olisiko isaentae myoenyt?

--Milloin tahansa ... mitae minae niillae karuilla kallioilla ja kalavesillae, joita en tarvitse, kun en kuitenkaan itse kalasta.

--Paljoko isaentae olisi tahtonut?

--Puolesta siitae rahasta olisitte saaneet sekae oman osanne ettae

naapurinne.

--Eihaen kuitenkin olisi ollut oikeata iloa ostaa sitae rahoilla, joita ei olisi voinut katsoa oikealla tavalla saaduksi.

--Raha kuin raha.... Kyllae se olisi siinae ajan ollen mennyt. Aikansa olisi tunnossa kangerrellut kuin rikka silmaessae, mutta kyllae se olisi sulanut.

--Isaentae ajattelee samoin kuin pappa.

--Olisi se mennyt.... Mutta loeytaejaiset pitaeae teidaen nyt ainakin pitaeae. Elkaeae olko hulluja, ettae rupeatte taessae vielae tekemaeen lahjoja herrojen kassoihin. Mitae se raenttaeae. On niillae itsellaeenkin rahaa. Ja on teillae muutenkin jo tarpeeksi sitae kunnian ja rehellisyyden mainetta.

--Ei me sitae tavoitellaksemme. Meistae vain tuntui, niinkuin ei muutenkaan olisi voinut, sanoi Soederling.

--Eihaen isaentae vaan naapurille myoe? kysyi Soederlingska.

--En. Sitae minae en tee ... en ainakaan teidaen osaanne ... ja millaepae se sekaeen ostaisi.

--Eihaen tiedae....

XI

Alettiin soittaa yhteen. Laivasta tuleva vaeki riipaisi mukaansa Soederlingskan. Toermaeae noustessaan kuuli haen sanottavan takanaan: "Onko se tuo tuossa vihreaessae hameessa ... jolla on iso virsikirja kainalossa?"-- "Se se on."--"Viisi tuhatta ... ajatelkaas." Kun astuttiin tapulin holvin alitse yhteenpuristettuna joukkona, kiersi Vaelisalmen pitkae luotsioldermanska paeaensae jaelelleen, kuin jotain etsien, ja kun naeki, nyoekkaesi sillae kuin tunnustaen kaikkien muiden yli ja puolesta.... Mistae ne nyt laivassa tulleetkin jo olivat ehtineet saada sen tietaeae? Ja mitae siinae nyt lie heistae niin erinomaista?... Ne naeyttivaet kuiskuttelevan toisilleen ja katselevan haentae vielae kirkossakin.

Penkin paeaessae kaeytaevien risteyksessae oli istunut ihan tuntematon tyttoe ja luovuttanut heti pyytaemaettae paikkansa Soederlingskalle.

Ei, eihaen sitae mitenkaeen olisi voinut tehdae toisin, vaikka sitten niillae rahoilla olisi voinutkin ostaa Saukon ja koko maailman. Eihaen taessae miten olisi voinut istua vaeerin saadun tavaran tallettajana.... Kun oli niinkuin koko kirkkovaeki olisi juossut kuin minkae ihmeen jaelessae.

Etteivaet luulisi, ettae haen heidaen katsomistaan katsoo ja ihmettelemistaeen etsii, tuijotti Soederlingska menojen alkamista odottaessaan paeaetaeaeen kaeaentaemaettae suoraan eteensae alttarille, jonka taulu kuvasi vapahtajaa kulkemassa vettae myoeten, vedellae taeyttymaessae olevan venheen luo, toinen kaesi ojennettuna vajoavaa Pietaria kohti, toisen kaeden sormi toruen ylhaeaellae.... Se kun ei usko, niin sentaehden se uppoo.... Kovin oli kulunut alttariliina ja likainenkin se oli ja kultaus sen tupsuista ihan vaskeksi vaalennut. Sen paeaellae oli kolmihaarainen puinen, maalattu kynttilaejalka. Uudet olisi kirkko naekynyt tarvitsevan alttarikalut ... sadalla markalla

ehkäe saisi sekae liinan ettae uuden metallisen kynttilaejalan.... Mikae lie se sivistysrahasto?... Antaisi pastorille sen satasen ja pitaeisi itse loput, jos jotain jaeisi taehdeeksi. Olihan sitae siinaekin lahjaa yhden koeyhaen osaksi, ettae antoi kerta kaetellen pois viisi tuhatta.... Koska laki ja oikeuskin vaatii, ettae pelastuspalkkio otetaan paeaeltae. Ja koska Kallekin siihen suostui. Helgalle ei tarvitseisi puhua mitaeaan,

Lukkari veisasi:

Aelae sure, sielun', maailmaa,
Aelae ajattele tavaraa,
Aelae pyydae katoovaa.
Ah, toivo, turvaa Herraan vaan,
Ain' armolliseen auttajaan.

... Juuri niinhaen se on ja niinhaen sen pitaeae olla.

Maailma turvaa tavaraan
Ja luottaa turhaan kunniaan,
Ma Herraan Jumalaan,
Ja uskon vahvast', ettae haen
Mua auttaa aina haedaessaen'.

... Voi kuinka sekin oli oikein sanottu!

Viel' olet yhtae vaekevae
Ja iaeti aina pysyvae,
Kuin alust' olit sae;
Tee sielun' rikkaaks' sinussa.
Niin pysyn aina rikkaana.

... Ei saa luottaa tavaraan. Enkaehaen minae siihen luotakaan. Eikaehaen meillae luota siihen kukaan. Siksihaen meillae ei sitae olekaan eikae tarvitse ollakaan sen enempi kuin on. Meidaen taeytyy tulla toimeen sillae, mikae meillae on ja minkae me rehellisellae tyoellaemme voimme ansaita ja mikae meille kuuluu oikeuden ja totuuden mukaan. Ei se ole se rikas, joka tahtoo tavaraa, vaan se on rikas, joka tekee sielunsa rikkaaksi--se pysyy aina rikkaana.

Virren loputtua oli niinkuin olisi kirkon laepi kulkenut semmoinen humaus, kuin koko kirkkovaeki olisi ollut sitae mieltae mitae virsikin, jonka olivat veisanneet.... Saahan ne veisata. Vaan kuinka monet heistae tehnevaet, niinkuin virressae veisaavat?

Joku kosketti Soederlingskaa kylkeen. Se oli vieressae istuva vanha Roeoemanska.

--lhanko totta, ettae olette loeytaeneet viisi tuhatta ettekae itse pitaneet mitaeaan?

--Mistae Roeoemanska on sen kuullut?

--Kaikki siitae puhuvat. Ei ole semmoista vielae koskaan kuultu.--Olinhan minae siinae aesken. Sanovat muidenkin loeytaeneen, mutta eipaes ole kukaan muu tullut ilmoittamaan saaliitaan.

--Ketkae muut?

Pastori astui juuri alttarille.

Tuommoista alttari- ja messupappia sitae sitten saa hakea! Joka noin sanelee rukoukset ja helaehyttelee ilman urkuja ja mitaeen. On muka jonkinjoutava korupappi, helisevaesanainen, maailmanmielinen. Entaepae se nyt onkin palkintotuomarina kilpapurjehduksissa ja kalastelee ja ampuu lintuja ja tekee seuraa ja laulaa herrain kanssa, kun kerran hoitaa virkansa ja julistaa puhdasta jumalansanaa! Osaisi kai se itkettaeae ja saisi kai se heraetyksiaekin aikaan yhtae hyvin kuin se opettajattaren Kaarssonikin, jos tahtois... Saeaetyyn katsomatta se kyllae on yhtae ystaevaellinen ja alhainen kaikille. Vaan eipaes ole vielae milloinkaan astunut jalallaan Korsun puolelle. Kyllae pysahtyy ja tervehtii ja haastaa heillekin, kun tapaa, mutta ei mene milloinkaan vieraaksi, vaikka kuinka kaerttaekoeoet.

Pastori oli lukenut rukoukset ja synnintunnustukset ja messusi: "Herra olkoon teidaen kanssanne", ja koko sydaemensae syvydestae vastasi Soederlingska yhdessae seurakunnan kanssa:--"Niin myoes sinun henkesi kanssa."

Kun saarnavirren viimeinen vaerssy oli menossa, nykaeisi vierustoveri taas Soederlingskaa kylkeen:

--Se oli eilen ollut ampumassa Soederskaerissae tullipaeaellismiehen kanssa ja olivat olleet ulkona vielae taenaekin aamuna, niin ettae juuri ja juuri ennaettivaet kirkkoon.

--Sittenhaen siinae ei ole mitaeen, koska kerran ennaettivaet.

--Eipae ei.--Ja kun ei viikolla paeaessyt rippikoulultaan. "Pyhaet" siitae vain muistuttelevat. Niillae on nyt helluntaisilla parhaallaan taas rukouksensa ja hengenvuodatuksensa koululla. Meidaenkin Hulda meni sinne ja teidaen Helga myoes. Kaarlssonkin on siellae. Voisivat ne ainakin kirkkoaikana pitaae lomaa.

--Jos nyt kuunneltaisiin.

Pastori oli saapunut saarnatuoliin, polvistunut ja painunut rukoukseen. Kun haen siitae nousi ja suoristihe ja antoi katseensa kulkea yli kirkon, oli Soederlingskasta, niinkuin se olisi pysahtynyt haeneen ja kiintynyt erityisesti juuri haeneen ... hyvaentahtoisesti, ystaevaallisesti, ikaeaenkuin:--"Vai niin, siinaekoe sinae olet.... Minae tarkoitin todella sitae, mitae aesken sanoin."

Tietaeen, ettae ajatuksensa saarnan aikana aina pyrkivaet menemaeen omia teitaeen, Soederlingska nyt oikein paeaettaemaellae paeaetti kuunnella ja painaa mieleensae joka sanan. Ja kun pastori painoi paeaensae aeaenettoemaeen Isaemeitaeensae, niin teki Soederlingskakin samoin ja luki sen hiljaa haenkin ja ehti juuri saada omansa loppuun samalla kuin pastorikin omansa. Haen luki puoliaeeneen pastorin mukana rukoukset ja koetti parhaansa mukaan seurata virsikirjasta paeivaen evankeliumia. Hiukan tosin pastori paeaesi jaetaettaemaeen lehteae kaeaentaessae, mutta lopussa he taas kulkivat rinnan ja sulkivat yhtakaa kirjansa, jotka heillae molemmilla olivat yhtae suuret. Niitae oli Saukossa useatkin kerrat oikein kaedestae pitaeen verrattu toisiinsa ... ne olivat samaa raenttie ja painetut samana vuonna Frenkkelin ja pojan tykoenae Turusa. Joka kerta kaeydessaeen se yhae uudelleen penkoo kirjavasun ja kaeaentelee ja katselee vanhat aapiset ja katkesmukset ja postillat. Sitae vanhaa raamattua se selailee tuntikaudet ja se onkin niin vanha, ettei se sanonut sen vanhempaa naehneensae, vaikka se on naehnyt niitae paljonkin. Niitae ei ole enaeae helppo saada rahallakaan. Kun olisi semmoinen, josta ei olisi ainoatakaan lehteae poissa, niin voisi siitae

kuulemma saada satakin markkaa. Se on sen mielestä pyhä kirja ikään kuin sitä pyhempi, kuin vanhempi se on, ja kuin useampi siitä on autuuttaan etsinyt ja sen siitä loytenyt. Ja moni on sen niistä loytenyt, eivätkä ne ole raaesiksi kaesiin hajonneet, niinkuin hajoavat nykyajan kirjat. Helga ei vaelitae vanhoista, sillä pitäe olla aina uusia. Mutta naapurilla ei ole uusia eikä vanhoja. Virsikirja tuolla raukalla kuitenkin lienee, luultavasti akkansa nimiin, mutta kaeyttäeakoe sitä akkakaan, se on toinen asia. Eiväet ole osanneet opettaa lapsiaan sen vertaa, etteä nuo olisivat paeaesseet edes ripille, vaikka ovat jaetkaemiehie jo kumpainenkin. Vaan sitä nuo tahtonevatkin, ettei heidän lastensaakaan korvissa, enemmäen kuin heidän omissaankaan, saisi tunnon vastuksina soida Jumalan soimaava sana, tekivaetpae sitten mitae tahansa. Kaeyhaen synninteko silloin reilusti kuin pakanoilta. Aikansa se menee, mutta mistä otat isämeitäsi kuolinhetkellä, kun tulee kiire laehtoe viimeiselle tuomiolle, jos et sitä ole eläessaesi oppinut? Sen verran pitäisi kuitenkin jokaisen viljellae jumalansanaa, etteä osaisi Herran rukouksen milloin tahansa. Ettei kaevisi niinkuin entiselle laivurille, jonka, koelin paeaellae kelluessaan, olisi pitäenyt rukoilla, mutta

eipae osannutkaan, vaan taeytyi pyytäe renkiaean: "Lue sinä, hyvä mies, joka osaat, se vielä kerran minunkin puolestani, kun minä en osaa." Menee se aikansa heiltaekin, miten kuten menee, mutta kuinka sitten, jos venhe keikahtaa ... ja se saattaa keikahtaa milloin talaansa, kun kiusataan jumalaa niissä ilmassa tahansa.... Meidän lapset oppivat lukemaan Helga jo viidennellä ja Kalle seitsemännellä. Sentaehden niillä onkin niin hyvä tieto sanasta ja sentaehden niistä on tullutkin vanhempiinsa niin arkatuntoisia, etteä saattaa olla jo vaehaen liikaakin, ja niin vastahakoisia kaikelle sellaiselle etteä ottaa ja anastaa ... niinkuin onkin koetettu opettaa ja neuvoa.... En luule, etteä koko taessa kirkkovaessa on ketäean muuta, joka olisi pakotta antanut pois viittä tuhatta. Kukapa heistä kykenisi sen tekemäean? Ei nyt ainakaan naemae kirkkosaarelaiset, jotka nylkevaet herrasvaekiaean ja kiskovat Helsingin hinnat maidosta ja kalasta ja kaikesta muusta, mistä suinkin saavat. Ja kyllä ne rannastaan korjaavat mikae sinne tulee eikä ole tullariin asiaa, vaikka tuo on ihan potattipellon aidan takana.... Siksi se sitten onkin niin ihmeellistä, ettei aellistelystae loppua, jos on jokukaan, joka ei....

Soederlingska haetkahti pois näistä omistaan siihen, etteä pastori yhtäekkie väikeni. Joko se lopetti? Mitenkä minä nyt taas näin haihduin? Mitä se puhukaan? Mitä minä viimeksi ajattelin? Lienee pastori kuinka hyvin puhunut....

Ei pastori kuitenkaan vielä ollut lopettanut, hän piti vain pienen loman ja jatkoi sitten. Ja nyt Soederlingska kuuli ja painoi mieleensä joka sanan:

"Rakkaat sanankuulijat! Päivän teksti antaa meille vielä vaelillisesti aihetta puhua myöskin omastatunnosta. Oi, kuinka sen laita on huonosti meidän maassamme taeta nykyä! Tuskin menee päiväeä, ettemme kuulisi puhuttavan kavalluksista ja petoksista ja ryöväyksistä ja uskottujen varojen ja tavarain vilpillisistä anastamisista. Isänmaan ystäväe, kansan ystäväe tuntee syväeä surua sitä nähdessäean ja kuullessaan. Mitä tuleekaan meidän kansastamme, jos näin jatkaa! On niinkuin olisi epärehellisyyden maeta elinjuuriamme jaeytäemaessa. Ennen ei niin ollut, ennen ei semmoisesta niin paljoa kuultu. Mistä se tulee? Kuinka taellainen muutos on mahdollinen? Se tulee siitä, etteä meidän tajuntamme oikeasta ja väeeraesta on himmentynyt, etteä meidän omatuntomme on menettäenyt herkkyytensä, niinkuin kompassi, joka on joutunut raudan läheisyyteen. Se rauta, joka saa meidän omatuntomme, meidän siveellisen johtoneulamme näyttäemäean väeeriin, se on se rajaton maallisen tavaran rakkaus ja hillitoen nautinnon

ja pikaisen rikastumisen himo, joka on vallannut kaikki kansanluokat, ylhaeiset niinkuin alhaisetkin. Se on se, joka saa omantuntonne aeaenen heikkenemistaeen heikkenemaeen ja lopulta kokonaan mykistymaeen."

--Tuolla se tarkoittaa naapurua, ajatteli Soederlingska.

"Mutta voi sitae ihmistae, jolle haenen omatuntonsa ei enaeae sano mitaeen! Tuleepa kerran haenen matkallansa yoe, tai yllaettaeae haenet merellae usva, jolloin ei taehtie tuika eikae kuu kumota. Mihin haen silloin joutuu? Kuinka haen silloin loeytaeae pelastavan vaeylaen pois karien keskestae, joiden yllae ja ympaerillae meri aerjyy? Oi, kuinka paljon, paljon on niitae, jotka ovat antaneet omantuntonsa magnettimeulan mennae niin pilalle, ettei heillae elaemaessaeen ole siitae mitaeen johtoa!"

"Mutta onhan, jumalalle kiitos, toki niitaeakin, jotka eivaet ole paeaestaeneet rahan- ja rikkaudenhimoa mykistaemaeen omaatuntoaan, vaan jotka sallivat sen olla aeaenessae, ottaen vaaria siitae, mitae se sanoo, sen pienimmaestaekin kuiskauksesta. Vielae on meillae keskuudessamme sitae vanhaa juurta, josta uudetkin vesat ehkae kerran taas versovat, sitae, joka on saanut aran, herkaen omantunnon perintoenae esi-isiltaeen ja joka yhae sitae perintoeaeen hoitaa. Se on sitae samaa polvea, joka tyytyy vielae vanhaan uskoonsa ja vanhaan raamattuunsa, jonka paeaellae niinkuin vankalla kivijalalla taemaen Suomen kansan usko ja kunto on levaennyt vuosisatoja ja johon heidaen yhae vieläekin olisi elaemaensae perustettava, etsien siitae autuuttaan."

"Vaikka he saattavat eksyaeikin, niin he kuitenkin omantuntonsa avulla lopulta osuvat oikeaan. He kysyvaet omaltatunnoltaan neuvoa kuin luotettavimmalta ystaevaltaeaeen. He katsovat siihen kuin kelloon, ja jos huomaavat sen jaetaettaeneen, niin he tarkistavat sitae auringon, s. o. jumalansanan valossa, silloin kun se on korkeimmillaan taivaalla, minae tarkoitan: puhtaimmillaan. He antavat omalletunnolleen sananvuoron ei ainoastaan pyhaenae, vaan myoeskin arkena jokapaeivaeisissae askareissaan, kotona ja kylaessae, merellae ja maalla, sanalla sanoen elaemaen kaikissa kohtaloissa. Ja he saavat siitae moninkertaisen palkinnon. Heidaen omatuntonsa ei ole heille vaivaksi, vaan se on heille iloksi, auttaen heitae ja palkiten heitae sillae, jonka vertaista ei ole mitaeen maailmassa: omantunnon rauhalla. Omantunnon rauha ... oi, sen ihanampaa ei voi olla, sillae se on rauha jumalassa! Katsokaa, millaisena se kuvastuu lapsen silmissae, joka ei vielae tiedae, mitae paha onkaan, millaisena se sykaehteeleee nuorukaisen povessa, kun haen on kiusauksensa kestaenyt, mutta ennen kaikkea millaisena se leviaeae vanhuksen otsalle, kun haen on taistellut ja voittanut! Maailma on haenelle haenen elaemaensae ehtoolla kuin kevaeinen aamu, taivas on haenelle sininen ja pilvetoen, ja meri yhtae sininen kuin taivas, sillae haenen sydaemessaeen asuu rauha, tunnon rauha. Kuinka ihanaa olisikaan, jos me kukin kohdastamme tekisimme niin kuin omatunto meitae vaatii, kuinka hyvae meidaen silloin olisi elaeae taessae ajassa ja tulevassakin! Siihen auta meitae, abba, rakas isae! Ammen.--Rukoilkaamme."

* * * * *

... Ettae pitaeae saada kuulla niin kaunista puhetta! Ettae pitaeae ihmisen osata puhua tuolla tavalla! Haen jonkinjoutava korupappi! Ettae pitaeae osata sanoa niin paikalleen! Aivan niinkuin se on ja niinkuin sen pitaeae ollakin. Sillae naekeehaen sen joka paeivae, mihin se vie, kun ihmiset eivaet kuuntele omaatuntoaan eivaetkae tee, niinkuin se kaeskee. Parhaiten se naehdaeen Korsuista.... Saattaahan kyllae kuka tahansa eksyae ja joutua kiusaukseen. Eikaehaen aina hoksaa, miten pitaeisi milloinkin tehdae. Mutta silloin kun sen hoksaa, niin ei saa sulkea omantunnon suuta, vaan pitaeae antaa sen puhua, mitae se tahtoo.... Ei pitaeisi milloinkaan sulkea omantuntonsa suuta.

Hetihaen minun omatuntoni minua siitae kolhaisikin. Koko ajanhan se minua kangerteli. Heti kun ruvettiin nostamaan paaleja maihin ja niitae sinne kaetkemaeeen, niin oli sellainen tunto, ettae nyt taessae menee jokin vaeaeraeeen. Jos tuli kohta tieto siitae ruumiista, niin en olisi mennyt ollenkaan koko kaupunkiin. Hanna ja pappakin siinae pitkin matkaa eksyttivaet.... Mutta kukas se lopulta sanoi, ettae annetaan kaikki ... niinkuin annettiin ja niinkuin pitikin. Enhaen minae mitenkaaeen tahdo sillae kehua. Muuthan ne taessae ovat minua kehuneet enkae minae. Mikaaes minae olen, vaivainen syntinen.... Liikojahan pastori luulee, jos luulee, ettae meistaa olisi esimerkiksi kenellekaeeen. Eihaen meillaekaaeen tehdae kaikkea, niinkuin pitaehi. Paljonhan minae turhasta tuituttelen ja kiukuttelen, Soederlingillekin, vaikka tiedaen ja naeen, ettae haen koettaa parastaan. Minkaepae haen sille mahtanee, ettae on hitainen ja saamaton, niinkuin koko sen sukukin.... Eletaaehaen meillae, ja jos ei eletae, niin kuollaen. Ja elettaehiinhaen meillae hyvinkin, jos ei olisi surua Helgan hoidosta ja jos Kalle saisi semmoisen tytoen, joka ei katsoisi pirtin ahtautta, vaan tyytyisi olemaan siinae, missae muutkin. Tulisihan siinae vaeljempaaekin, sitten kun kerran aika papasta jaettaehi.... Ja jos nyt sitten saadaan lain mukaan se loeytaehiispalkkiokin.... Koska kerran sanotaan, ettae rehellisyys maan perii, niin perikoeoen. Kun ne sitae kerran niin tarjottelevat.... Olisihan jo liikaa maallisen maineen tavoittelemista, jos ei sitae ottaisi, ja saattaisi heraettaehi itsessae ylpeyttae ja kateutta muissa ihmisissae.... Se voi tehdae tuhannen, ehkae enemmaenkin ... mutta antakootpa, minkaehi haluavat.... Kyllae olisi tuo alttari uuden liinan ja uusien kyntilaejalkain tarpeessa. Onhan ihan ilmeinen haepeae, ettae tuommoisia naeytetaehi kirkossa. Kun Sorvilahden vanha friiherrinna lahjoitti tuon kruunun, niin tehtiin siitae ilmoitus ja julkinen kiitos kirkossa.... "Antaisit, hyvae Herra Jeesus, minulle anteeksi kaikki pahat teot, rikokset ja synnit.... Jos en muista olla, niinkuin olla pitaehi, niin tule minun luokseni noin kuin tulet tuossa Pietarin luo ja nosta toinen sormesi ja ojenna kaetehi avuksi hukkuvalle, elaekeehi anna minun vaipua paatumukseeni ja epaeuskooni."

Soederlingska istui kirkossa jumalanpalveluksen loppuun saakka, kuuli messut alttarilta ja veisasi loppuvirren, jaei vialae kuulutuksiinkin eikae tehnyt, niinkuin suurin osa muusta kirkkovaeeestae, jotka hyoekkaehi ulos, heti kun laiva huusi laehtoeaaeen saarnan loputtua.

Ja kun haen niin tuli ulos kirkosta, oli haenen niin hyvae ja helppo ja leppoisa olla ja oli niinkuin olisi saanut kaikki taehaenastiset syntinsae anteeksi. Ja maailma oli tapulin edustalta katsoen juuri ihan niin kuin pastori oli sanonut sen olevan sille, jolla on tunnon rauha: oli paisteinen paeivaehi, taivas oli todella ihan pilvetoen eikae niinkuin aamulla puolipilvinen ... ja meri osasi sitten olla niin sininen, ettei se olisi voinut tulla sen sinisemmaeksi!

Laiva oli jo poissa ja laituri tyhjaehi. Purjevenheitaehi viiletti Kirkkoulapalla kuin kilpapurjehduksessa, latvapurjeet mastossa. Heidaenkin venheessaeen olivat purjeet jo levitetyt. Soederling naekyi istuvan sikari hampaissa pollarin paeaessae.... Olisihan pitaehnyt saada ennen laehtoeehi ryyptaehi kuppi kahvia leipurissa, mutta olkoon nyt....

--Se sitten vasta oli saarna....

--Niinkoe?

--Etkoe sinaehi sitten ollutkaan kirkossa? Sitae on miestae. Missae sinaehi sitten olit?--Mistae sinaehi olet saanut noin hirmuisen suuren sikarin?

--Tullipaaehielysmies vei minut kirjoittamaan sen ilmoituskaavakkeen alle.

--Olisit kai sinä sieltä silti ehtinyt vielä kirkkoonkin?

--Tiedäthän, millainen se on, kun se kerran saa käsiinsä. Sen piti saada tarjota ja jutella ja näytellä kaikki pyssynsä ja uudet haahkakuvansa ja täytetyt lintunsa ja muut ... ja sillä tavalla siinä aika meni....

--Tuliko ilmoituskaavakkeesta pyyhityksi mitään?

--Niin mitään?

--Sepä se siitä pelastuspalkkiosta.

--Ei siitä mitään pyyhitty.

--Hyvä on.--Missä muut ovat?

--Kalle istuu tuossa purjeen takana.

--Entä Hanna ja Helga?

--Hanna ei tulekaan. Oli mennyt laivaan ja pyytänyt toimittamaan kirstunsa tullivahtimestariin ensi tilassa.

--Mene menojaan hyväestän heittäemättä. Mitä Kalle sanoo?

--Ei tuo juuri mitään.

Samassa tuli Helga ystävänsä kanssa, rientään rinnettä alas.

--Saako Hulda tulla mukaan?

Olisi tehnyt mieli sanoa:--Pysyköön täällä pyhinä henkinä.... Mutta täytyi sen tietysti kuitenkin päästää.

--Tervetuloon vain, jos neiti tyytyy siihen, mitä meillä on....

--Olenhan minä ennenkin tyytynyt.

--No sitten.

Laadettiin. Työt istuutuivat kokkaan, toisiinsa kiinni, Soederling ja Kalle istuivat perään. Soederlingska laittoi itselleen mukavan paikan keskelle venettä ison maston juureen, josta hän venheen kallistuessa saattoi nähdä laidan yli. Laskettiin myötäelaita. Tuuli oli tasainen, mutta kuitenkin tarpeeksi voimakas. Vaelä vei suorana reitinä ensin ulos kirkkolahdesta Kirkkoulapalle, sitten sen yli Vaelisaaristoon ja siitä sen saarien lomitse Saukon selälle, jossa matka oli puolessa ja jonka takana ulkona meressä häämoeitti Saukkosaari, yksinäinen luoto, viimeinen asuttu maa, syrjässä kaikilta vaelyiltä.

* * * * *

--Kyllä nyt sitten on koreaa! sanoi Soederlingska, kun venhe oli päässyt vauhtiinsa.

--Oikea kirkkosää, säästi Soederling.

--Siinä kääntyvät danskolantilaiset omalle reitilleen ... ne saavat luovia

ne.

--Hyvin ne vain luovii.

Kulettiin Luotsisaaren ohi. Oldermannin venhe oli laskenut ankkurinsa satamaan ja riisui juuri purjeitaan.

--Eikoe oldermanni ollutkaan kirkossa, koska tulee tuossa ruuhella vastaan?

Pitkaeoldermanska nousi ruuheen, ja ukko alkoi soutaa haentae maihin, kun oldermanska kai sanoi haenelle jotain, koska ukko lakkasi soutamasta ja kaeaensi paeaensae Soederlingeihin.... Tiesi sen, mitae ne puhuivat. Pian puhuu siitae koko saaristo!

--Oli vahinko, tytoet, ettette olleet kirkossa. Pastori messusi taas niin kauniisti, ja saarnasi myoes.

--Kaunis aeaeni haenellae kyllae on, sanoi opettajatar, suu supussa.

--On haenellae muutakin, joka tahtoo ymmaertaeae.

--Valtiokirkon tavallinen korupappi ... ilman uskoa ja oikeaa henkeae.

--Mahtaneeko sitae olla niin paljoa enemmaen teidaen Kaarssonillannekaan.

--Ei haenelle rukous ainakaan ole mikaeaan ulkolaeksy, niinkuin jostain kaavakirjasta opittu.

--Jaa, jaa, kyllae tuo tiedetaeaeen....

Ei Soederlingska nyt kuitenkaan vaelittaenyt ruveta naeistaa sen enempaee vaeittelemaeaeen. Pitaekoeoet uskonsa ja pappinsa, minae pidaen omani. On naehy ne omin sanoin rukoilemiset--mitkae Helgankin.

--Mistae pastori sitten saarnasi? kysyi Helga, kuin sovittaakseen.

--Hyvaestae omastatunnosta ja tunnon rauhasta.

--Sehaen oli hyvae teksti.

--Olihan se ... sille, joka osasi ymmaertaeae.

Tytoet supattivat omiaan, Kalle istui eteensae tuijottaen, Soederling ohjasi ja imi sikariaan ja sytytti sen tuontuostakin, kun se sammui. Soederlingska vaipui omiinsa. Tuli mieleen, mitae Korsut sanovat, kun saavat tietaeae.... "Niinhaen toki ... mitenkaes toki muuten ... mekin aina ilmoitetaan tulliin".... Ulkokullatut, sopii mennae nyt ja tehdae samoin. Se on ehkae pakosta nyt, taellae kertaa, kun paalit tuli ilmi.

Oli tultu Vaelisaarien salmesta Saukon suurelle selaelle. Siellae puhalsi itaetuuli voimakkaammin ja aalto oli suurempi. Venhe alkoi nousta ja laskea, vuoroin puskien aallon harjalle kuin vihassa, vuoroin kuin lauhtuneena liukuen siitae alas, sihisten ja kuin itsekseen sopottaen. Soederlingskan korvissa kummitteli, niinkuin se olisi koko ajan tahtonut sanoa jotain--mutta mitae? Se tuntui kuin tietaeavaen jotakin jostakin, enemmaen kuin kukaan ihminen--mutta mitae? Oli kuin se olisi ollut aikeessa tehdae jotain, uhannut, mutta sitten taas tyyntynyt ja paeaettaenyt jaettaeae sen tekemaettae, Silloin taelloein loksahdelti ja kurahtelti vuotovettae pohjalautain vaelissae.... Siinae oltaisiin, jos joku maetae kaaripuu--ja maetiaehaen ne kai

olivat kohta kaikki--rusahtaisi poikki ja pari lautaa longahtaisi liitoksistaan. Siinae olisi ihminen pian veden varassa, yksi omine tekemine rukouksineen ja pyhine henkineen, toinen hyvine toineen ja hyvine ominetuntoineen ja tunnonrauhoineen ja ihmisten kiitoksineen ... eikae taitaisi tulla vedenpaeaellae-kaevelijae kaettaeaeen vaipuvalle ojentamaan ... tuonne taitaisi seisahtua vaehaen ulomma sormeaan toruen nostamaan.... Ei auttaisi mikaeaeen, pohjaan, pohjaan menisit kuin kivi--jollei ehkae Korsu sattuisi naekemaeaeen kiikarikallioltaan ja ehtisi apuun.... Huh! Mutta johan minae ihan joutavia, terve ihminen keskellae paeivaeae.... Ja ennen minae menen vaikka pohjaan kuin kivi, ennenkuin annan sen tulla auttamaan.

--Huh! Helga, anna minulle saalini sieltae tuhdon alta, ja kietaise omasikin ympaerillesi, ettet kylmety ... ne ovat siinae samassa kaeaeroessae.... Tytoet, laulaisitte jotakin laempimiksenne.

--Mitae mamma tahtoisi, ettae me laulaisimme?

--Mitae vaan.

Tytoet lauloivat:

Haen sinun purttasi taeaeellae jo ohjaa,
Maaailman myrsky kun mylvien soi.
Haen on sun toivosi ankkuripohja,
Eikae sun purtesi hukkaa voi.
Autuuden rantaa
Kohti se kantaa,
Sieltae jo kirkkahin koittavi koi.

--Kyllae se sitten vuotaa kauheasti taemae meidaen vanha raehjae.

--Se on vain se ylimmaeisen laidan ravistunut liitos, joka kallistuessa vuotaa, sanoi Soederling. Siirtykaeae vaehaen enemmaen toiselle puolelle, niin se lakkaa.

--Eikoe nuo vuotane alemmat niinkuin ylemmaetkin. Ainahan meidaen venheet vuotaa, niin purret kuin ruuhetkin.... Ollappa kerran venhe, joka ei vuotaisi.

--Saa semmoista venhettae hakea. Tytoet alottivat uuden virren.

Ja vaikka nyt uhkaava ulappa on
Ja raivoten mylvivi myrsky,
Ja vaahtoa aaltojen tyrsky.
Ja eessae on pimeys loppumaton,
En pelkaeae, on valoisa matkani paeae
Ja Jeesus mun purttani johtaa,
Jo kaukana kauniisti hohtaa
Mun kotini kirkas--en matkalle jaeae!

Soederlingskan ajatukset olivat taas kulkeneet omia teitaeaeen. Kun tytoet olivat lopettaneet, virkkoi haen:

--Mahtaisiko pysyae veden paeaellae semmoinen ihminen, jolla ei olisi mitaeaeen syntiae, jos naeet semmoista olisi ... tai joka olisi tunnustanut kaikki syntinsae ja saanut ne anteeksi ... tai joka ei olisi tietten tahtoen valehdellut, ei pettaenyt, ei puhunut pahaa laehimmaeisestaeaeen, ei tekeytynyt muita paremmaksi, ei himoinnut maallista tavaraa eikae ihmisiltae maallista mainetta ... jonka omatunto ei kykenisi haentae mistaeaeen moittimaan?

--Mitae mamma tarkoittaa?

--Onko opettajatar naehnyt sitae kuvaa Ytterkarin vanhassa kirkossa, jossa pyhae mies kuuluu soutavan kiven paeaellae saaresta toiseen?

--On siellae kyllae semmoinen kuva katolisen uskon ajalta.

--Miksi mamma sitae kysyy?

--Muuten vain johtui sekin taessae mieleeni.

Jonkun ajan kuluttua kysaeisi Soederlingska taas:

--Mikae on oikein ero katolin uskon ja meidaen uskon vaelillae?

--Kuinka minae nyt oikein sanoisin ... katolin usko on oman vanhurskauden usko, joka opettaa, ettae ihminen tulee autuaaksi hyvistae toeistaeen, mutta meidaen uskomme opettaa, ettae ihminen vanhurskautuu uskon kautta ilman lain toeitae.

--Etteivaetkoe hyvaet tyoet mihinkaeen kuuluisi?

--Niinhaen se sanoo Lutheruskin postillassaan, tiesi Soederling.

Hetken kuluttua sanoi Soederlingska taas:

--Pastori lupasi tulla siunaamaan sen ruumiin....

--Sittenhaen on kaikki hyvin tehty ... kaikki, kaikki! puhkesi Helga.

--En tiedae, onko kaikki tehty, mutta en ainakaan minae tiedae, mitae pitaeisi vielae tehdae paremmin, jurahti Soederlingska. Ja olisiko tarvinnut autuudekseen sitaekaeen ... koska uskolla paeaesee?

--Jumala siitae meitae kerran vielae palkitsee.

--Sitae et sinae taida tietaeae eikae taida tietaeae kukaan muukaan, mitae jumala tekee tai jaettaeae tekemaettae.

Laehestyttiin kotisaarta.

--Saanko kiikarin, sanoi Kalle isalleen.

Saatuaan sen haen tarkasti ensin kotirantaa ja sitten Korsun sataman kohta.

--Siellae on rannalla niinkuin jokin saekki, mikae lie.

--Mikae saekki? Anna taenne!--Eikoe totisesti olekin siellae se meidaen potattisaekki! Virolainen on siis ollut taeellae sillaikaa.

--Ja on vieläekin.

--Missae? Jaa, siellae on todellakin naapurin kallion takana vieras vimppele.

--Nyt saamme pian kuulla kunniamme, sanoi Soederlingska, kun naeki ukin astuvan tuvan ovesta, samalla kun haen itse hyppaesi venheen kokasta maihin.

Mutta--ihme ja kumma kaikille--ukki asteli tynesti vastaan, parhaimmalla paeaellaeen, silmaet pestyinae, parta ajettuna ja pyhaevaatteet yllaeen. Ja ihan selvaenae.

--Iltaa, pappa! Terveisiae kirkosta!

--Kiitoksia.

Sen silmissae ja suun ympaerillae oli kuitenkin kuin jotain ivansekaista ilmettae ja oli sitae aeaenessaekin jotain. Tuvassa odotti uusi yllaetys.

--Katsos pappaa, kun on keittaenyt kahvitkin! Ja kattanut poeydaenkin, kupit, sokerit ja kaikki.

--Ajattelin, ettae sinun tekisi hyvaeae saada jotain suuhusikin.

--Niin tekeekin!

Toisten juodessa kahvia istui ukki etukumarassa, mutistellen suutaan ja mulautellen silmiaeaen, mutta ei naeyttaenyt aikovan rakentaa riitaa, ei ainakaan vielae.

--Pastori ja tullipaeaellysmies kaeskivaet sanoa hyvin paljon terveisiae. Ne oikein kaedestae pitaeen kysyivaet, miten pappa jaksaa.

Mutta ei se naekynyt sen erikoisemmin kiinnittaevaen ukin mieltae.

--Ne tulevat pian taenne ampumaan haahkoja ja laskemaan turskasiimaa, niin pian kuin pastori on saanut pidetyksi rippikoulunsa. Eikoes ole hauskaa, ettae pappa taas saa mieluisiaan vieraita?

Vastaukseksi ruiskahti vain kaarisylki lattialle.

--Ohoh, anteeksi, se meni vahingossa.

--Ei se mitaeen, pappa sylkee vaan.

--Tullipaeaellysmies tulee tullipurrella ja viepi samalla mennessaeen paalit, sanoi Soederling.

--Soo-o.

--Ja pastori tulee ja lukee haudan! sanoi Helga.

--Kenenkae haudan?

--Senpae ruumiin ... mereen....

--Ne ilmoitettiin--paalit?

--Ja rahat myoes.

--Jahah ... paalit ja rahat myoes, venytteli ukki.

Hetken kuluttua haen kysyi merkitsevaesti:

--Naekykoe niistaa papereista siellae, mikae sen laivan nimi oli, josta ne olivat joutuneet pois?

--Margaretha van Amsterdam.

--Miksi pappa sitae kysyy?

--Ilman vain. On hauska tietaae, kuka sai omansa.

Laskien ensimaaisen kuppinsa poeydaelle sanoi Soederlingska, tekeytyen huolettomaksi.

--Virolainen naekyy kaeyneen jaettaemaessae potattisaekin.

--Kaevihaen se.

--Ottiko se mitae maksua vaivoistaan?

--En tiennyt tarjotakaan--eikae minulla olisi ollut millae maksaakaan.

--Mitae tuo muuten?

--Mitaepaes tuo.

Naeki kaikesta, ettae ukolla oli hampaankolo taeynnae, mutta ettei haen tahtonut paeaestaae sitae sieltae, niin kauvan kuin vieras oli sisaellae. Kun opettajatar ja Helga kahvinsa ryypaettyaaen olivat menneet ulos, sanoi Soederlingska:

--No, pappa purkaa nyt vain, mitae haenellae on sydaemellaaen.

--Ei minulla ole mitaaen purkamista.

--Sanoiko virolainen mitaaen siitae, kun ei tullut kaupoista mitaaen?

--Sanoi: "Se oli siis vain semmoista akkain touhua."

--Johon te tietysti sanoitte: "Niin oli"--

--Niinkuin olikin.

--Sanokoon virolainen mitae hyvaensae, mutta kyllae teidaen itsennekin taeytyy sisimmaessaenne myoentaae, ettae sen taeytyi kaeydae, niinkuin se kaevi. Sillae jos yksi Korsu voikin kulkea ruumiilta ryoestaemissaaen saappaissa, niin ei yksi Soederling voi sitae milloinkaan tehdae. Niitae on niitae, joilla on omatunto, ja toisia, joilla sitae ei ole. On ero ihmisillae ja ihmisillae. Ruumiiden tavaraa ei Saukossa koskaan talleteta, tulkoon sitae sitten kuinka paljon tahansa, vaikka sata miljoonaa markkaa.

--Sanohan pilanpaeiten, Emma, olisitko voinut tallettaa rahat, jos ne eivaet olisi olleet ruumiin? Jos sen teit, olisitko silloinkin ollut parempi kuin Korsu?

--Ja siihen minae sanon, niinkuin olen aina sanonut, ja niinkuin tulen aina sanomaan, ettae vaikka minae olisin tehnyt miten tahansa, ja vaikkei olisi

ilmoitettukaan, niin sittenkin minäe sanon, että minäe ja me ja minun lapseni olemme aina olleet ja tulemme aina olemaan paremmat kuin Korsu ja haenen sikioensäe ... jonka olisitte saaneet kuulla pastoriltakin, jos olisitte olleet kirkonmaeella kuulemassa.... Kas vain, joko nyt aletaan hyväestelläe naapuria vain sentäehden, että on maistettu haenen konjakkiaan? Pitäisi pappin kuitenkin muistaa, mitä on itse sanonut, viimeksi täenäe aamuna tuossa aidan takana.... Ja mitä se muuten kuuluu täehäen, mitenkäe olisi tehty tai jätetty tekemäetäe, jos ei olisi ollut ruumista, koska siinäe kerran oli ruumis?

--Ei siinäe ollut mitäeäen ruumista! hönkäeisi ukki.

--Eiköe ollut ruumista?

--Siitäe laivasta, Margareetasta, josta pumpulipaalit tulivat maihin, ja josta olivat ne rahat, mitkäe Kalle löysi, ei ole hukkunut ainoatakaan miestäe, ei hiirtäekäeäen.

--Kuinka ei ole hukkunut?

--Koska kaikki kerran pelastuivat.

--Mitäe te laskettelette?

--Pumpulipaaleilla lastattu hoeyrylaiva Margareeta, jonka te luulette menneen pohjaan miehineen päevineen, on Helsingin rannassa ja sen miehistöe myöes--joka mies.

--Entäe se ruumis, jolta Kalle otti salkun? Onko sekin Helsingin rannassa?

--Kalle ei ole ottanut salkkua mitäeäen ruumiilta.

--Elkäeäe nyt!...

--Lue tuosta!

Ukki veti poveltaan sanomalehden ja ojensi sen Kallelle.

--Mikäe se on?

--Mistäe te olette sen saanut?

--Viron Ansu toi.

Kalle luki ukon osoittamasta paikasta:

--Vaeltetty haaksirikko. Viime viikon myrsky oli vähaelläe aiheuttaa Suomenlahdella haaksirikon, joka kuitenkin onneksi saatiin väeltetyksi, kiitos olkoon miehistöen ponnistusten ja onnellisen sattuman. Muutamia meripeninkulmia ulkopuolella Hylekarin majakan menetti hollantilainen hoeyrylaiva 'Margaretha van Amsterdam', pumpulilastilla Pernambucosta Pietariin, melkein samaan aikaan ensin potkurinsa ja sitten peräesimensäe. Laiva ajautui avutonna kylki edelläe saaristoa kohti. Nähtyäeäen, ettäe se kaikessa tapauksessa joutuisi karille, päeätti kapteeni, niin pian kuin Hylekarin majakka oli tullut näkyviin, jätettäeäe laivan ja koettaa airojen ja purjeiden avulla päeästäe majakkaan telefoinoimaan apua. Se onnistuikin. Sen tehtyäeäen palasi miehistöe takaisin laivaan odottamaan 'Assistancea', joka oli hoeyry päeäelläe Kotkassa ja ehti sieltäe häetäeäen, ennenkuin 'Margaretha' oli ajautunut saaristoon. Tunti vieläe ja laiva olisi luultavasti

murskautunut Saukon ulkopuolella oleville riutoille."

--Mutta mitenkae oli rahasalkku joutunut mereen?

--Lue eteenpaein.

Kalle luki:

--"Omituisuutena mainittakoon, ettae vaikka laiva siis pelastui ja samoin sen miehistoe, laivan paperit ja koko kassa joutuivat hukkaan. Kapteeni oli ottanut salkun, jossa niitae saeilytettiin, mukaansa jaettaeessaeen hyttinsae, mutta siksi aikaa, kun haen auttoi laskemaan pelastusvenhettae mereen, pistaenyt ne pumpulipaalin vanteen alle. Kun laine samassa loei kannen yli, pyyhkaeisi se kansilastina olleet paalit mereen."

--Jako sinae, Kalle, et muka olisi osannut erottaa pumpulipaalia hukkuneen ruumiista?

--Voihan olla, ettae erehdyin.

Ukin kurkusta kirahti lyhyt, pilkallinen, kaeheae naurahdus. Muut eivaet saaneet sanaa suustaan. Sitten puhkahutti Soederlingska:

--Ja sen sinun erehdyksesi taehden annettiin siis pois kaikki, mikae olisi voitu muuten pitaeae?

--Juuri niin! ilkkui ukki.

--Mitenkae?--Soederling kysyi, vaikka alkoi jo ymmaertaeae.

--Totta kai! Koska ilman sitae erehdystae ei olisi ollut haaksirikkoa eikae hukkuneita ja olisi saatu jaeaedae siihen uskoon, missae ensin oltiin, ettae se, mikae tuli, tuli meille jumalan laehettaemaena, niinkuin Helga heti sanoikin, ja niinkuin se ehkae nyt oliin ja varmasti oliin. Mutta nyt annettiin kaikki pois siinae uskossa, ettae sinae muka olit ryoestaenyt ruumiin, jota et ollut tehnytkaeaen. Haeh?

--Jaa, jaa ... kyllae, kyllae, aenkytti Soederling, suu auki, silmaet pyoereinae paeaessae.

--Etkoe ymmaerrae sinae?

Kallekin katseli melkein haetaeaentyneena, lehti polvellaan:

--Vaan eikoes nyt ... eikoes ole sama ... olipa se ruumis tai ei ... koska ... koska minae kerran sen ruumiina ryoestin?

--Onko se sama, jos olet ollut tekevinaesi jotain etkae ole tehnytkaeaen? Ja onko se sama, jos sinae haahkaa ampuessasi ammutkin ohi ja satutat sen kuvaan? Ja ryoestaeae se ruumiin, joka ryoestaeae pumpulipaalin? Mitae? Luulisi sen mahtuvan sinunkin lyhyeen jaerkeesi....

--Ei kyllae ryoestaekaeen, mutta....

--Mutta mitae?--Ei mitaeen.... On siinaekin mies, joka ei osaa erottaa pumpulipaalia ruumiista! Hoepsistae! sanon minae, etten muuta sanoisi.

--Syytae sinae poikaa, joka itse summamutikassa sulloit menemaeen kaikki, loeytaejaeisetkin! aerjaeisi ukki.

--Se on eri asia.

--Voidaksesi taas kerrankin sanoa, kuinka paljoa parempi sinae olet kuin naapurin akka.

--Niin olenkin.

--Saadaksesi mainetta maailman taeydeltae.

--Jota sainkin--saarnastuolia myoeten.

Isolla, ylimielisellae liikkeellae ponnahti Soederlingska poeydaestae. Ja toisella yhtae isolla liikkeellae haen tempasi lypsinkiulun astiahyllyltae.

--Kaeaennae lehti, Kalle, sanoi ukki. Lue, mitae siinae vielae seisoo. Emma, elaehaen mene.

--Lehmae on lypsaemaettae.

--Kuulehan kuitenkin, ennenkuin menet.

Kalle kaeaensi lehden ja luki:

--"Ennenkuin 'Assistance' kuitenkin ehti saapua hylkynae ajelehtivan laivan luo, oli sen huomannut eraes kalastaja, purjehtinut sen luo ja ottanut sen haltuunsa. Kalastaja vaeittaetae, ettae haen ilman 'Assistancen' apuakin olisi voinut suorittaa laivan pelastamisen, koska laiva haenen vaeitteensae mukaan olisi ajautunut eraeaen matalikon yli, mihin se ei olisi tarttunut kiinni, mutta jossa ankkuri olisi ottanut pohjaan. Laskemalla ankkurin haen olisi voinut--niin ainakin haen vaeittaetae--estaeae laivan ajautumasta alempana oleville kallioille ja voinut pitaeae sen siinae siksi, kunnes myrsky olisi tauonnut, mikae muuten tapahtuikin ennen pitkaetae. Laivan todellinen pelastaja on tosin 'Assistance', mutta kun kalastajan vaatimus pelastuspalkkion tai ainakin osan siitae saamisesta ei sekaeaen liene aivan peraeae vailla, on vielae mahdollista, ettae taemae reipas kalastaja on vetaenyt apajan, joka voi tehdae haenestae kaikeksi elinajakseen varakkaan miehen. Olkoon se haenelle kernaasti suotu. Onnellinen kaappaaja on yksi meidaen saaristomme rohkeimpia ja pelottomimpia miehiae, tuo meren urheilijoille hyvin tunnettu linnunampuja ja hylkeentappaja, Saukkosaaren Matti Korsu."

--Korsu!

--Ko-korsu!

--Joo--Korsu! ilkahti ukki.

Ei kuulunut kotvaan muuta kuin paperin ratinaa, kun Kalle laski sanomalehden luotaan.

Soederlingska oli lyykahtaenyt rahille oven suuhun. Sanaakaan sanomatta haen nousi ja meni ulos, niinkuin unessa jotain haparoiden.

Navettaan hoippuessaan haen naeki Helgan ja opettajattaren tulevan Kaeaermesaaresta paein laulaen, kaedet toistensa selaen takana.

Kun haen avasi navetan ovea, ynahti haenelle lehmae parresta pitkaen, ikaevoeivaen ynaehdyksen. Soederlingska lyykistyi lypsaemaeaan. Mutta silloin repaeisi haentae kiukku varpaista sormenpaeihin, laepi koko ruumiin, heitaetti

kiulun kaedestae ja maetkaeytti pitkaekseen viereiseen parteen kaislapahnojen paeelle. Samassa tyrskaehti rinnasta hampaita kiristaevae, koko ruumista runteleva, hillitoen, kiukkuinen itku.

... Kuinka saattaa semmoista tapahtua? Eikoe sitten enaeae ole mitaeaan oikeutta maassa eikae taivaassa? Kuinka vanhurskas jumala voi semmoista sallia? Minkaetaehden annetaan toisille kaikki ja toisille ei mitaeaan? Minkaetaehden rehellisiltae, oikeilta ihmisiltae viedaeaan heidaen viimeinen vaehaensae ja roistoille annetaan kaikki maailman rikkaus?

Nyt se on saariston rikkain mies? Sitae se roehoettikin saengyssaeaan niin, ettae tuskin tervehti. Nyt se voi ostaa, jos tahtoo, Saukkosaaren, ja vaikka ostaisi koko Boeoelen tilan. Kyllae isaentae myoe, keneltae vain saa rahaa. Oli sanovinaan, ettei haen Korsulle muka myoe. Miksei moeisi! Pian siinae rikkaina rehotetaan isaentaemiesten arvossa. Kyllae rahalla rankiin paeaeese.

Nauravat partaansa, ilkkuvat selaen takana. "Olisi ollut ... kerran saivat, ei ollut pitaejaeae!"

Tarvitsiko jumalan taellae tavalla pitaee meitae narrinaan? Laitetaan ensin paholaiset paeetae huimaamaan ja naeyttaemaeaan temppelin harjalta kaiken maailman rikkaus ja kunnia. Pannaan naekemaeaan naekyjae keskellae paeivaeae. Ensin annetaan Helgan rukoilla ja kuvitella mahdottomia. Ja uskotellaan, ettae se muka on haenen aivan erikoinen lahjansa, sairaan tytoen rukouksesta saatu haenen parantumisekseen. Kaeannaepaes sitten niin, ettae se olikin piru, joka laehetti rahat ja paalit. Sokaiseppas pojan silmaet niin, ettae luulee pumpulipaalin ruumiiksi, ja aja heidaet sitten tunnonvaivoihin siitae, ettae on muka ryoestetty, vaikkei olekaan ryoestetty, ja ettei olematonta vainajaa ole saatettu siunattuun maahan.... Toisille pannaan omatunto marisemaan jokaisesta jonkinjoutavasta, niin ettei tiedae, mitae pitaeeisi tehdae, ettae olisi oikein ... ei anneta sen saada tarvettaan mistaeaan, vaikka haenen suuhunsa koko elaemisensae ahtakoon ... vaikka mitae lahjoja tehkoeoen... Toinen jaetetaeaan siitae kokonaan rauhaan ... se saa ryoestaeae, se saa varastaa ... tehdae mitae ikinae tahtoo ja saa siitae laivoja palkinnokseen ja kiitosta sanomalehdissaekin--saariston reippain mies.

--Ynyy--pani lehmae parrestaan.

Syytaen minae! Sillae mitae paha minae olen tehnyt kenellekaeään muulle kuin itselleni? Enkoe minae kaikkena elinaikanani ole koettanut parastani ihmisten ja jumalan mieliksi, niinkuin olen sen sanasta oppinut? Sentaehdenkoe minulla on isae, joka juo niin, ettei naekisi selvaeae paeivaeae, jos olisi millae aina juoda? Ja nahjus mieheksi, joka kiikaroi ja katselee, mutta ei milloinkaan mitaeään naee? Sentaehdenkoe minun ainoaan tyttoeoeni on pantu parantumaton tauti, johon minulla ei ole varoja hakea sitae hoitoa, minkae se tarvitseisi? Kiitokseksi kaikesta annetaan pahimman vihamieheni ehkae vielae viedae viimeinenkin elaemiseni. Maailman maineella, ihmisten ihailulla hyvittelaeään mieltae kuin kissaa paeään silittaemisellae, niinkuin lasta mummolan kiitoksella--jolla sillae sitten ei tee ei niin kerrassa mitaeään.... Ja tunnon rauhat luvataan ... mutta mistae minae senkaeään otan, haenen poutaisen paeivaensae, kun en kuitenkaan olisi tehnyt niinkuin olisi pitaenyt, jos en pelaennyt naapurilla olevan vihiae?

--Ynyy!

... Yny, mitae ynyt ... mutta minae syytaen, koska minulle kaey aina vastaan, mutta minun pahimmalle vihamiehelleni aina myoeten.... Se pakana sitten osaakin olla ulkona missae saeaeessae tahansa. Se sitten ei pelkaeae pirua eikae jumalaa, kun vain saa--ja saakoon! saakoon!

--Ynny ... pani lehmae vielae kerran, ja Soederlingskan taeytyi nousta lypsaemaeaeen.

"Saakoon! Saakoon!" pani yhae lypsaajaen sisaessae, ja maito suihkusi samassa poljennossa taeysisatae utareista kiuluun. Lypsyaeaeen odottanut lehmae katsoa maurotti mielissaeaeen, kaula koukussa ja haentae kaarella, ja pyrki nuolemaan selkaeae.

--Onhan edes tuo Tepla....

Tippukoot kyneleet kiuluun ... tippukoot vain.

Mutta yhtaeckiae keskeytyi lypsaentae, selkae suoristui, silmae vaelaehti ja kyynel kuivui. Pari viimeistae vetaeisyae ja taeysi rainta korkealla kaedessae riensi Soederlingska takaisin tupaan.

Siellae istuivat vielae ukki ja Soederling, ja heille oli selvinnyt sama mikae Soederlingskallekin.

--Se ei ole sittenkaeaeen sanottu--! sanoi Soederling.

--Eikae olekaan! Se on vale, ettae se saa sen laivan! Siinaehaen seisoi, ettae miehistoe kyllae jaetti laivan, mutta palasi kohta takaisin. Nehaen eivaet siis oikeastaan olleetkaan jaettaeneet laivaa hylyksi oman onnensa nojaan, vaan ainoastaan poistuneet siitae hakeakseen apua. Naapuri saa pyyhkia suutaan!

--Mitae mahtaisi vaikuttaa se, ettei laivassa kuitenkaan ollut ketaeaeen silloin, kun se sen tapasi ja otti haltuunsa? sanoi Soederling.

--Vaikka! Ei se ole mitaeaeen semmoinen haltuunsa ottaminen!

--Se vaeittaetae, ettae olisi voinut pelastaa laivan, laskemalla ankkurin.

--Vaeittaetae! Mutta se ei ollut sitae vielae laskenut silloin, kun pelastuslaiva saapui, eikae se saa toteen sitaekaeaeen, ettae ankkuri olisi pitaenyt siinae ilmassa. Ei penniaekaeaeen se saa sen enempaeae kuin mitae hyvaet herrat tahtovat armostaan antaa!

--Jutun se siitae ainakin nostaa.

--Nostakoon! Ja kunpa nostaisikin. Ai, ai, kuinka minae olisin iloinen, jos se siitae nostaisi jutun! Kaeykoeoen vain kaeraejoeimaeaeen rikkaiden herrain kanssa. Kuinkas kaevi Tammion luotseille melkein samallaisessa asiassa. Meni kuluista verkot ja vehkeet. Kyllae herrat aina puolensa pitaevaet. Sen tietaeae, mitae se semmoinen maksaa.

--Eihaen ole sanottu, ettae se rupeaakaan riitaan, jos naekke....

--Sekoe? Se rupeaa! Sitae pitaehi yllyttaetae siihen ... pannaan Boeoelen isaentae yllyttaemaeaeen. Saadaanpa naehdae, ettae sitae lyoe sillae sokeudella, ettae se rupeaa riitaan. Ostamatta jaeae Saukkosaari! Olisipa se ollutkin! Olipas toki sittenkin vanhurskas jumala! Onpas vielae oikeuttakin maailmassa. Oikein minae jo aesken saeikaehdin niin, ettae luulin tulevani kipeaeksi.... Nyt on minusta ihan yhdentekevae, saatiinko me mitaeaeen vai oltiinko saamatta, kunhan ei tullut sitae haepeaeae, ettae Korsu sai laivan.

--Pyyhkaeuse sitten suutasi ja ole tyytyvaeinen.

--Ei tiedä ollenkaan, pappa, millä taessa vielä pyyhittäen suutamme vuoden ja vuorokauden kuluttua, kun kruunu on ottanut omansa. Taisi pettyä Hanna pahasti, mutta hyvä vain siltä kohdalta. Se hyvä siitä ainakin oli. Ja saadaan nyt ainakin nähdä Matrosoffin ostokset maksetuksi. Ajattelin jo, että pitäisi nähdä viedä tallettaen takaisin.--Pappa, eläköön menkö! Soederling, varrohan vaahtoa.

--Kalle näkyy siellä kokoavan verkkoja.... Miehet pysähtyivät kuitenkin oveen, sillä Soederlingska oli vetäissyt matkakirstun keskelle lattiaa, avannut sen ja alkanut sitä kaivaa.

--Arvaako pappa, mitä taessa on?

Kirstusta nousi neliskulmainen, soikulainen, neljästä kulmastaan somasti yhteen liitetty valkoinen pahvikaerokäsi, ja pahvikaerokäden sisästä tuli olkivaippaan verhottu pullo.

--Mitä se on?

--Totikonjakkia teille.

--Anna sitten täne!

--Maltetaan mielemmä! Jos minä annan teille heti kaikki, niin juotte sen yhteen menoon eikä jätäkää mitään tarjota pastorille ja pöytäkirjalle.

--Eikö kutsuta naapuriakin yhteen iloon?

--Olkää te....

Sitten tuli arkusta sikarilaatikko.

--Etkö arva, Soederling, mitä taessa on?

--En minä vain osaa arvata.

--Sikareja sinulle ... parhaitapa pitäisi olla eikä mitään kaupantekijästä ... kymmenen pennin kappale.... Siinä on.... Ei mutta ... katsohan niitä rakkareita! Minä pyysin täyden laatikon ja kehtaavat antaa vajaan ... yksi, kaksi, kolme ... kolme sikaria on poissa. Pidettäväksi mieheksi, kun mennä maksamaan.... En minä kuitenkaan olisi Matrosoffista tuota uskonut, mutta taessa maailmassa ei nyt näy pitäväksi luottaa kehenkään ... ei niin ainoastaan, ei muihin kuin itseensä.

--Mahtaisiko nyt maksaa vaivan ruveta rakentamaan riittä parin kymmenen pennin tähden, virkkoi Soederling, silmät sirrallaan, ikenet irtallaan, puurien poikki saamansa sikarin päälle.

--En minä sen rahan tähden, vaan sen rehellisyyden.--Tekisikö teidän mielenne saunaa, miehet?

--Pyhä-iltanako?

--Totisajut minä ainakin kehtaan.--Mutta, herra Jumala, jos pastori tulee ja tahtoo lukea haudan! Eihaan sillä voi luettaa hautaa pumpulipaalin yli!

--Tulee kai ne nyt haanellekin lehdet!

--No niin, totta kai ... minä olen ihan pöytästäni pyörittäjä.... Mutta nyt

minäe vasta oikein ymmaerraen jumalan tarkoituksen, kun se ei antanut sen vahingon tapahtua, että se olisi ollut ruumis. Sillä ei se semmoinen mereen siunaaminen kuitenkaan olisi ollut oikeata siunaamista, niinkuin oikeaan vihittyyn maahan ... aina se olisi sittenkin ollut siinä mieltä kangertelemassa. Ei tahdottu saelyttae meidän paeellemme semmoista syytä, että meidän tahtemme olisi kukaan hukunut, vaikka kyllä kai olisi ansaittu.... Miltaes maistuu sikari?

--Hyväe sikari taemäe on, myhäehti Soederling, huulet torvella.

--Eikoes pappa sytytaekäeäen omaansa?

Ukki ei ollut vieläe oikein leppynyt.

--Mahdoit tuoda oikeata suutupakkaa.

--Tytoet veisaavat sielläe niin kauniisti.... Tuota niin ... mitäe minun pitikäeäen ... niin, että vaikka se nyt ei kaeraejoeisikäeäen itseäeäen ihan puhtaaksi ... mutta kylläe se lie ollut koko kolahdus. Mahtoi olla ensin miehellae harja pystyssäe, kun keksii laivan ja nousee siihen ja luulee saavansa sen pitäeäe ja uskoo koko maailman voittaneensa, ja sitten tuleekin oikeat isäennaet ... eikäe saa sen enempäeäe kuin minkäe hyväet herrat tahtovat annossaan antaa, ja ovat jo ehkäe antaneetkin, enintäeäen sikarin ja ryyryn.... On se nyt ihmettäe ja kummaa, taemäe maailman meno. Juuri kun näeytti sakeimmalta, ettäe nyt se vasta oikein päeiväe pimenee.... Mutta hyväe se on ihmiselle, ettäe jumala meidäet väelistäe panee koetukselle, säeikäeyttäeäe, pelottelee, vaikkapa vain suottakin, ettäe mitenkäe paljon me päeäestyisimme ... ja kylläe minäe päeäestyinkin.... Sanokoon sanomalehti mitäe sanoo.

Soederlingska oli puuhannut siinäe tulta viritellen, pannen saijuvettäe kiehumaan, ja pienenteli sokeria polvellaan, kun Kalle tuli ilmoittamaan, ettäe silakkaverkot ovat venheessäe ... tulisiko joku toverina laskemaan?

--Menkäeäe kaikki kolme, niin joudutte sitäe pikemmin takaisin, ennenkuin vesi jäeäehtyy.... Yhhyh ... siitäeäen se kuitenkin on se oikea eläminen ... ei ole tosisuunausta meren hylkyjen jäeäessäe houhottamisesta....

Miehet meniväet, turpa hoeryten. Ukkikin oli sytyttäenyt sikarinsa.

--Kalle, kuulehan ... pistäe tuo taskuusi ja pureksi heitäe mennessäesi.

--Mitäe taessäe on?

--Ilman vain ... karamelleja väeäen ... pilanpäeiten ... ota....

Kalle otti ... ottipas. Se nyt sitten vasta on poika ... kukahan olisi toinen tehnyt niinkuin häen?... Ja Helga myöes ... niin arkatuntoisia ja toisellaisia kuin muiden ihmisten lapset. Minäe olen mitäetoen ja sokea ja käesittäemäetoen.... Kylläe silläe on kaunis äeäeni tuolla opettajattarella.

Ja Soederlingskakin huilahutti päeytäeäe pyyhkiessäeäen virrenväerssyn, minkäe sattui muistamaan:

Ihminen, miks kerskailet,
Tomu, tuhka olet vaan!

... Olisi se ollut tupsaus, jos käetkettiin päalit ja rahat ja naapuri antoi kiukuissaan ilmi ... ja rupesivat meitäe epäeilemäeäen ja meiltäe etsimäeäen ... mutta oli toki varjelijansa.

Ja kuppeja pestessaeen huilahutti haen toisen vaerssyn:

Ah, autuas, ken armosta
Saa pahat tekons' anteeks,
Se, jonka syytae, jumala
Ei anna tulla kanteeks'.

--Voi, voi sentaeen, kuinka sen ihmisen sitten on helppo olla, jolla on
puhdas omatunto!

End of the Project Gutenberg EBook of Omatunto, by Juhani Aho

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK OMATUNTO ***

This file should be named 7omat10.txt or 7omat10.zip
Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 7omat11.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 7omat10a.txt

Produced by Robert Connal and the Online Distributed Proofreading Team.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance of the official release dates, leaving time for better editing. Please be encouraged to tell us about any error or corrections, even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til midnight of the last day of the month of any such announcement. The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A preliminary version may often be posted for suggestion, comment and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:
<http://gutenberg.net> or
<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement can get to them as follows, and just download by date. This is also a good way to get them instantly upon announcement, as the indexes our cataloguers produce obviously take a while after an announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or
<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want, as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks! This is ten thousand titles each to one hundred million readers, which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1	1971	July
10	1991	January
100	1994	January
1000	1997	August
1500	1998	October
2000	1999	December
2500	2000	December
3000	2001	November
4000	2001	October/November
6000	2002	December*
9000	2003	November*
10000	2004	January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones

that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

****The Legal Small Print****

(Three Pages)

*****START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START*****

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers. They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

***BEFORE!* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of

receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline () characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or software or other items, please contact Michael Hart at: hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

Livros Grátis

(<http://www.livrosgratis.com.br>)

Milhares de Livros para Download:

[Baixar livros de Administração](#)

[Baixar livros de Agronomia](#)

[Baixar livros de Arquitetura](#)

[Baixar livros de Artes](#)

[Baixar livros de Astronomia](#)

[Baixar livros de Biologia Geral](#)

[Baixar livros de Ciência da Computação](#)

[Baixar livros de Ciência da Informação](#)

[Baixar livros de Ciência Política](#)

[Baixar livros de Ciências da Saúde](#)

[Baixar livros de Comunicação](#)

[Baixar livros do Conselho Nacional de Educação - CNE](#)

[Baixar livros de Defesa civil](#)

[Baixar livros de Direito](#)

[Baixar livros de Direitos humanos](#)

[Baixar livros de Economia](#)

[Baixar livros de Economia Doméstica](#)

[Baixar livros de Educação](#)

[Baixar livros de Educação - Trânsito](#)

[Baixar livros de Educação Física](#)

[Baixar livros de Engenharia Aeroespacial](#)

[Baixar livros de Farmácia](#)

[Baixar livros de Filosofia](#)

[Baixar livros de Física](#)

[Baixar livros de Geociências](#)

[Baixar livros de Geografia](#)

[Baixar livros de História](#)

[Baixar livros de Línguas](#)

[Baixar livros de Literatura](#)
[Baixar livros de Literatura de Cordel](#)
[Baixar livros de Literatura Infantil](#)
[Baixar livros de Matemática](#)
[Baixar livros de Medicina](#)
[Baixar livros de Medicina Veterinária](#)
[Baixar livros de Meio Ambiente](#)
[Baixar livros de Meteorologia](#)
[Baixar Monografias e TCC](#)
[Baixar livros Multidisciplinar](#)
[Baixar livros de Música](#)
[Baixar livros de Psicologia](#)
[Baixar livros de Química](#)
[Baixar livros de Saúde Coletiva](#)
[Baixar livros de Serviço Social](#)
[Baixar livros de Sociologia](#)
[Baixar livros de Teologia](#)
[Baixar livros de Trabalho](#)
[Baixar livros de Turismo](#)